

I. OBRAZLOŽENJE

0. Uvod

Prostorni plan uređenja Općine prostorno planski je dokument kojim je obuhvaćeno ukupno područje jedinice lokalne samouprave Općina Bilice. To je osnovni i obvezatni prostorno planski dokument prostornog uređenja kojim se trebaju iskazati sve zajedničke potrebe i razvojne opcije kao i njihova operacionalizacija kroz smjernice za uređivanje i zaštitu prostora.

Plan nije samo dokument kojim se osiguravaju i planiraju određene namjene i način korištenja prostora, nego je podloga i okvir za planiranje i svih ostalih aktivnosti u prostoru. Prostornim uređenjem osigurava se racionalno i svrsishodno gospodarenje, zaštita i upravljanje prostorom Općine, kao osobito vrijednim i ograničenim nacionalnim dobrom.

Temeljem Odredbi članka 23. Zakona o prostornom uređenju¹, te Programa mjera za unapređenje stanja u prostoru Općine Bilice² izradit će se i donijeti ovaj Prostorni plan.

Ovim Prostornim planom utvrđuju se uvjeti za uređenje prostora, određuje njegovo svrhovito korištenje, namjena, oblikovanje, sanacija građevinskog i drugog zemljišta, zaštita okoliša, te zaštita spomenika kulture i osobito vrijednih dijelova prirode, a sve u skladu s osnovnim smjernicama dokumenata prostornog uređenja, Strategije i Programa prostornog uređenja države³. Planom se utvrđuju granice građevinskog područja te uvjeti izgradnje unutar tog područja, načini i uvjeti izgradnje izvan građevinskih područja, te rezerviraju prostori za prometnu i ostalu infrastrukturu.

Izrada ovoga Prostornog plana koordinirana je s Prostornim planom Šibensko-kninske županije.

¹ Narodne Novine, br. 30/94 i 68/98.

² Službeni vjesnik Šibensko-kninske županije 8 /03.

³ Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske (Odluka Sabora Republike Hrvatske 27.6.1997.g) Program prostornog uređenja Republike Hrvatske (Narodne novine br. 50/99)

1. POLAZIŠTA

1.1. Položaj, značaj i posebnosti područja grada u odnosu na prostor i sustav županije i države

1.1.1. Osnovni podaci o stanju u prostoru

1.1.1.1. Teritorijalno-politički ustroj

Novim teritorijalnim ustrojem Republike Hrvatske⁴ osnivanjem Županija, Gradova i Općina stvorene su temeljne pretpostavke za usklađivanje lokalnih i regionalnih interesa s općim nacionalnim interesima. U određivanju prostora makroregija, odlučujuću ulogu imali su gradovi/centri i to položajem, veličinom i tradicijom regionalne koordinacije (četiri velika središta: Zagreb, Split, Rijeka i Osijek) koji su uvjetovali podjelu državnog teritorija u četiri makroregije: Srednjojhrvatsku, Dalmatinsku, Primorsko-ličku i Slavonsku makroregiju. Područje Općine Bilice pripada dalmatinskoj makroregiji, gravitacijskog područja grada Splita.

Prostor makroregije raščlanjen je (kriterij gravitacijskog utjecaja), na područja gradova: Splita, Zadra, Šibenika i Dubrovnika. Temeljni kriteriji na osnovu kojeg je izvršena teritorijalna razdioba (regionalizacija) proizlazi iz načela homogenosti (reljefna struktura, ekološke osobine, povijesno-geografski razvitak, prometna usmjerenost i dostupnosti prostora) i načela funkcionalnosti (hijerarhijski odnosi i veze između naselja kao ustrojstvenih i gravitacijskih središta različitog stupnja centraliteta, razmještaj i gravitacijski utjecaji gradskih naselja s aspekta središnjih funkcija). Područje Općine Bilice u sastavu je XV Šibensko-kninske županije.

Šibensko-kninska županija dio je prostorne cjeline županija jadranske Hrvatske (županije uz obalu hrvatskog Jadrana). Šibensko-kninska županija zauzima središnje mjesto i važna je za dužobalno cestovno povezivanje (Jadranska autocesta, veza na jadransko-jonski prometni koridor) i pomorski promet (dužobalni jadranski pravac) kao i poprečne prometne pravce (cestovni i željeznički promet prema unutrašnjosti, te pomorsko-trajektna veza s Italijom-Ancona).

Šibensko-kninska županija prostire se na kopnenom prostoru površine **2.993,73** km² ili **5,29** % teritorija Hrvatske i na morskom prostoru površine 2.676,06 km² ili 18% obalnog mora Hrvatske odnosno ukupna površina Županije (kopneni i morski dio) iznosi 5.669,79 km², od čega 52,8% otpada na kopneni dio, a 47,2% na morski dio.

Na teritoriju Županije je 1991. godine živjelo **152.477** stalnih stanovnika raspoređenih u 196 naselja. Udio stanovništva Šibensko-kninske županije u ukupnom stanovništvu Hrvatske iznosi **3.19%**. Sa prosječnom gustoćom naseljenosti od svega **50,93** stanovnika/km² ispod je prosjeka Republike Hrvatske (84,61 st./km²). Prema prvim rezultatima Popisa 2001., na području je **114 344** stalnih stanovnika, a prosječna gustoća naseljenosti je 38,20 stanovnika/km².

Unutar Šibensko-kninske županije među političko-teritorijalnim jedinicama lokalne samouprave razlikuje se 5 Gradova i 14 Općina različitog prostranstva i naseljenosti, te različitih prostorno razvojnih i resursnih značajki. Među njima se nalazi i područje jedinice lokalne samouprave Općine Bilice.

Općina Bilice spada u manje općine i zauzima površinu od 25,66 km² što čini 0,86% sveukupne površine Šibensko-kninske županije.

Područje Općine Bilice bilo je do 17.12.2002.g. u sastavu Grada Šibenika; Općina Bilice formirana je kao samostalna jedinica lokalne samouprave temeljem Zakona o izmjeni i dopuni zakona o područjima Županija, Gradova i Općina u republici Hrvatskoj (NN 83/02), kojem je slijedila Odluka od dne. 17.12.2002.g. o izdvajanju samostalnog naselja Bilice iz teritorija jedinice lokalne samouprave Grad Šibenik.

Tablica 1: Usporedni pokazatelji (Općina/Županija)- stanovnici, stanovi i domaćinstva

PODRUČJE	POVRŠINA		STANOVNICI				STANOVI				DOMAĆINSTVA		Gustoća naselj.
	km ²	%	1991.		2001.		1991.		2001.		1991	2001	
			broj	%	broj	%	broj	%	broj	%			
Šib-kninska Žup.	2.993,7	100	152.477	100	112.070	100	65.919	100	64.578	100	46.562	39.381	37,44
Općina Bilice	25,66	0,86	1643	1,08	2179	1,94	976	1,48	1031	1,6	471	662	84,9

izvor podataka: Državni zavoda za statistiku, Popis 1991,2001; Statistički ljetopis 1997; Zavod za fotogrametriju, 1997

⁴Zakon o područjima Županija, Gradova i Općina u Republici Hrvatskoj (Narodne novine br.10/97, 124/97 i 83/02)

1.1.1.2. Demografska slika područja

Na području Općine je 1991. godine živjelo 1643 stalnih stanovnika, tako da je prosječna gustoća naseljenosti iznosila 64,02 st/km². Prema rezultatima Popisa **2001.** broj stalnih stanovnika na području je **2179 stanovnika**; prosječna gustoća naseljenosti iznosi **84,9 st/km²** (što je u okvirima prosjeka Republike Hrvatske- 84,61 st/km²).

Tablica 2: Stanovništvo prema prisutnosti/odsutnosti u naselju popisa, Popis 2001.

Ukupno Popisane osobe	Ukupan Broj stanovnika	Stanovnici naselja popisa												privrem. prisutni u naselju
		svega	prisutni u vrijeme popisa	svega	Odsutni iz naselja popisa									
					svega	U zemlji			U inozemstvu			ostalo		
2.216	2.179	2.177	1.972	205	77	53	9	15	128	63	48		3	14

izvor podataka: Državni zavoda za statistiku, Popis 2001

Tablica 3: Stanovništvo prema spolu i starosti, Popis 2001.

Spol	Ukupno	Starost																				
		0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80-84	85-89	90-94	95 i više	nepoznato
sv.	2.179	112	111	136	167	189	127	111	143	171	190	157	79	156	116	115	48	29	14	2	1	5
m	1.074	61	59	61	89	99	69	55	73	63	97	97	38	68	59	50	19	6	8	1	-	2
ž	1.105	51	52	75	78	90	58	56	70	108	93	60	41	88	57	65	29	23	6	1	1	3

izvor podataka: Državni zavoda za statistiku, Popis 2001

Općina Bilice imala je u vrijeme popisa 2001. godine nešto više ženskih (1105 ili 50,7%) nego muških (1074 ili 49,3%) stanovnika u ukupnom stanovništvu područja.

Dobna struktura stanovništva Općine 2001.g. pokazuje relativno povoljne odnose; od ukupnog broja stanovnika u skupini starih (60 i više godina) bilo je 22,1%, u skupini mladih (0-19.g.) 24,1%, dok je stanovnika zrele dobi (20-59.g.) bilo 53,6%.

Tablica 4: Stanovništvo prema migracijskim obilježjima, Popis 1991.

UKUPNO STALNIH STANOVNIKA	OD ROĐENJA STANUJE U ISTOM MJESTU		DOSELJENO U NASELJE STALNOG STANOVANJA										
			svega	IZ ISTE BIVŠE OPĆINE	IZ DRUGE BIVŠE OPĆINE	IZ INOZEMSTVA	GODINE DOSELJENJA						
	BROJ	%					svega	1940- i prije	1941- 1945.	1946- 1960.	1961- 1970.	1971- 1980.	1981 - 1991.
											BROJ	% od dos.	
1 643	1 031	62.75	612	417	134	55	24	6	66	59	117	300	49.02

izvor podataka: Državni zavoda za statistiku, Popis 1991 (*obrada podataka Popisa 2001. u segmentu je u tijeku)

Na prostoru Općine, za migracijske procese utvrđeno je 1991. godine, da je od rođenja živjelo u istom naselju 62,75% stanovnika, dok je preostalo stanovništvo (37, 3%) doseljeno u različitim razdobljima, prilikama i iz različitih područja. Oko četvrtine doseljenog stanovništva (25,4%) doseljeno je sa šibenskog područja (područje bivše općine Šibenik). U posljednjem međupopisnom razdoblju 1981. - 1991. (rezultati Popisa 2001. u segmentu nisu dostupni) doselilo je 49,02% od svih doseljenih stanovnika.

Tablica 5: Narodnosna struktura stanovništva, Popis 1991.

Br. stalnih stanovnika 1991.	Hrvati		Srbi		Ostali	
	BROJ	%	BROJ	%	BROJ	%
1 643	1 553	94.52	64	03.89	26	01.58

izvor podataka: Državni zavoda za statistiku, Popis 1991 (*obrada podataka Popisa 2001. u segmentu je u tijeku)

Prema **narodnosnom sastavu** (prema popisu 1991.g.) prevladava stanovništvo hrvatske narodnosti (1553 ili 94,5%).

Tablica 6: Stanovništvo staro 15 i više godina prema školskoj spremi i pismenosti, Popis 1991.

uk.br. stanov. staro 15 i više godina	bez obrazov.			osnovno obrazovanje				srednje obraz.		više i visoko obrazovanje			Nepoznato
	bez školske spreme	nepismeni		1-3 raz	4-7 raz	potp. osnov. obraz	% potp. osnov. obraz	svega		više	visoko	% više i visoko	
		BROJ	%					BROJ	%				
1 273	152	93	7.31	75	244	254	45.01	499	39.20	19	24	3.38	6

izvor podataka: Državni zavoda za statistiku, Popis 1991 (*obrada podataka Popisa 2001. u segmentu je u tijeku)

Na području Općine prema popisu iz 1991. godine živjelo je 1273 stanovnika starog 15 i više godina, što je činilo 77,5% svih stalnih stanovnika ovog područja, a koji su imali priliku ostvariti nekakvo obrazovanje. Međutim, utvrđeno je da je 152 stanovnika ili 11,9% ove skupine stanovnika bilo bez školske spreme, odnosno bez obrazovanja, a među njima 93 ili 7,31% činili su nepismeni stanovnici. Djelomično i potpuno osnovno obrazovanje ostvarilo je 45% razmatrane skupine stanovništva starijeg od 15 godina. Neki među njima su završili potpuno 8-godišnje osnovno školovanje (20%), dok su neki to ostvarili 4-godišnjim, 6-godišnjim i 7-godišnjim osnovnim školovanjem kao obveznim osnovnim školovanjem u raznim razdobljima u prošlosti. 39,2 % stanovništva ostvarilo je srednje obrazovanje, 3,4 % više i visoko obrazovanje, dok su za 0,5% stanovništva podaci bili nepoznati.

Tablica 7: Stanovništvo u zemlji prema aktivnosti, Popis 1991.

UKUP. BROJ STANOVNIKA U ZEMLJI	AKTIVNO STANOVNIŠTVO		OSOBE S OSOBNIM PRIHODIMA		UZDRŽAVANO STANOVNIŠTVO		POLJODJELSKO STANOVNIŠTVO	
	BROJ	%	BROJ	%	BROJ	%	BROJ	%
1 581	630	39.85	255	16.13	696	44.02	17	1.07

izvor podataka: Državni zavoda za statistiku, Popis 1991 (*obrada podataka Popisa 2001. u segmentu je u tijeku)

Prema aktivnosti na području Općine prema popisu iz 1991. godine bilo je u većem broju i udjelu uzdržavanog (44,02%) nego aktivnog (39,85%) stanovništva, dok je bio umjeren broj i udjel osoba s osobnim prihodima (16,13%).

Na području Općine (kao i šibenskom području ukupno) poljodjelstvo i ribarstvo gotovo više i ne predstavlja ozbiljniji i važniji izvor prihoda stanovništva. Prema popisu iz 1991. godine svega 1.07% stanovnika Općine živjelo je isključivo od poljodjelstva i ribarstva i gotovo je zanemarivo. Time se potvrđuje završeni proces deagrarizacije ovog područja.

To se potvrđuje i strukturom aktivnog stanovništva u zemlji prema glavnim skupinama djelatnosti prema popisu iz 1991. godine.

Tablica 8: Aktivno stanovništvo prema glavnim skupinama djelatnosti, Popis 1991.

UK. BR. AKTIV.ST. U ZEMLJI	PRIMARNE DJELATNOSTI		SEKUNDARNE DJELATNOSTI		TERCIJARNE DJELATNOSTI		KVARTARNE DJELATNOSTI		IZVAN DJELAT. I NEPOZNATO	
	BROJ	%	BROJ	%	BROJ	%	BROJ	%	BROJ	%
630	8	1.27	273	43.33	192	30.48	55	08.73	102	16.19

Izvor podataka: Državni zavoda za statistiku, Popis 1991 (*obrada podataka Popisa 2001. u segmentu je u tijeku)

Na području Općine svega 1.27% od aktivnih stanovnika u zemlji radila su u primarnim djelatnostima (poljodjelstvo, ribarstvo, šumarstvo, lovstvo, vodno gospodarstvo). Udjel aktivnih stanovnika u sekundarnim djelatnostima (industrija, rudarstvo i građevinarstvo) je 43,33%, dok je u tercijarnim djelatnostima (promet, trgovina, ugostiteljstvo i turizam, obrt i usluge, stambene i komunalne te financijske i slične uslužne djelatnosti) radilo 30,48%. Zaposlenog aktivnog stanovništvo u kvartarnim djelatnostima (školske, kulturne, znanstvene, umjetničke, zdravstvene, socijalne, upravne, samoupravne i druge društvene djelatnosti) bilo je 8.73%, dok je njihov znatan broj i udjel bio i u skupini izvan djelatnosti (nezaposleni i sl.) i nepoznato (16,19%).

Na području Općine je 1991. godine živjelo je 514 radnika, što je činilo 81,6% aktivnih stanovnika u zemlji. Među radnicima prevladavali su dnevni migranti 88,32%, dok je 8,56% radilo u mjestu stanovanja (44 zaposlenih mještana). Od ukupnog broja zaposlenih u Bilicama, 45% bili su dnevni migranti koji su svakodnevno gravitirali iz drugih naselja.

Tablica 9: Radnici, Popis 1991.

BROJ RAD. KOJI ŽIVE U NEKOM NASELJU.	OD TOGA				UKUP. BROJ ZAP. RAD. U NASELJU (MJESTA)	OD TOGA			
	RADE U MJESTU STANOVANJA (ZAP. MJEŠ.)		SVAKODNEV. ODL. RAD. U DR. NAS. (DN. MIGR. IZ NAS.)			ZAPOS. RAD. IZ NASELJA (ZAPOS. MJEŠ.)		SVAKODNEV. DOL. RAD. IZ DR. NAS. (DN. MIGR. U NAS.)	
	BROJ	%	BROJ	%		BROJ	%	BROJ	%
514	44	08.56	454	88.32	80	44	55.00	36	45.00

Izvor podataka: Državni zavoda za statistiku, Popis 1991 (*obrada podataka Popisa 2001. u segmentu je u tijeku)

Domaćinstva

Broj domaćinstava na području povećava se proporcionalno broju stanovnika. Tako je 1991.g. bilo ukupno 1643 stanovnika i 471 domaćinstvo (3.48 članova po domaćinstvu), 2001. bilo je 2179 stanovnika i 662 domaćinstva (3,29 članova po domaćinstvu); smanjuje se prosječna veličina domaćinstva. 1991.g. od ukupnog broja domaćinstava na području, 10.83% domaćinstva posjeduju poljodjelsko gospodarstvo.

Tablica 10: Kućanstva prema obiteljskom sastavu i obiteljska kućanstva prema broju članova, Popis 2001.

ukupno	Kućanstva																
	svega	Obiteljska kućanstva prema broju članova										Neobiteljska kućanstva					
		2	3	4	5	6	7	8 i više		Od toga uže obitelji					svega	1 član	više član.
								broj kućan.	ukupno članova	svega	bračni par bez djece	bračni par s djecom	majka s djecom	otac s djecom			
662	570	153	114	165	76	49	9	4	34	629	179	382	53	15	92	84	8

izvor podataka: Državni zavoda za statistiku, Popis 2001

*u svim prethodnim detaljnijim iskazima pokazatelja Poglavlja 1.1.1.2., korišteni su rezultati Popisa 1991, obzirom da nisu dostupni podaci Popisa 2001.g; (izvor podataka za 2001. g. je Statističko izvješće II37 iz svibnja 2001., odnosno prvi privremeni rezultati po naseljima Popisa stanovništva 2001, koji su objavljeni samo u pojedinim segmentima; u tijeku je konačna obrada podataka i objava rezultata Popisa 2001)

1.1.1.3. Naselja

Strategijom i Programom prostornog uređenja Republike Hrvatske kao jedan od primarnih zadataka prostornog planiranja određeno je ostvarivanje policentričnog razvitka uz integraciju urbane i ruralne ekonomije. Za potrebe izrade prostornog plana analizirane su prošle i sadašnje strukture naseljenosti.

Mreža naselja na području formirala se u drugačijim društvenim, političkim, gospodarskim i povijesnim uvjetima, te se kroz vrijeme stihijski transformirala uz kontinuitet trajanja lokacije.

Urbana tranzicija (koja se manje intenzivno odvija i danas), odnosno smanjivanje broja stanovnika u pretežito agrarnim krajevima uz istovremeni porast u gradovima i naseljima bližim gradovima i značajnijim prometnicama započeo je oko 1910. g. Proces je bio naročito intenzivan nakon 1953., odnosno nakon neposrednog poslijeratnog demografskog kompenzacijskog razdoblja. Posljedice ubrzane industrijalizacije, deagrarizacije i urbanizacije na ovom području, osobito su izražene obzirom na tadašnji izrazito ruralni karakter.

Karakteristično za područje je da prostor Općine kao jedinice lokalne samouprave obuhvaća samo 1 samostalno naselje.

Na području Općine u 1 samostalnom naselju sa većim brojem nepovezanih izdvojenih dijelova naselja (zaselaka), 2001.godine živi 2179 stanovnika, što je iznad Županijskog (778 stanovnika) i državnog prosjeka (715 stanovnika po jednom samostalnom naselju).

Tablica 11: Kretanje broja stanovnika po naseljima prema popisima u razdoblju 1948.-2001.

BROJ STANOVNIKA PREMA GODINI POPISA							INDEKS KRETANJA BROJA STANOVNIKA			
1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2001.	1991 / 1948.	1991 / 1961.	1991 / 1981.	2001 / 1991.
1 301	1 384	1 432	1 368	1 396	1 643	2 179	126.29	114.73	117.69	132.62

Kretanje broja stanovnika u naselju Bilice ukazuje na pozitivna demografska kretanja i izrazito povoljne demografske prilike na području. Stanovništvo Općine bilježi stalni porast

u periodu praćenja 1948.g. do 2001.g. Prema posljednjem Popisu, 2001. godine dostiglo je svoj najveći broj od 2179 stalna stanovnika*.

Posljedica je to pozitivnog prirodnog priraštaja ali i privlačenja novog stanovništva, koje se useljava u prigradskom urbaniziranom području gradske aglomeracije Šibenika.

Kako je područje današnje Općine Bilice do 17.12. 2002.g. bilo u sastavu jedinice lokalne samouprave Grad Šibenik, u mreži naselja na području nije se razvilo prepoznatljivo naselje s uočljivim središnjim funkcijama. Obzirom da je na u sastavu Općine samo jedno samostalno naselje, na području Općine će se obzirom na važnost funkcionalne organizacije prostora i razvitak centralnih i središnjih sadržaja u prostornom modelu područja definirati potencijalni prostor za središnje funkcije naselja Bilice kao lokalnog središta, odnosno središta novoformirane jedinice lokalne samouprave Općine Bilice.

Demografska valorizacija naselja prema posebnom metodskom postupku

Za potrebe izrade Prostornog plana Šibensko-kninske županije izvršeno je između ostalog i valoriziranje svih naselja temeljem vrednovanje njihovih demografskih prilika. Metodskim postupkom izvršila se demografska valorizacija naselja na temelju istovremenog pojedinačnog i zajedničkog uspoređivanja više izabranih svojstvenih i međusobno uzročno-posljedično povezanih demografskih pokazatelja, te osvjetljivanja više različitih obilježja stanovništva naselja, na način da tako zajednički daju približno realnu sliku demografskih prilika u svakom pojedinom naselju unutar određenog područja. Tako se razmatrala mogućnost, opravdanost i korisnost vrednovanja većeg broja svojstvenih demografskih obilježja, da bi se odlučilo za izbor sljedećih (osam) demografskih pokazatelja, koji izražavaju kvantitativna i kvalitativna svojstva stanovništva naselja:

- a) Demografski pokazatelji koji najbolje izražavaju koncentraciju stanovništva, odnosno dinamička i vitalna obilježja i demografske tijekove u naseljima:
- veličina naselja prema broju stalnih stanovnika utvrđenim posljednjim službenim popisom iz godine 1991.,
 - kretanje broja stanovnika naselja kroz indeks u razdoblju između dva posljednja službena popisa stanovništva (1981-1991.),
 - dobna struktura stanovništva naselja prema tipovima dobnog sastava stanovništva, a na temelju odnosa udjela skupine starog i mladog stanovništva, odnosno indeksa starosti utvrđenog popisom iz godine 1991.,
 - struktura stanovništva naselja prema migracijskim obilježjima, odnosno stanovništva prema mjestu rođenja s posebnim naglaskom na udjel stanovništva koje od rođenja stanuje u tom istom naselju prema popisu iz godine 1991.
- b) Demografski pokazatelj koji najbolje izražava kulturna obilježja stanovništva u naseljima:

* pretpostavlja se i veći stvarni broj stanovnika; dio stanovništva područja Bilica je tijekom Popisa uključeno u popisni krug naselja Šibenik (pretpostavlja se za cca 200 stanovnika); konačno će se definirati nakon razgraničenja prostora Općine prema Gradu Šibeniku odnosno usklađivanja kopnene granice u predjelu Jursi.

- struktura stanovništva prema školskoj spremi iz godine 1991., kojim je utvrđen udjel stanovništva starog 15 i više godina sa srednjim, višim i visokim obrazovanjem.

c) Demografski pokazatelji koji najbolje izražavaju društveno-gospodarsku orijentaciju, obilježja i pokretljivost stanovništva u naseljima:

- socijalni status stanovništva iskazan kroz udjel radnika u ukupnom broju stanovništva naselja koje živi u zemlji prema popisu iz godine 1991.,
- struktura radnika prema mjestu stanovanja, odnosno prema udjelu radnika koji rade u mjestu stanovanja ili kroz udjel radnika-zaposlenih mještana u ukupnom broju radnika koji stanuju u tom naselju prema popisu iz godine 1991. - za radno intenzivna naselja,
- struktura dnevnih migracija radnika, odnosno prema udjelu radnika-dnevnih migranata koji iz naselja svakodnevno odlaze raditi u druga naselja u ukupnom broju aktivnih stanovnika naselja koji žive u zemlji prema popisu iz godine 1991. - za ostala naselja.

Na temelju primjene ovog metodskog pristupa i postupka tj. unosa podataka i ocjene (vrednovanja) pojedinih izabranih demografskih pokazatelja prema podacima iz popisa 1991. godine, dobiveni su rezultati demografske valorizacije naselja predstavljenih kategorizacijom naselja, izraženih demografskim prilikama i dobivenih vrijednosti kroz ukupan broj bodova:

Kategorija naselja	Demografske prilike /broj bodova	Općina Bilice	Usporedni pokazatelji gradskih i općinskih središta u Županiji
I	Veoma povoljne /36-42		Knin (39)
II	Povoljne /29-35	Bilice (29)	Šibenik(35), Drniš (31), Vodice (29)
III	Zadovoljavajuće /22-28		Skradin (22), Kistanje, Pirovac, Rogoznica, Tisno, Murter
IV	Nezadovoljavajuće /16-21		Unešić, Civoljane, Ervenik, Biskupija, Oklaj
V	Nepovoljne /10-15		Kijevo
VI	Veoma nepovoljne /4-9		
VII	Izrazito nepovoljne -u zumiranju /0-3		

Na temelju ovako izvršene demografske valorizacije svih samostalnih naselja 1991. godine i identifikacije problema zaključuje se da su na području Općine demografske prilike pozitivne i povoljne.

Povoljno ocjenjene demografske prilike u naselju Bilice u velikoj su mjeri rezultat blizine županijskog središta Šibenika s razvijenim radnim i uslužnim funkcijama; Bilice su prigradsko naselje gradske aglomeracije Šibenika. To ukazuje i na nedovoljnu razvijenost i potrebu jačanja radnih i uslužnih funkcija lokalnog središta, odnosno kao središta novoformirane Općine.

1.1.1.4. Građevinska područja

Građevinska područja naselja

Za postojeća građevinska područja izvršena je analiza putem iskaza indeksa gustoće, analizirano je korištenje postojećeg stambenog fonda (broj stanova za stalno i stanova za povremeno stanovanje), a dobiveni rezultati postojećeg stanja iskazani su u tablicama 12 i 13.

Korišteni su sljedeći pokazatelji:

<i>Broj stanovnika</i>	<i>broj stalnih stanovnika iskazan po naseljima, a prema podacima Državnog zavoda za statistiku, Popis 2001</i>
<i>Građevinska područja</i>	<i>veličine građevinskih područja naselja odnosno površina građevinskih područja iskazana u ha, a prema podacima iz do sada važeće prostorno planske dokumentacije; površine namjenskih zona radno gospodarskih zona, iskazane su kao površine izvan građevinskih područja naselja.</i>
<i>Izgrađenost građevinskog područja</i>	<i>izgrađenost građevinskog područja; izgrađene cjeline i dijelove naselja, (procijenjeno temeljem analize zaposjednutosti građevinskih područja ;zračne foto skice približnog mjerila 1:20.000, HOK 1:5.000, obilazak terena); iskazano u granicama do sada važeće prostorno planske dokumentacije</i>
<i>Gustoća stanovanja</i>	<i>iskazana je gustoća stanovanja građevinskih područja po naseljima i to preko indexa gustoće (index gustoće = broj stalnih stanovnika/ha građevinskog područja).</i>

Tablica 12: Građevinska područja naselja

Građevinska područja naselja	Izgrađenost građevinskog područja naselja		Broj stalnih stanovnika	Indeks gustoće (stanovnika / ha građ. područja)
	ha	% od uk.		
246,8	138,2	56	2179	8.8

Zaposjednutost građevinskog područja je 56% površine istih.

Ukupni Index gustoće naseljenosti građevinskih područja za područje Općine je nizak; kreće se u okviru minimalnih pretpostavljenih vrijednosti gustoće stanovanja utvrđenih PPŽ-om. (Indeks gustoće diferenciran je za pojedine dijelove naselja; obalni dio /zaobalni dio, na način da su pokazatelji za dijelove naselja obalnog dijela znatno viši od ukupnog iskazanog).

Prosječna gustoća naseljenosti dijelova naselja (osobito na obali) znatnije se povećava periodično; uvećana za broj povremenih stanovnika (građevinska područja dijelova naselja, u velikom postotku ispunjavaju stanovi za povremeno stanovanje odnosno stanovi za odmor i rekreaciju; povremeno stanovanje ima veliki utjecaj na gustoće naseljenosti i sezonsku opterećenost prostora).

Tablica 13: Utjecaj stanova za odmor i rekreaciju, Popis 2001

Ukupan broj stanova	Stanovi za odmor i rekreaciju	Udio stan za odmor i rekreac. u uk.br.st.	Broj stalnih stanovnika	*Broj povremenih stanovnika	Uk.stanovnika (Uk*) (stalno+povr.)	Index gustoće br.stal.stanovn. ha građ.podr.	Index gust.* Uk*stanovnika ha građ.podr.
1031	355	34.4 %	2179	1065	3244	8.8	13.1

*Broj povremenih korisnika procijenjen je preko broja stanova za odmor i rekreaciju (1 stan za odmor i rekreaciju - 3 korisnika).

Udjel stanova za odmor i rekreaciju u odnosu na broj stanova za stalno stanovanje iznosi 34.4%.

Međutim i tako uvećan index gustoće naseljenosti ne utječe na značajno na prethodnu procjenu postojećeg stanja u prostoru (vrijednost ukupnog indexa gustoće (uključeno povremeno stanovanje) neznatno su veće od minimalnih vrijednosti prema obvezama i kriterijima iz PPŽ-a)).

Prema iskazanim podacima za postojeće stanje u prostoru (zaposjednutost građevinskih područja i u odnosu na demografske pokazatelje) zatečena građevinska područja (utvrđena dosadašnjom prostorno planerskom dokumentacijom) zadovoljavaju potrebama u smislu prostorne pričuve za stalno stanovanje.

Međutim, ovo je područje izrazito privlačno za izgradnju stanova za odmor i rekreaciju naročito domicilnog stanovništva a u posljednje vrijeme i za izgradnju turističkih apartmana, bilo da se radi o građevinama za iznajmljivanje ili o apartmanima za tržište. Prema ovim zahtjevima ni jedno građevinsko područje u neposrednoj blizini obalne crte ne zadovoljava svojom veličinom. Ovdje se, uz uvažavanje načela zaštite i očuvanja prirodnih resursa kao temeljnih vrijednosti ovog prostora očekuje i odluka lokalne samouprave i domicilnog stanovništva na koji način želi uređivati svoj prostor temeljena na realnoj procjeni mogućnosti opremanja tako izgrađenog prostora potrebnom infra i suprastrukturuom.

Obzirom na sve prethodno navedeno i na vrijeme izrade važećih prostornih planova kojima su regulirana građevinska područja i značajnih promjena u društvenom i političkom ustroju koje uvjetuju danas dijelom i drugačiji pristup u uređivanju prostora potrebno je izvršiti reviziju površina za razvoj naselja, odnosno granica građevinskih područja naselja.

Izgradnja izvan građevinskih područja naselja

Smještaj velikih **zona iste namjene** (kao što su radne, turističko-ugostiteljske i športsko-rekreacijske) uobičajeno je izdvojeno u odnosu na prostor za razvoj naselja. Iz tog su razloga prethodno izneseni podaci o građevinskim područjima za razvoj naselja, a izuzeti su podaci o površinama izdvojenih namjenskih zona.

Prethodnom planskom dokumentacijom utvrđene su zone radno **gospodarske namjene** na području Općine i to su zona HEP (Elektrodistribucija) i zona Bilice, ukupne površine **18 ha** i koje su u potpunosti realizirane.

Na području je planirana i zona **turističke namjene** Lučeva punta (Lučev rt), koja nije realizirana. Prethodnom planskom dokumentacijom (PP NP Krka) utvrđeno je područje veličine 14 ha za smještaj turističkog kompleksa; turističkog naselja, kampa i pratećih rekreacijskih sadržaja.

Građevinska područja unutar ZOP-a

Sukladno posebnom propisu (Uredba o uređenju i zaštiti zaštićenog obalnog pojasa mora, Narodne Novine br. 128/04), u svrhu utvrđivanja građevinskih područja temeljem posebnih kriterija za dimenzioniranje građevinskih područja unutar zaštićenog obalnog područja, izvršena je i analiza zatečenih građevinskih područja unutar područja ZOP-a:

Tablica 14: Građevinska područja unutar ZOP-a

građevinsko područje	građevinsko područje						
	površina					prostorne karakteristike	
	ukupno	u ZOP-u		izgrađeno		dubina	zauzetost obale
		ha	ha	%	ha		
naselja- GP	246,8	77,1	31,2	48,1	62,3	550	2.498
Ugostit.- turističke namjene- T	14,0	14,0	100,00	0,00	0,00	400	953

Građevinska područja unutar područja ZOP-a se sukladno odredbama Uredbe o ZOP-u, mogu zadržati u okvirima postojećih veličina.

1.1.2. Prostorno razvojne i resursne značajke

1.1.2.1. Zemljopisna obilježja

Administrativno-teritorijalno područje Općine Bilice prostire se na površini od 25,66 km² i nalazi se u središnjem dijelu južnog (obalnog) područja županijskog prostora. Na zapadu, jugu i istoku i sjeveru graniči s područjem Grada Šibenika, a na sjeveru s područjem Grada Skradina.

Područje Općine *prema krajobraznoj regionalizaciji* pripada području *Jadranske Hrvatske*. Zauzima prostor geografske cjeline Sjeverno-dalmatinske zaravni (rašćlanjivanje prostora u sustavu regionalne diferencijacije prema fizionomskoj metodi, odnosno raščlanjivanje na osnovi obilježja prostora).

Prostrano područje sjeverno-dalmatinske zaravni karakterizira orografski slabo razvijen prostor, krajnje oskudan vegetacijom i plodnom zemljom, bliže obali dolazi do smjene blagih uzvisina i udolina-kršnih polja. Glavne krajobrazne vrijednosti na području, pa i identitet, daje rijeka Krka i Prukljsko jezero.

S obzirom na svoje prirodne značajke, (hidrogeološke, geomorfološke, krajobrazne, vegetacijske, florističke i faunističke), područje krša objedinjuje veliki broj posebnosti. Ovo područje karakterizira i visoki stupanj očuvanosti. Područje Općine (kao i Županije) nalazi se unutar krškog područja koje zahvaća cijelo područje gorske i sredozemne Hrvatske i koje predstavlja reljefnu specifičnost koja ne postoji u ostalim područjima Europe kao i izuzetnu posebnost geološke građe i hidrogeoloških karakteristika. Za krš su značajne krške pojave i oblici u laporovitim i pješčenjačkim stijenama i izuzetna vrijednost krajolika. Od biljnih zajednica svojom posebnošću i bogatstvom endema ističe se vegetacija obalnih vapnenačkih stijena. Rijeke kršnog područja (na području Krka) obiluju nizom endemičnih svojti, a uz njih je vezana i pojava stvaranja sedre ili travertina.

Prema daljnjoj diferencijaciji reljefnih cjelina (rašćlanjivanje na osnovi obilježja prostora) područje Općine Bilice pripada obalnom prostoru i to tkz. unutrašnjem primorju.

Geografska specifičnost županijskog obalnog područja je unutrašnje primorje koje je razmjerno udaljeno od vanjskih obala (mora), a oslonjeno je na unutrašnje vode.

Uredbom o zaštićenom obalnom području mora definirano je zaštićeno obalno područje mora (u daljnjem tekstu: ZOP) koje obuhvaća pojas kopna u širini od 1000 m od obalne crte i pojas mora u širini od 300 m od obalne crte

Unutrašnje primorje na području formira transverzalni prodor rijeke Krke, koja u području završava kao plovni rijas - estuarij, čiji su sastavni dijelovi završni prošireni dijelovi kanjona Krke i Čikole, Pukljansko jezero, Kanal Svetog Josipa, Šibenski zaljev i prodor Kanala Svetog Ante do Šibenskog kanala i Šibenskih vrata.

Izvorna *klimatogena situacija* zastupljena je kao mediteransko (sredozemno) područje. Osnovna obilježja *sredozemnog pojasa* su fenomeni krša, maritimni klimat, jaki antropogeni utjecaji i degradiran vegetacijski pokrov. U ovom izrazitom maritimnom bioklimatu, s najduljim vegetacijskim periodom, proizvodne su sastojine termofilnih borova (alepski). Često opožarene vazdazelene panjače crnike, hrasta, makije i šibljaci niske su gospodarske vrijednosti. Poljodjelske površine najvećim su dijelom ekstenzivni pašnjaci (mediteranske kamenjare i sl.) rjeđe vinogradi, maslinici i voćnjaci i ostale mediteranske kulture. Zbog antropogenih utjecaja malo je sačuvanih izvornih šuma.

Općina Bilice smještena je na obalama Pukljanskog jezera i dijela kanjona rijeke Krke. Prema unutrašnjosti prostora Općine obalni pojas prelazi u zaobalni prostor u kojem se ističu krški oblici i degradirani krajolik, longitudinalni nizovi viših krških vapnenačkih bila (grebena) i dolomitnih i flišnih udolina. Cjelokupno područje je područje mozaika degradiranih šuma, livada, kamenjara i poljodjelskih kultura u sredozemnoj regiji.

Područje pripada u *vodno područje Dalmatinskih slivova* (nalazi se u slivu rijeka Krke). U odnosu na potencijale vode, veći dio područja nalazi se u području rezervi voda prve razine.

Vodne površine na području Općine su; površinski tok - rijeka Krka (režim je mediteranski kišni) i slano morsko jezero Pukljan.

Klima na području je mediteranska. Obilježava je blaga zima i suho ljeto s dva kišovita razdoblja, u ranom proljeću ili ranom ljetu i kasnoj jeseni. Ovaj tip klime je specijalno označen kao klima masline, a dijelom je modificirana utjecajima zaleđa. Srednja godišnja temperatura zraka priobalnog dijela je 15,7°C, siječanj je najhladniji mjesec. Srednja mjesečna temperatura zraka je 7,3°C. Najtopliji mjesec je srpanj sa srednjom mjesečnom temperaturom 24,9°C. Godišnje padne oko 757 mm oborina. Raspored oborina u vegetacijskom razdoblju (proljeće-ljeto) nepovoljan je, u razdoblju padne 31% od ukupne godišnje količine oborina.

Prema seizmološkim kartama Geofizičkog zavoda "PMF"-a iz Zagreba područje Općine nalazi se u pojasu VI potresne zone MCS.

Kao i u drugim područjima reljef je uvjetovao genezu razvoja naselja. Kuće su se gradile po rubovima polja i kraških uvala (radi iskorištavanja resursa poljoprivrednog zemljišta) ili na prostranijim padinama (razvoj stočarstva) ili na obali (ribarstvo). Međutim blizina gradske aglomeracije Šibenika i položaj Bilica kao prigradskog naselja rezultiralo je da je znatan dio ovog područja urbaniziran, napadnut ili okupiran objektima stalnog i sezonskog

stanovanja, proizvodnim postrojenjima i naročito infrastrukturnim objektima i instalacijama. Znatno su se smanjile nekada znatne površine obradivih polja prekrivene vinogradima i maslinicima, a proširile degradirane šume i pašnjačke površine.

Kao problem danas ističe se stihijska izgradnja kuća u naseljima bez elemenata tradicijske arhitekture i fizionomije naselja (izgradnja duž cesta).

1.1.2.2. Osnovne kategorije korištenja prostora

Građevinska područja naselja zauzimaju površinu od **2,468 km²**, odnosno izgradnji je namijenjeno je **9,6%** od ukupne površine Općine (takovo značajno zauzeće prostora je obzirom na malu prostornu veličinu cjelokupnog područja Općine; 1 naselje).

Zaposjednutost građevinskih područja je 56% (izgrađeno je 1,38 km² građevinskih područja).

(Detaljniji pokazatelji obrađeni prethodno; vidi poglavlje 1.1.1.4.)

Pod **poljoprivrednim zemljištem** podrazumijevaju se obradive površine i pašnjaci, ribnjaci, trstici i bare.

Obradive površine su: oranice i vrtovi, voćnjaci, vinogradi i livade.

Prema Pedološkoj karti RH (1988) na području Šibensko-kninske županije najveći dio tala su marginalno pogodna ili potpuno nepovoljna za poljoprivredu. Tek manji dio od ukupne površine može se klasificirati kao srednje pogodno tlo uz veća ograničenja (od ukupne površine Općine na pogodne poljoprivredne površine otpada samo **1.71%**, odnosno 44.0 ha).

Procjena pedosistemske jedinice na nivou tipa uz određenu modifikaciju na osnovi prirodnih uvjeta, svojstava tala i upotrebne vrijednosti u konkretno postojećim uvjetima, razlikuje na području slijedeće kategorije poljoprivrednog zemljišta;

-ostalo obradivo tlo (P3)

U ovu grupu spadaju tla koja ovisno o svojim fizičkim i kemijskim karakteristikama iziskuju primjenu različitih mjera kao npr. mjestimično terasiranje, obradu paralelno s izohipsama, na ravnim terenima popravak vodno zračnog režima, zaštitu od voda, drenažiranje, navodnjavanje i sl.

-ostalo poljoprivredno tlo, šume i šumsko zemljište

Ostala poljoprivredna tla obuhvaćaju uvjetno dobra tla u širim riječnim dolinama i nepogodna tla koja u postojećim uvjetima obuhvaćaju tla na nagibima većim od 15%. Zahtijevaju značajnije mjere uređenja radi korištenja kao obradive površine. Većinom se koriste kao šume i travnjaci.

Udio **šumskih površina** u ukupnoj površini Općine je **3.86%** (99 ha).

Šume i šumska zemljišta prostiru se na području primorskog krša, koje je zbog deforestacijske djelatnosti čovjeka kroz stoljeća i uz nepovoljne klimatske prilike, ostalo bez prvobitne šumske vegetacije. Tako je nastala prostrana dalmatinska kamenjara i degradirane šikara i makija.

Šumom obraslo i neobraslo zemljišta je u privatnom vlasništvu. Nije izvršena inventarizacija šuma. Šume su usitnjene i devastirane.

Na području Općine prema Pravilniku o sadržajima, mjerilima kartografskih prikaza, obveznim prostornim pokazateljima i standardu elaborata prostornih planova (NN106/98), zastupljene su kategorije šuma: zaštitne šume (62.7 ha) i šume posebne namjene (36.3 ha; neke šumske površine unutar su zaštićenih područja i njihovo iskorištavanje je u skladu s tim).

Udio **vodnih površina** u ukupnoj površini Općine je **20.16%** (517.2 ha, uključivo Prukljansko jezero i Krku).

Osobine i značaj vodnih površina na području Općine determinirali su korištenje i namjenu prostora na kopnu; vodne površine bile su pod posebnim režimom zaštite i korištenja (nacionalni park Krka; PPNP Krka utvrđeni su uvjeti izgradnje za dijelove naselja na obalnoj liniji, odnosno za područje unutar obuhvata PPNP Krka).

Vodne površine predstavljaju najznačajniji prirodni resurs ovog područja. Vodne površine kao resurs osiguravaju prosperitet priobalnog područja (turizam, ribolov, akvakultura).

1.1.2.3. Područja pretežitih djelatnosti u odnosu na prirodne i druge resurse

Realizacija **turističke** ponude je vezana je osobito na prirodne resurse Prukljan i Krku (vodne površine) uz pretpostavku podizanja kvalitete postojeće turističke ponude. Ako se uzme u račun blizina jadranskih turističkih odredišta i njihov potencijal, može se pretpostaviti da je uz stacionarni i izletnički turizam jedan od bitnih segmenata turističke ponude koju treba razvijati. Tranzitni turizam uvjetovan je izgradnjom komunikacija na relaciji prema unutrašnjosti (osobito skora realizacija autoceste). Prometna dostupnost plovnim putem također predstavlja komparativnu prednost područja. Treba naglasiti mogućnost razvoja lovnog i ribolovnog turizma.

Šumske i poljoprivredne površine, iako prema prirodnim svojstvima imaju umanjeno produktivno značenje ipak za potrebe stanovništva i turizma znače mnogo i nisu još uvijek dovoljno i racionalno iskorištene.

Poljoprivredno korištenje karakterizira ekstenzivno poljodjelstvo i stočarstvo, pretežito na malim privatnim seljačkim gospodarstvima. Pogodnih površina za poljodjelstvo ima vrlo malo i one se još smanjuju napuštanjem vinogradarske proizvodnje i zapuštanje maslinika.

Afirmaciju poljoprivredne djelatnosti treba tražiti i u njoj specifičnosti u funkciji turizma i proizvodnji ekološki čistih poljodjelskih. Za razvoj poljoprivrede i stočarstva i do sada su bili nužni određeni posebni uvjeti i poticaji. U tom smislu se predlaže uvođenje atipičnih olakšica i državnih poticaja.

U sektor poljoprivrede spada i ribarstvo koje se u novije vrijeme kao marikultura (uzgoj riba i školjaka). osobito intenzivira. Potrebno je utvrditi nova područja podobna za smještaj ovih gospodarskih aktivnosti i razmotriti njihov mogući utjecaj na postojeće i

planirane sadržaje na kopnu i eventualne konflikte obzirom na režime zaštite prirodne baštine.

Prema obujmu i kvaliteti šumskog fonda šumarstvo na području nije namijenjeno gospodarskom iskorištavanju (izuzev kao lovišta).

Na području postoje kapaciteti **proizvodnih djelatnosti**; prostorno planerskom dokumentacijom već su utvrđeni prostori namijenjeni gospodarskim proizvodnim sadržajima; radno-gospodarske zona koje su već u korištenju.

Ove zone predstavljaju posebnu prednost u razvoju djelatnosti obzirom na postojeću infrastrukturnu opremljenost, kako i njihov prostorni položaj, povoljan prema prometnoj dostupnosti i povoljan u smislu mogućnosti proširivanja kapaciteta, odnosno prostornog uvećanja zona.

Otvaranje novih kapaciteta i dogradnja i rekonstrukcija postojeće proizvodne infrastrukture važan su segment gospodarskog razvoja Općine. Uključivanje novih prometnica visokog prometnog standarda te integriranje gospodarskih kapaciteta na ove koridore stvoriti će uvjeti za promjene ukupne gospodarske strukture.

Ulaganja u **infrastrukturu** su naslijeđen prioritet i, uz otvaranje novih radnih mjesta, čine okosnicu ciljne projekcije dosadašnjih razvojnih strategija.

Podizanje kvalitete svakodnevnog života nužno je na cijelom području, i to: kvalitativnom transformacijom stambenog fonda, daljnjim opremanjem i poboljšanjem dostupnosti brojnih usluga te prometnim povezivanjem, a u nekim dijelovima naseljima tim se zahtjevima pridružuju i sasvim konkretni zahtjevi ekološkog karaktera.

1.1.2.4. Infrastrukturni sustavi

1.1.2.4.1. Prometna infrastruktura

Cestovni promet

Geoprometni položaj Općine u makroregiji određen je **autocestom A1: Zagreb (Lučko)- Bosiljevo - Split - Dubrovnik** trasa koje prolazi prostorom Općine.

Kroz područje Općine Bilice prolaze i trase i dijelovi postojećih državnih, županijskih i lokalnih cesta:

Tablica: Popis razvrstanih cesta na prostoru područja Općine

Broj ceste	Opis ceste	Duljina (km)
Državne ceste		
D33	GP Strmica (BiH)- Knin- Drniš- Šibenik (D8)	6,0
Županijske ceste		
Ž6091	D33- Danilo Gornje-Sitno Donje- Prgomet- Plano- D8	2,5
Lokalne ceste		
L65040	Stubalj - Bilice (D33)	3,8

*Izvadak iz: Odluka o razvrstavanju javnih cesta u državne ceste, županijske ceste i lokalne ceste (NN25/98)

Generalna je ocjena postojećeg stanja ove prometne mreže nezadovoljavajuća i traži unaprjeđenja građevinskog stanja cesta i podizanje razine tehničkog standarda i sigurnosti odnosno ulaganja u modernizaciju mreže. Sukladno ocjeni o potrebi unapređivanja odnosno proširivanja sustava županijskih i lokalnih cesta potrebno je planirati izgradnju novih prometnica u bliskoj budućnosti.

Posebno je loše stanje u sustavu lokalnih i osobito ostalih nerazvrstanih cesta, što je posljedica visokog učešća neasfaltiranih poteza, te lošeg građevinskog stanja cesta i niske razine tehničkog standarda i sigurnosti. Stoga, upravo na ovoj razini prometnog povezivanja treba uložiti najviše napora da se moderniziranim prometnicama omogući dnevna migracija stanovništva, te uspostave lokalni i razvojno-vezni pravci.

Poboljšanja u prometu, u modernizaciji lokalne, i ne samo lokalne, mreže, bilo bi u cilju atraktivnosti, brzine i sigurnosti i **javnog prometa**. Okosnicu razvoja javnog prijevoza putnika u općini treba činiti autobusni podsistem sa zadovoljavajućom razinom pokrivenosti prostora općine linijama autobusnog prometa i učestalosti dnevnih polazaka. Poželjna je izgradnja uređenog autobusnog stajališta (kolodvora) na području.

Pomorski promet

Iako područjem Općine prolazi plovni put županijskog značaja Šibenik-Zaton-Skradin, na području Bilica nema luke za javni promet.

Pošta

Na području Općine poštanske usluge obavlja HP- Hrvatska pošta d.d. Zagreb- Središte pošta Šibenik. Poštanske usluge korisnicima se pružaju putem poštanskog ureda 22000 Šibenik. Ovaj poštanski ured povezan je vlastitim linijama prijevoza sa glavnim poštanskim središtem u Zagrebu. Razvoj naselja, broj stanovnika kao i velik broj gospodarskih subjekata nalažu otvaranje poštanskih ureda na području Općine Bilice.

Telekomunikacije

Na području Općine telekomunikacijske usluge obavlja HT- Hrvatske telekomunikacije d.d.- TKC Šibenik.

Područje pokriva mrežna mjesna centrala na području Općine Bilice (kapaciteta 3000 priključaka za područje Bilica) koja je vezana na komutacijski čvor ATC u Šibeniku. Sustav prijenosa izveden je kao optički kabeli. Pokrivenost područja fiksnom telefonijom je zadovoljavajuća.

U sustavu telekomunikacija u pokretnoj mreži, na području Općine instalirana je jedna bazna postaja za mobilnu telefoniju (operater VIP).

1.1.2.4.2. Energetski sustav

Elektroopskrba

Područje Općine opskrbljeno je električnom energijom koju distribuira HEP Distribucija d.o.o.-DP Elektra Šibenik. Opskrba područja vrši se dvostrukim vodom 220 kV iz pravca TS Konjsko (AlČe 3 x 360 + Awg 117)), te vodom 220 kV iz HE Zakučac (AlČe 3x 360 +ce 95). Napajanje na području vrši se iz TS 220/11/30 kV Bilice. Napajanje područja je zadovoljavajuće.

Elektroprijenosni uređaji na području Općine su:

Naponski nivo 220 i 110 kV

DV 220 kV TS Konjsko - TS Bilice:	2 x AlČe 3x360+Awg117
DV 220 kV HE Zakučac - TS Bilice:	AlČe 3x360+ce95
DV 110 kV TS Bilice - TS Benkovac:	AlČe 3x150+ce50
DV 110 kV TS Bilice - TS Biograd:	AlČe 3x150+ce35
DV 110 kV TS Bilice - TS Trogir:	Cu 3x95+ce50 (drugi vod demontiran)
DV 110 kV TS Bilice - TS TLM-Ražine:	3x AlČe 3x185+Awg117
DV 110 kV TS Bilice - TS Knin:	AlČe 3x240+ce50

Naponski nivo 30 kV

DV 30 kV TS Bilice - TS Lozovac:	AlČe 3x185+ce50 + AlČe 3x120+ce50
DV 30 kV TS Bilice - TEF:	2 x AlČe 3x240
DV 30 kV TS Bilice - TS Vodice:	AlČe 3x120 + AlČe 3x240+Alm95
KV 30 kV TS Bilice - TS Šibenik 1:	2 x EHP 48 3x1x300
DV 30 kV TS Bilice - TS Primošten:	Cu 3x120+ce50

Mreža dalekovoda naponskog nivoa 35 kV i više izgrađena je pretežno zračnim dalekovodima s Al Če vodičima na čelično rešetkastim i betonskim stupovima. Dalekovodi 10 kV izgrađeni su zračnim vodičima na čelično rešetkastim i betonskim stupovima, a najdulji dio mreže izgrađen je na drvenim stupovima. Najlošiji dio mreže je niskonaponska mreža jer su niskonaponski izvodi iz trafostanica 10/0,4 kV duži od dozvoljenog sa presjecima vodiča manjim od dozvoljenog. Sve to utječe na kvalitetu opskrbe el. energijom potrošača na niskom naponu. Najveći zahvati (interpolacije novih trafostanica 10(20)/0,4kV; povećavanje presjeka vodiča; rekonstrukcije postojećih trafostanica) predviđaju se na mreži niskog napona.

1.1.2.4.3. Vodoopskrba , odvodnja, zaštita od štetnog djelovanja voda

Vodoopskrba

Područje općine opskrbljeno je vodom iz vodocrpilišta Jaruga (glavno vodocrpilište i za Grad Šibenik kao i za šire područje u priobalnom dijelu od Pirovca do Ražnja, te Skradina i njegovog zaleđa). Jaruga se nalazi podno Slapova Krke na području grada Šibenika. Izgradnjom magistralnog cjevovoda sa ovog izvorišta omogućena je dobava vode i u području Zadarske županije.

Maksimalni kapacitet ovog vodocrpilišta je 900 l/s, međutim kada ovaj kapacitet od Q=900 l/s nije dostatan (u ljetnim mjesecima) povremeno se uključuju brzi filtri sa kapacitetom 100 l/s.

Na području vodocrpilišta nalazi se ukupno 6 Kaptaza gdje se kaptira podzemna voda, te posebnim cjevovodima i teglicama dovodi u tri crpna bunara iz kojih se voda tlači na plato Brine, a odatle gravitacijskim cjevovodima odvodi prema gradu Šibeniku

Na području Općine su izgrađeni kapitalni objekti (vodospreme i vodoopskrbni cjevovodi) za koje se pretpostavljaju zahvati rekonstrukcije dotrajalih vodovodnih mreža. Potrebno je i dalje dograđivati i poboljšavati vodoopskrbnu mrežu.

VODOSPROME					
Naziv vodospreme	Broj komora i zapremina (m ³)	Kota dna vodospreme (m.n.m.)	Kota preljeva vodospreme (m.n.m.)	Tip vodospreme	Služi za opskrbu područja
BILICE	2X500	72,00	76,00	PRAVA	BILICE, RASLINA
BOSUĆ I	2X150	108,00	112,00	PRAVA	GATAŔA, GRUBIŠIĆI, ČAJETA
BOSUĆ II	2X150	142,00	146,00	PRAVA	PODLUKOVNIK, JURASI U DUB.
PLIŽOTE					PLIŽOTE

PREKIDNA OKNA			
BOSUĆ	28	82,83	85,65
VRULJE	50	62,00	66,00

Odvodnja

Značajni problem na području je nepostojanje javnog sustava odvodnje otpadnih voda. Naselja na području imaju riješen sustav putem septičkih jama, koje su često nepropisno izvedene, dok se oborinske i otpadne vode ispuštaju bez odgovarajućeg predtretmana.

Zaštita od štetnog djelovanja voda

U okviru plana upravljanja lokalnim vodama bit će obuhvaćeno javno vodno dobro, vodotoci, izvorišta i lokve.

1.1.2.4.4. Groblja

Mjesno groblje se nalazi na području Pomišalj (na istoimenom brežuljku uz župnu crkvu Gospe od Pomišlja.

Mrtvačnica je izgrađena, ali nije u funkciji.

1.1.2.4.5. Postupanje s otpadom

Otpad na području Općine odlaže se na kontroliranom ali neuređenom odlagalištu Bikarac na području Grada Šibenika.

Na području Općine ne postoji interes za lociranje deponije komunalnog otpada, već samo za organiziranje sistema prikupljanja i odvoženja otpada na buduće odlagalište (sanitarno odlagališta Bikarac za područje gradova Šibenika, Vodica i Skradina, općina Bilice, Primošten, Rogoznica, Murtera, Tisnog i Pirovca; Bikarac je planiran kao županijski centar za gospodarenje otpadom).

1.1.2.5. Zaštita prostora

1.1.2.5.1. Zaštita prirodnih vrijednosti

Na području Općine zatečeno je važećom dokumentacijom definirano u sustavu zaštite prirodne baštine kao zaštićene prirodne vrijednosti:

• Krka krajolik od mosta u Skradinu do ušća – značajni krajobraz

Predmetno područje bilo je unutar prostornog obuhvata Nacionalnog parka Krka, proglašenog 1985.g.

Izmjenama Zakona o proglašenju nacionalnog parka Krka (NN 13/97) ranija granica je izmijenjena na način da je isključen prostor nizvodno od Skradinskog mosta. Nizvodno od Skradinskog mosta ostaje, zasad, kategorija zaštite koja je bila prije proglašenja nacionalnog parka (značajni krajobraz), ali će u tom pogledu biti potrebne određene korekcije, odnosno diferencijacija prostora (koja je i utvrđena PPŽ-om)

• Gvozdеноvo-Kamenar – značajni krajobraz

Samo manji dio zaštićenog područja na prostoru je Općine Bilice. Dijelovi ovog pejzažnog rezervata imaju karakter gradskih park-šuma unutar područja grada Šibenika (Subićevac, Rokić, Mažurica).

1.1.2.5.2. Zaštita kulturne baštine

Na području Općine Bilice zatečena su slijedeća kulturna dobra prema vrsti odnosno klasifikaciji važećom dokumentacijom:

1. Sakralna arhitektura

- crkva sv. Marije

2. Lokaliteti i zone arheološke baštine

- pretpovijesni lokalitet Vrulje
- antički lokalitet Dedića punta
- antički lokalitet Bilice naselje
- srednjovjekovni lokalitet Bilice naselje
- lokalitet Stubica pećina

Stanje zastupljenosti kulturne baštine na području, potrebno je revalorizirati obzirom na nove tendencije zaštite prostorne baštine.

1.1.3. Planski pokazatelji i obveze iz dokumenata prostornog uređenja šireg područja i ocjena postojećih prostornih planova

Pokrivenost područja dokumentima prostornog uređenja

STRATEGIJA I PROGRAM PROSTORNOG UREĐENJA DRŽAVE		obuhvat Republika Hrvatska	izrađivač Ministarstvo prostor. uređenja, graditeljstva i stanovanja, Zavod za prostorno planiranje, Zagreb	objava Narodne novine 50/99	status na snazi
PROSTORNI PLANOVI					
vrsta	naziv plana	obuhvat	izrađivač	objava	status
PPŽ	PROSTORNI PLAN ŠIBENSKO KNINSKE ŽUPANIJE	Šibensko-kninska županija 2993,7 km ²	Zavod za prostorno uređenje, Šibenik i Urbing, d.o.o. Zagreb	Službeni vjesnik šibensko-kninske županije 11/02	na snazi
PPŽ	PROSTORNI PLAN ŠIBENSKO KNINSKE ŽUPANIJE –Usklađenje s Uredbom o zaštićenom obalnom području mora	Šibensko-kninska županija 2993,7 km ²	Zavod za prostorno uređenje, Šibenik i Urbing, d.o.o. Zagreb	Službeni vjesnik šibensko-kninske županije 10/05	na snazi
PPŽ	IZMJENE I DOPUNE PROSTORNOG PLANA ŠIBENSKO KNINSKE ŽUPANIJE	Šibensko-kninska županija 2993,7 km ²	Zavod za prostorno uređenje, Šibenik i Urbing, d.o.o. Zagreb	Službeni vjesnik šibensko-kninske županije 03/06	na snazi
PPPPN	PROSTORNI PLAN PODRUČJA POSEBNE NAMJENE NACIONALNI PARK KRKA	Nacionalni park Krka 14.222 ha	Arhitektonsko fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zavod za urbanizam	Narodne novine 1/90	na snazi
PPPPN	PROSTORNI PLAN NACIONALNOG PARKA KRKA	Nacionalni park Krka 11.100 ha	Arhitektonsko fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zavod za urbanizam		u izradi
ODLUKA O GRAĐEVINSKOM PODRUČJU / IZUZETNOJ REKONSTRUKCIJI					
ODLUKA	ODLUKA O GRAĐEVINSKOM PODRUČJU BILICE	Naselje Bilice	Općinski zavod za urbanizam, Šibenik	Službeni vjesnik općina Knin, Drniš i Šibenik 4/84	na snazi
ODLUKA	ODLUKA O IZMJENI ODLUKE O GRAĐEVINSKOM PODRUČJU BILICE	Naselje Bilice	Urbanistički biro Prostor, Šibenik	Službeni vjesnik Šibensko-kninske županije 9/98	van snage
ODLUKA	ODLUKA O GRAĐEVINSKOM PODRUČJU BILICE - JURASI	Naselja Bilice i Jursi	Općinski zavod za urbanizam, Šibenik	Službeni vjesnik općina Knin, Drniš i Šibenik 4/92	na snazi
ODLUKA	ODLUKA O IZUZETNOJ REKONSTRUKCIJI	Bivša općina Šibenik	Općinski zavod za urbanizam, Šibenik	Službeni vjesnik općina Knin, Drniš i Šibenik 13/84 i 30/86	na snazi
OSNOVA KORIŠTENJA I ZAŠTITE PROSTORA					
OSNOVA	OSNOVA KORIŠTENJA I ZAŠTITE PROSTORA BIVŠE OPĆINE ŠIBENIK	Bivša općina Šibenik 1045,90 km ²	Urbanistički institut Hrvatske, Zagreb		izrađeno 1993.g ne donosi se
IZVJEŠĆE O STANJU U PROSTORU I PROGRAM MJERA ZA UNAPRJEĐENJE STANJA U PROSTORU					
IZVJEŠĆE I PROGRAM	IZVJEŠĆE O STANJU U PROSTORU I PROGRAM MJERA ZA UNAPRJEĐENJE STANJA U PROSTORU	Šibensko-kninska županija 2993,7 km ²	Urbing, d.o.o. Zagreb	Službeni vjesnik šibensko-kninske županije 4/96	
IZVJEŠĆE I PROGRAM	IZVJEŠĆE O STANJU U PROSTORU I PROGRAM MJERA ZA UNAPRJEĐENJE STANJA U PROSTORU	Općina Bilice 25,66km ²	Urbing, d.o.o. Zagreb	Službeni vjesnik šibensko-kninske županije 8/03	

1.1.3.1. Planski pokazatelji i obveze iz dokumenata prostornog uređenja šireg područja

- **STRATEGIJA I PROGRAM PROSTORNOG UREĐENJA DRŽAVE**

Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i stanovanja,
Zavod za prostorno planiranje, Zagreb, (Narodne novine, br. 50/99)

U skladu sa Zakonom o prostornom uređenju na temelju opće ocjene stanja i značenja prostora i okoliša Države, Strategijom prostornog uređenja predložena je nova orijentacija dugoročnog prostornog razvitka. Utvrđen je Program prostornog uređenja Republike Hrvatske koji donosi mjere i aktivnosti koje će se provoditi u okviru sustava uređenja prostora.

Osnovno načelo koje proizlazi iz Strategije odnosno Programa prostornog uređenja države, je postizanje održivog (trajnog) razvoja uz pažljivo korištenje prirodnih izvora kako bi se isti sačuvali za buduće generacije. Uvažavajući smjernice Strategije, te potrebe Općine Bilice, kod izrade Prostornog plana uređenja Općine uvažavale su se slijedeće preporuke za pojedine razvojne segmente:

Stanovništvo

- Provoditi koncepciju policentričnog razvoja države.
- Obnavljati ruralna naselja uz stvarno poboljšanje standarda i kvalitete življenja stanovništva.
- Preispitati održivost dosadašnjih izrađenih demografskih projekcija i prognoza.

Naselja

- Poticati razvoj naselja (voditi računa o poboljšavanju tipoloških obilježja urbane mreže).
- Utvrditi tipologiju naselja i smjernice i mjere za očuvanje regionalnih obilježja.
- Povećati udio u broju i veličini stambenih, radnih, uslužnih i rekreacijskih funkcija u naseljima kako bi utjecali na povoljnija demografska kretanja i cjelokupni razvitak svojeg područja.
- Obnoviti i/ili uređivati središte naselja.
- Osigurati čuvanje i obnovu postojećeg stambenog fonda
- Ograničiti izgradnju izvan utvrđenih građevinskih područja.
- Spriječiti svako daljnje neopravdano širenje građevinskih područja naselja i stimulirati optimalno korištenje postojećih.
- Usmjeravati novu stambenu i drugu izgradnju u prostorne cjeline naselja koje su već opremljene komunalnom i objektima društvenog standarda
- Osiguravanje prostornih preduvjeta za izgradnju pretežito obiteljskih kuća, s racionalnim gustoćama naseljenosti i primjerene tipovima naselja i regionalnim značajkama.

Gospodarski sustavi i društvene djelatnosti u prostoru

Proizvodni sadržaji

- Prestati težiti razvijanju bazične teške industrije (velika potrošnja energije, nekvalificirana radna snaga, zagađivanje okoliša, nedovoljno veliko tržište, nerentabilnost).
- Dati prednost razvijanju onih proizvodnih sadržaja koji koriste komparativne prednosti područja (položaj, prirodne resurse - sirovine, sposobne radnike, tržište, kapital, tradiciju, znanje i drugo).
- Disperzirati manje jedinica sa ciljem odtjecanja nekih područja i aktiviranja do sada neiskorištenih mogućnosti integriranja u strukture naselja.

Šumarstvo

- Održati postojeće šume putem očuvanja i pravilnog gospodarenja, te održati i povećati šumske kulture i pošumljena područja.
- Stimulirati razvoj urbanog šumarstva radi ozelenjivanja naselja, turističkih područja namijenjenih uljepšavanju izgleda krajolika, rekreaciji i proizvodnji.

Poljodjelstvo

- Osnovni bi cilj u budućnosti trebao biti očuvanje i korištenje zemljišta za poljodjelsku svrhu, usklađivanjem svih interesa u prostoru.
- Smanjiti korištenje kvalitetnog zemljišta za ne poljodjelske svrhe.
- Jače afirmirati stočarsku proizvodnju u ponudi poljodjelske proizvodnje.
- Poljoprivreda i proizvodnja hrane kao temeljne odrednice moraju se temeljiti na obnovi površina pod maslinicima i sadnji novih nasada maslina, krčenju i sadnji novih vinograda kao i ostalih mediteranskih kultura uz potporu za njihov razvoj.

Turizam

- Novu izgradnju kapaciteta u turizmu treba usmjeriti na izgradnju kvalitetnih dopuna, postojeće turističke ponude.
- Ojačati i kvalitetnim programima obogatiti turizam Općine; Odrediti granice "nosivosti" turističkih aktivnosti (Tourism Carrying Capacity).
- Pri gradnji novih objekata dati prednost gradnji na područjima gdje je potrebna sanacija terena svake vrste, a ne na atraktivnim lokacijama. Objekte treba uklapati u principe gradnje lokalnog ambijenta.

Društvene djelatnosti

- Radi postizanja većeg stupnja homogeniziranosti prostora predviđa se ekonomičniji, racionalniji i funkcionalniji razvitak, dimenzioniranje, razmještaj i struktura ove skupine središnjih uslužnih funkcija.

Infrastrukturni sustavi**Prometni sustav**

- Ubrzati razvoj cestovnog prometa
- Postupno rješavati kritične dionice i objekte, prvenstveno na mreži državnih cesta
- Ubrzati izgradnju brzih cesta na osnovnim međudržavnim i državnim magistralnim pravcima (jadranska autocesta, autocesta Zagreb-Split);
- Jadranska orijentacija Hrvatske podrazumijeva osiguranje podobnih koridora prema jadranskim lukama i koridora duž jadranskog prometnog pravca koji međusobno povezuju sve važnije jadranske luke i veća gradska i razvojna središta.
- Revitalizacija pomorskog prometa (poboljšanje povezanosti sa zaobalnom prometnom infrastrukturom).
- U svrhu brže i kvalitetnije izgradnje kabela mreže potrebno je redefinirati odnos prometne infrastrukture, te osigurati koridore uz prometnice.

Energetski sustav

- Zadržati sve postojeće lokacije energetske objekata kao podlogu za širenje i razvitak energetske sustava (dalekovodi, transformatorske stanice).
- Postojeće energetske i prijenosne sustave osuvremeniti i (ili) proširiti (ne postavlja značajnije nove prostorne zahtjeve).

Vodno-gospodarski sustav

- Utvrditi prioritete rekonstrukcije vodoopskrbnih sustava i osnovne mjere i radove za zaštitu voda od zagađivanja, a koji se ogledaju u stupnju ugroženosti izvorišta, važnosti izvorišta u odnosu na vodoopskrbni sustav (regionalni) i učinkovitosti zaštite u smislu koristi od uloženi sredstava.
- Spriječiti ili ograničiti izgradnju, odnosno nastajanje zagađenja na postojećim i potencijalnim izvorištima voda za opskrbu vodom, odnosno malim vodotocima.
- Definirati propisane zone sanitarne zaštite u izvorišnim područjima i uspostaviti utvrđene mjere zaštite na osnovu neophodnih hidrogeloških i drugih istraživanja.
- Težiti izgradnji središnjih uređaja za zajedničko pročišćavanje gradskih (komunalnih) i industrijskih otpadnih voda.
- Sanirati ili ukloniti zagađenja uslijed kojih dolazi do ugrožavanja ili zagađivanja vode za piće na postojećim ili planiranim izvorištima vode.

Zaštita okoliša, prirodnih i kulturno-povijesnih vrijednosti prostora**Zaštita okoliša**

- Potrebno je iznaći i usvojiti postupke i tehnologije za utvrđivanje područja koja su opasna za zdravlje (zračenja, geopatogene zone i sl.) U tim područjima ne može se planirati razvoj naselja, a ako već postoje potrebno je poduzeti mjere sanacije.
- Korisnike trasa infrastrukture treba usmjeravati u zajedničke koridore.
- Izbor lokacija i tehnologija uređaja za trajno odlaganje otpada treba biti u funkciji zaštite i racionalnog korištenja prostora.

Zaštita prirodne baštine

- Zaštićena područja bi trebala postati žarištem novih ruralnih strategija spajajući očuvanje prirode s obnovom tradicionalnog seoskog gospodarstva, uključivanjem ekoturizma i prostorno zoniranje.

Zaštita graditeljske baštine

- Definiranje metodologije planiranja u području zaštite graditeljske baštine temeljene na jedinstvenim osnovama vrednovanja, kategorizacije i režima zaštite.
- Planska regulacija ponašanja u prostoru na svim razinama prostornih i urbanističkih planova, uz utvrđivanje ograničenja i prednosti uvjetovanih poštivanjem i potrebama očuvanja kulturne baštine.
- Poticanje istraživanja graditeljske baštine, a osobito arheoloških zona i lokaliteta na područjima koja se namjenjuju intenzivnom razvoju infrastrukture ili određenih djelatnosti.

Krajolik

- Krajobraznom regionalizacijom države područje Općine pripada Sjeverno dalmatinskoj zaravni.
- Provjeriti koncept daljnjeg krajobraznog, rurističkog i arhitektonskog oblikovanja, primjereno vrednovati zanemarenu graditeljsku baštinu i u najvećoj mogućoj mjeri poštovati povijesnost prostora, lokalne osobitosti, mjerilo, tradiciju i vrijedna iskustva u korištenju, organizaciji i oblikovanju prostora.

- **PROSTORNI PLAN ŠIBENSKO-KNINSKE ŽUPANIJE**

Županijski zavod za prostorno uređenje – Urbing d.o.o., Šibenik 2002.g.
(Službeni vjesnik Šibensko-kninske županije 11/02, 10/05 i 03/06)

Prostornim planom Šibensko-kninske županije određeni su ciljevi prostornog razvoja i uređenja, plan prostornog uređenja kao i uvjeti za provođenje usklađeni s jedne strane s potrebama županije, a s druge sa zahtjevima koji proizlaze iz interesa Države iskazanim kroz Program prostornog uređenja.

Osnovna pretpostavka i cilj prostornog uređenja županije odnosi se na ravnomjeran gospodarski i društveni razvoj u svim dijelovima županije koji se osigurava kroz uspostavljanje policentričnog sustava naselja. Nadalje, planom su usklađeni interesi Države i jedinica lokalne samouprave. Usvojenom koncepcijom prostornog uređenja definirane su osnovne namjene županijskog značaja kao i koridori prometne i komunalne infrastrukture na županijskoj razini.

Slijedeće su obveze koje proizlaze iz Prostornog plana županije Šibensko-kninske, a neposredno se tiču Općine Bilice:

Naselja

- Planirati stvaranje optimalne mreže naselja, razvijanje ili osnivanje lokalnih žarišta,
- Poticati razvoj naselja, osposobljavati naselja za stvarno preuzimanje svoje planom predviđene uloge
- Postići viši stupanj urbanizacije po naseljima
- Za sva naselja riješiti komunalnu infrastrukturu

Zaštita prostora:

Zaštita prirodne baštine

KATEGORIJA ZAŠTITE	STATUS	ZAŠTIĆENE PRIRODNE VRIJEDNOSTI
ZNAČAJNI KRAJOBRAZ	POSTOJEĆA ZAŠTITA	KRKA KRAJOLIK OD SKRADINSKOG MOSTA DO UŠĆA
		GVOZDENOVO-KAMENAR
POSEBNI REZERVAT	PLANIRANA ZAŠTITA <i>(PRIRODNE VRIJEDNOSTI PREDLOŽENE ZA PREKATEGORIZACIJU I KOREKCIJU GRANICE)</i>	DIO ZNAČAJNOG KRAJOBRAZA KRKA KRAJOLIK OD SKRADINSKOG MOSTA DO UŠĆA KOJI OBUHVAĆA PRUKLJANSKO JEZERO - PREKATEGORIZIRATI U BIOLOŠKI REZERVAT (ISTRAŽITI OPRAVDANOST)
PARK-ŠUMA		GVOZDENOVO-KAMENAR, KOREKCIJA GRANICE SMANJENJE OBUHVATA NA PODRUČJE ŠUBIĆEVAC I PREKATEGORIZIRATI U PARK ŠUMU.

Prometna i komunalna infrastruktura:

Promet:

- U **cestovnom prometu** stratešku okosnicu čine autocesta A1 i planirane brze ceste i to postojeća državna cesta D33 koja rekonstrukcijom treba dostići tehničke karakteristike brze ceste uključujući i novi spoj na autocestu A1 i JTC. Za ostale državne ceste planirana je rekonstrukcija kritičnih mjesta i obilaznica gradova i većih naselja (obilazak Šibenika na jadranskoj turističkoj cesti-JTC).

Javne telekomunikacije:

- Telekomunikacijski sustav oslanja se na ATC Šibenik koja obavlja funkciju tranzitne centrale za cijelo područje županije. Prijenosni sustavi na tranzitnoj i lokalnoj razini bazirani su na svjetlovodnom sustavu «Jadranko» i svjetlovodnim sustavima na ostalom području županije te na usmjerenim radiorelejnim sustavima koji povezuju izdvojene pretplatničke stupnjeve i druge ATC s područja županije. Mreža usmjerenih radiorelejnih sustava formirana je oko dvije centrale na Krtolinu i Kamenaru bez potrebe planiranja radio koridora u naseljenim mjestima primorskog dijela županije.

Vodoopskrba:

- Na području Općine izvedeni su kapitalni objekti. Voda se zahvaća iz rijeke Krke i putem mreže i vodosprema distribuirana se do potrošača. Potrebno je i dalje dograđivati i poboljšavati lokalnu mrežu.

Odvodnja:

- Sustav odvodnje planirati kao razdjelni s uređajima za pročišćavanje otpadnih voda i odgovarajućim ispustom u recipijent.

Energetski sustav:

- Razvoj energetskog sustava oslanja se na postojeći potencijal i njegovo daljnje iskorištavanje, posebno treba naglasiti potrebu rekonstrukcije tamo gdje su niskonaponski izvodi ispod standarda i tamo gdje su padovi napona daleko veći od dopuštenih.

Postupanje s otpadom:

- Na području županije usvojen je sustav gospodarenja otpadom u kojem odlagalište Bikarac koje se nalazi na području Grada Šibenika ima značajnu ulogu i treba postati županijski centar za gospodarenje otpadom. Deponija Bikarac predviđena je zbrinjavanje otpada između ostalih i Općine Bilice.

2005. godine, provedeno je usklađenje Prostornog plana Šibensko-kninske županije s **Uredbom o uređenju i zaštiti zaštićenog obalnog pojasa mora** (Narodne Novine, br. 128/04). Uredbom je definirano Zaštićeno obalno područje (ZOP) i određeni su posebni uvjeti i mjere za uređenje unutar područja ZOP-a.

Sukladno odredbama posebnog propisa i Prostornog plana županije, posebno relevantno u postupku izrade ovog Plana odnosi se na:

- granicu ZOP-a (obuhvaća pojas kopna u širini od 1000 m od obalne crte i pojas mora u širini od 300 m od obalne crte; obalna crta je crta plimnog vala na obali).

- određivanja kriterija za dimenzioniranje površina za izgradnju-građevinskih područja unutar područja ZOP-a i uvjete izgradnje i uređenja prostora unutar tih građevinskih područja.

- **PROSTORNI PLAN NACIONALNOG PARKA "Krka"**

Arhitektonski fakultet sveučilišta u Zagrebu (Narodne novine broj 1/90)

Način zaštite, uređenja, unaprjeđenja i korištenja nacionalnog parka i svih njegovih dijelova utvrđen je PP-om NP Krka. Njime je obuhvaćen i dio prostora pod upravom Općine Bilice.

Ovim planom utvrđena su građevinska područja za naselja koja se nalaze unutar granica NP Krka kao i uvjeti i načini izgradnje unutar tako utvrđenih područja. Također je utvrđeno građevinsko područje zone turističke namjene na području Lučev rt, veličine 13 ha kao i kapaciteti po sadržajima (turističko naselje i autokamp). Dio plana koji se odnosi na zonu turističke namjene Lučeva punta potrebno je ugraditi u Prostorni plan Općine Bilice.

U tijeku je postupak donošenja Izmjena i dopuna Prostornog plan područja posebnih obilježja NP "Krka". Razlog za izradu izmjena i dopuna proizlazi iz promijenjenog teritorijalnog i političkog ustroja Države kao i iz usvojenih promijenjenih granica nacionalnog parka (Zakon o izmjeni Zakona o nacionalnom parku Krka - NN 13/97), te potrebe usklađenja navedenih planova s Zakonom o prostornom uređenju.

Izmjenom granica nacionalnog parka (NN 13/97) izuzeto je iz područja obuhvata nacionalnog parka između ostalih i područje dijela naselja Bilice (danas prostor Općine Bilice). Izmjene i dopune predmetnog plana koje su u tijeku, izuzeti će ovo područje iz obuhvata posebnog plana.

1.1.3.2. Ocjena postojećih dokumenata prostornog uređenja

- **Prostorni plan bivše Općine Šibenik- prijedlog**

Urbanistički institut Hrvatske, Zagreb, 1990

Područje Općine Bilice do 1992. godine bilo je u sastavu općine Šibenik. Premda je i tada, prema zakonskim propisima postojala obveza izrade prostornih planova za područja općina, za područje nekadašnje općine Šibenik prostorni plan nikada nije bio donesen. (Umjesto njega donesene su Odluke o građevinskim područjima).

Prostorni plan bivše općine Šibenik izrađen je za područje bivše općine Šibenik, za koje su do tada planovi izrađivani za pojedina područja - prostorne cjeline, ali nije bilo jedinstvenog pristupa ukupnom prostoru općine. Stoga se temeljem Odluke o izradi Prostornog plana općine (Sl. vj. 7/85), pristupilo izradi Prostornog plana bivše općine. Prijedlog Općinskog prostornog plana je doveden do faze usvajanja (1990.g.), ali nije usvojen.

U Odluci o izradi OPP bili su izuzeti prostori nacionalnih parkova Krka i Kornati za koje su izrađeni i usvojeni Prostorni planovi područja posebne namjene u 1990. godini. Iako ne odgovara novoj teritorijalnoj podjeli i novim društvenim i gospodarskim odnosima, prostorno planska usmjerenja utvrđena nacrtom plana generalno su i danas prihvatljiva.

Planom predložena koncepcija kojom se razvoj temelji na prirodnim i geoprometnim prednostima (uz razvoj industrije, jačanje uloge turizma u gospodarskoj strukturi), te posebno zaštititi prirodnih datosti kao temelja budućeg razvoja, usvojena je na svim razinama na kojima se raspravljalo; Plan nije usvojen zbog dva ključna problema koja ni do danas nisu na odgovarajući način riješena: problem bespravne izgradnje i pitanje zaštitnog obalnog pojasa, što je problem i novoformirane Općine Bilice.

- **Prostorni plan uređenja Grada Šibenika**

Urbing d.o.o., Zagreb (Sl.vjesnik Šibensko-kninske županije 3/03)

Područje Općine Bilice bilo je do 17.12.2002.g. u sastavu Grada Šibenika; Općina Bilice formirana je kao samostalna jedinica lokalne samouprave Odlukom od dne. 17.12.2002.g. Temeljem predmetne Odluke područje Bilica izuzeto je iz područja obuhvata PPUG Šibenik.

Prostorni plan uređenja Grada Šibenika prošao je proceduru javnog uvida tijekom 2000.g. (08.06.2000.-08.07.2000.), kao i proceduru ishođenja nekih od potrebnih suglasnosti na Plan u vrijeme prije izdvajanja područje naselja Bilice u samostalnu jedinicu lokalne samouprave (završne korekcije predmetnog Plana prethodno usvajanju, odnosile su se upravo na izuzeće prostora novoformirane Općine Bilice iz prostornog obuhvata PPUG Šibenik).

- **Odluka o građevinskim područjima naselja Bilice**

Općinski zavod za urbanizam, Šibenik, Službeni vjesnik općina Knin, Drniš i Šibenik 4/84

- **Odluka o građevinskim područjima naselja Bilice-Jurasi**

Općinski zavod za urbanizam, Šibenik, Službeni vjesnik općina Knin, Drniš i Šibenik 4/92

Za područje bivše općine Šibenik izrađene su *Odluke o građevinskim područjima* kojima su utvrđene granice građevinskih područja na katastarskim kartama, a provedbenim odredbama utvrđeni su uvjeti gradnje te je njima samo donekle zamijenjen nedostatak prostornog plana.

Odlukom o građevinskom području naselja Bilice (Sl. vjesnik općina Knin, Drniš i Šibenik 4/84) nije obuhvaćeno cjelovito područje Bilica, odnosno građevinska područja na prostoru današnje Općine Bilice. Odlukom su propisani uvjeti uređenja prostora kako u građevinskom području navedenih naselja, tako i izvan građevinskog područja. Odlukom se razlikuje izgradnja stambenih, stambeno-poslovnih i poslovnih građevina.

Dio područja Bilica, a do izmjena granica, bio je unutar granica nacionalnog parka Krka, odnosno unutar prostornog obuhvata posebnog plana Nacionalnog parka "Krka", te se za taj dio prostora primjenjuju Odredbe tog plana (Izmjenama i dopunama predmetnog plana potrebno je i formalno izuzeti ova područja iz obuhvata posebnog plana).

Sukladno odredbama članka 49. Izmjena i dopuna Zakona o prostornom uređenju (Narodne novine, br. 68/98) Odluke o građevinskim područjima smatraju se prostornim planovima. Sukladno odredbama članka 2. i 3. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prostornom uređenju (Narodne novine, br. 61/00) ove Odluke ostaju na snazi do donošenja odgovarajućeg prostornog plana, odnosno u skladu sa zakonski propisanim rokom važenja ovih dokumenata.

1998.g. izrađena je i donesena *Odluka o izmjeni Odluke o građevinskom području Bilice* (Službeni vjesnik Šibensko-kninske županije br.9/98), međutim, koja je 2001.g. stavljena van snage temeljem mišljenja nadležnog Ministarstva. Sukladno navedenom, ovim PPUO-om potrebno je akceptirati predmetnu Odluku (obzirom da se ista provodila u periodu 1998-2001.g.; poglavito se odnosi na granice građevinskih područja).

Odlukom o građevinskom području naselja Bilice-Jurasi (Sl. vjesnik općina Knin, Drniš i Šibenik 4/92) definirana su građevinska područja na području tadašnjeg naselja Bilice, a koje statistički pripada naselju Šibenik (u nastavku stambenog naselja Šubićevac u Šibeniku). Odredbe Odluke o građevinskom području Bilice-Jurasi koje se odnose na dio prostora Općine Bilice treba staviti izvan snage

Obzirom na vrijeme izrade važeće Odluke o građevinskom području naselja Bilice iz 1984.g. i obzirom da je građevinsko područje utvrđeno Odlukom o građevinskom području Bilice-Jurasi iz 1992.g. velikim dijelom izgrađeno, bila je iskazana potreba za izradom odgovarajućeg prostornog plana nove generacije. Isto je utvrđeno Programom mjera za unaprjeđenje stanja u prostoru Grada Šibenika (Sl.vjesnik Šibensko-kninske županije 6/97), temeljem kojeg se pristupilo izradi Prostornog plana uređenja Grada Šibenika (u čijem je sastavu kao samostalno naselje do 17.12. 2002.g. bilo područje današnje Općine Bilice).

- ***Odluka o izuzetnoj rekonstrukciji***

Općinski zavod za urbanizam, Šibenik (Službeni vjesnik općina Knin, Drniš i Šibenik 13/84 i 30/86)

Odluka o izuzetnoj rekonstrukciji odgovara na zahtjeve iznimaka. Njene odredbe potrebno je ugraditi u novu prostorno-planersku dokumentaciju na području (Prostorni plan uređenja Općine Bilice) i nakon toga je staviti van snage.

- ***Osnova korištenja i zaštite prostora bivše općine Šibenik***

Urbanistički institut Hrvatske, Zagreb, 1993.g.

Na temelju Uredbe o uređivanju prostora u ratom zahvaćenim područjima Republike Hrvatske (NN 14/92) izrađena je 1993.g. Osnova korištenja i zaštite prostora za Općinu Šibenik na temelju kojih su trebale biti izrađene Odluke o prostornom uređenju koje nisu nikad realizirane. Osnovama je definirano novo teritorijalno ustrojstvo, ali dokument obrađuje područje bivše općine Šibenik cjelokupno.

Osnove korištenja i zaštite prostora analitički su dokument praćenja stanja u prostoru i nemaju provedbeni karakter, ali su izuzetno važne jer su to dokumenti u kojima su po prvi puta sistematizirani podaci o prostoru po istoj metodologiji. Izrađene su u cilju uspostavljanja jedinstvenog sustava pokazatelja u prostoru. Njima su date osnovne smjernice za korištenje i zaštitu prostora nekadašnje općine Šibenik sa posebnim naglaskom na obnovu i razvitak ratom ugroženih područja. Dokument nije usvojen.

- ***Izvješće o stanju u prostoru i Program mjera za unaprjeđenje stanja u prostoru***

U razdoblju od 1994. godine, od kada je usvajanjem Zakona o prostornom uređenju nastupila obveza jedinica lokalne samouprave da izrađuju i donose Izvješća o stanju u prostoru i Programe mjera za unaprjeđenje stanja u prostoru. Područje bivšeg naselja Bilice obuhvaćeno je izradom Izvješća o stanju u prostoru i Programa mjera za unaprjeđenje stanja u prostoru Grada Šibenika (Službeni vjesnik Šibensko kninske županije broj 6/97 i 4/02).

1.1.4. Ocjena stanja, mogućnosti i ograničenja razvoja u odnosu na demografske i gospodarske podatke, te prostorne pokazatelje

Opća obilježja koncepcije prostornog razvitka područja Općine Bilice determinirana su prirodnim datostima prostora. Zemljopisni i prometni položaj Općine ukazuje na određene lokacijske prednosti tog područja za razvitak gospodarstva.

Prirodni faktori ukazuju na mogućnosti razvitka turizma i na prostorno ograničene, ali ekonomski značajne mogućnosti razvitka poljoprivrede naročito stočarstva (na raspolaganju je veoma malo obradivog zemljišta, većinu površine ovog područja zauzimaju pašnjaci; znatno su se smanjile nekada znatne površine obradivih polja prekrivene vinogradima i maslinicima).

Općina raspolaže s dobrim uvjetima za razvitak turizma. Turistički potencijali na području su Prukljansko jezero i rijeka Krka, a također veliki značaj ima blizina Nacionalnog parka "Krka" (prirodni predjeli, prethodno valorizirani i određeni teritorijalno i po funkciji, kroz sustav zaštite prostora i predstavljaju veliko nacionalno bogatstvo). Među prirodne resurse spada i krajolik, prirodni i kultivirani.

Smještajne prednosti za proizvodne gospodarske djelatnosti na području su prometna dostupnost i postojeći kapaciteti komunalnih infrastrukturnih sustava; na području su i već formirane zone gospodarske namjene.

U prostornom modelu razvitka veliko značenje će imati uključivanje novih prometnica visokog prometnog standarda; autocesta, planirani željeznički pravac tkz. jadranska pruga (u istraživanju), kao i planirana rekonstrukcija postojećih trasa državne ceste D33 i D 8 (planirana obilaznica Šibenika). Uz prednost koje donose u smislu bolje prometne povezanosti područja Općine, negativan utjecaj imaju u smislu zauzeća potrebnog prostora za njihovu realizaciju (obzirom i na već postojećom infrastrukturu značajno zauzet prostor Općine Bilice).

Specifični ograničavajući faktor sadašnjim i budućim procesima u prostoru na području je nepostojanje naselja sa s uočljivim središnjim funkcijama; Općina pripada gravitacijskom području županijskog središta gradske aglomeracije Šibenika. U tom smislu naglašava se važnost funkcionalne organizacije prostora i definiranje nukleusa razvitka u kojem će se okupiti određene funkcije.

Osnivanje Općine kao jedinice lokalne samouprave zahtjeva osnivanje i djelovanje potrebnih javnih funkcija i ostalih uslužnih djelatnosti potrebnih lokalnom stanovništvu, turistima-posjetiteljima i putnicima-prolaznicima.

Polazna osnova dinamičnijeg razvoja je kvalitetnija prostorna, funkcionalna i zemljopisna valorizacija ovog područja uz implantaciju novih gospodarskih sadržaja. Kriteriji za izbor razvojnih pravaca determinirani su konkretnim uvjetima, mogućnostima i ograničenjima. U izboru osnovnih pravaca prednost se daje onim djelatnostima kod kojih raspoloživi resursi omogućavaju brži razvoj.

Mogućnosti dugoročnog razvoja gospodarstva temelje se na razvoju postojećih gospodarskih struktura; određenih vidova proizvodnih djelatnosti, turizma i poljodjelstva, a koji su i u dosadašnjem razdoblju imale značajan udjel u gospodarskoj strukturi ovog područja.

Te djelatnosti će biti relevantne i u narednom planskom razdoblju, ali u izmijenjenom odnosu, naročito u odnosu na vrstu i strukturu proizvodnih djelatnosti.

U izmijenjenim vlasničkim i gospodarskim odnosima značajnu ulogu imaju mali pogoni koji ne zahtijevaju velika početna ulaganja, a ekološki ne opterećuju okoliš.

Transformacija prostorno gospodarske strukture Općine Bilice treba polaziti s gledišta novog geopolitičkog, geostrateškog i prometno-geografskog položaja vodeći računa o državnim, županijskim i lokalnim interesima i aspiracijama stanovništva, oslanjajući se na prirodne i stvorene resurse te na postojeće gospodarske i društvene djelatnosti, nastavljajući proces pretvorbe i privatizacije gospodarskih subjekata u tom prostoru.

Treba optimalno valorizirati komparativne prednosti ovog područja i uskladiti razvitak ovog područja sa susjednim područjima. Temeljno usmjerenje je prema turizmu i proizvodnim djelatnostima. Pod tim se podrazumijevaju smještajni kapaciteti, ali i razvijanje svih ostalih usluga potrebnih turistima i putnicima u tranzitu, pa i lokalnom stanovništvu, kao što su ugostiteljstvo, trgovina, obrt, promet i brojne druge usluge, te drugi potrebni sadržaji za rekreaciju, zabavu i odmor turista, te razvoj proizvodnih grana komplementarnih u razvoju jadranskog područja.

Tranzitno prometno značenje pogoduje razvitku cestovnog (i pomorskog) prometa, a njegov povoljan geografski položaj unutar važnog turističkog područja, pogoduje razvitku pogona za izradu proizvoda koji su u funkciji turizma (kao što su suveniri, oprema, druge usluge i sl.)

Komparativna prednosti Općine pogodne za gospodarski razvitak je i postojanje slobodnih površina za servisne i proizvodne sadržaje ekološki čiste industrije, te ostale proizvodne i uslužne djelatnosti, unutar već postojećih gospodarskih zona.

Paralelno s razvitkom temeljnih gospodarskih djelatnosti, realno je očekivati i intenzivniji razvitak pratećih djelatnosti (obrtništvo, graditeljstvo, trgovina, komunalne djelatnosti i sl.).

S obzirom na sirovinsku osnovu područja realno je očekivati razvitak prerađivačkih kapaciteta vezanih uz poljoprivrednu djelatnost. Potrebno je poboljšanje učinkovitosti poljodjelske proizvodnje i tržišnost proizvoda. Glavna je orijentacija na proizvode čija se osnova nalazi u lokalnoj proizvodnji; proizvodnja vina, alkoholnih i bezalkoholnih pića, proizvodnja prerađevina od voća i povrća, proizvodnja mesa, mesnih prerađevina, mlijeka i dr., preradu aromatskog i ljekovitog bilja, proizvodnju eteričnih ulja, preradu maslina i proizvodnju maslinovog ulja, preradu i konzerviranje ribe i ostalih morskih proizvoda (marikultura).

Također privatno poduzetništvo, interes kapitala i tržišna orijentacija nužno će oblikovati nove proizvodne programe, dosad nezastupljene u proizvodnoj strukturi gospodarstva ovog područja.

Turizam je gospodarska grana koja se u suvremenom razvitku te djelatnosti proširuje na gotovo sva područja (u smislu prostora) i na sve ostale djelatnosti, odnosno gospodarske grane i neprijeporno predstavlja jednu od glavnih okosnica razvitka. Turistički resursi na području su prvenstveno vodne površine (Prukljansko jezero). Uz boravišno-kupališni postoje predispozicije i za razvoj seoskog, izletničkog, vizitacijskog, kulturnog, eko-gastronomskog, sportsko-rekreacijskog turizma i sl., sve vezano na značajke turističke atrakcijske osnove kojom Općina raspolaže (zaštićeni krajolik, poseban rezervat u prijedlogu, krajolik i sl.). Od posebne je važnosti razvoj seoskog turizma (turizam na seoskom gospodarstvu), jer osim turističkog značaja seoski turizam donosi i mnoge druge pozitivne učinke, demografske i sl.

Obradive poljoprivredne površine neće se bitno mijenjati, ali se moraju znatno intenzivnije koristiti. Struktura se treba mijenjati u korist površina pod voćem, povrćem, vinogradima, maslinama i drugim mediteranskim kulturama.

Okupnjavanje poljoprivrednog posjeda kao mogućnost jedan je od osnovnih uvjeta mogućnosti rentabilne proizvodnje. Orijetacija i prednost poljodjelstva treba biti u zadovoljavanju potreba lokalnog tržišta, uključujući i one u ponudi turističkom tržištu specifičnih primarnih proizvoda i prerađevina višeg stupnja, proizvedenih na ekološki povoljan način. Razvoj poljoprivredne djelatnosti treba temeljiti na razvoju tkz. malih gospodarstava (obiteljska gospodarstva mješovite poljodjelske proizvodnje ili specijalizirane proizvodnje).

U svrhu poticanja gospodarske obnove obiteljskih gospodarstava, potrebno je provesti komasaciju i arondaciju, uz razrješenje imovinsko-pravnih odnosa, kako bi se optimizirala veličina pojedinog obiteljskog gospodarstva.

Obnovom sela u građevinskom infrastrukturnom smislu potrebno je osposobiti sela za moderan standard i visoku kvalitetu življenja. Ruralni prostor, s njegovim prirodnim etnografskim značajkama treba koristiti kao sekundarni turistički prostor Općine.

Značajni problemi u zaštiti prostora ogledaju se u neriješenim planskim postavkama u domeni odvodnje otpadnih voda (nepostojanje sustava, odvodnja bez odgovarajućeg pročišćavanja).

Određeni prostorni problemi na području odnose se na:

- razrada i lokacija centralnih sadržaja
- realizacija gospodarstvenih sadržaja/ gospodarske zone
- rješavanje kontaktnog prostora sa gradom Šibenikom
- realizacija koridora i objekata infrastrukture
- revizija granica građevinskih područja
- redefiniranje sustava zaštite prirodne baštine
- definiranje granice pomorskog dobra

Za unapređivanje stanja u prostoru u pogledu svrhovitog gospodarenja prostorom, te zaštite i vrijednosti prostora i okoliša ozbiljan problem predstavlja bespravna izgradnja. Građevinska područja naselja dimenzionirana su tako da je zadovoljena većina zahtjeva za izgradnjom. Usprkos tome, izvjestan dio gradnje odvijao se van kontrole, bez obzira da li se radilo o gradnji izvan građevinskih područja ili o gradnji unutar građevinskih područja, ali bez potrebne odgovarajuće dokumentacije. Također nepostojanje detaljnije prostorno-planerske dokumentacije (nivoa urbanističkih/detaljnih planova uređenja) rezultiralo je stihijskom izgradnjom unutar pojedinih dijelova građevinskog područja naselja.

Bespravna gradnja kreće se u rasponu od manjih rekonstrukcija postojećih građevina do gradnje čitavih dijelova naselja, bez odgovarajuće komunalne opremljenosti. Ponekad osobni interes i bespravna gradnja ugrožava pričuvne, a neotkupljene koridore za prometnu, a time i komunalnu infrastrukturu, odnosno javne prostore, što dovodi do nepristupačnosti i zapuštenosti novo realiziranih građevina. Bespravna rekonstrukcija postojećih građevina u smislu otvaranja poslovnih prostora dovodi do nekontroliranog zagađenja okoliša, kao i do ograničavanja planiranja prostornog sustava.

Za postizanje planirane organizacije prostora, važno je usmjeriti izgradnju kako bi se očuvale cjeline pojedinih naselja i predjeli bez izgradnje između njih. Time se, uz odgovarajuće ekološke prednosti osigurava da izgrađena područja ne poprime izgled amorfne mase koja nekontrolirano zaposjeda neizgrađeni prostor, često visoke vrijednosti, već oblik racionalno organiziranih oblikovanih prostora.

U ukupnoj prostornoj slici, potrebno je zaštititi postojeću raznolikost prostora.

Za unapređivanje stanja u prostoru u pogledu svrhovitog gospodarenja obalnim prostorom, te zaštite i vrijednosti prostora i okoliša potrebno je definirati granicu pomorskog dobra; u prostoru se javlja problem uzurpacije i neplanskog zauzimanja pomorskog dobra.

Trebalo bi nastojati da se aktivnosti u prostoru provode kroz izradu planova prostornog uređenja, te kroz kontinuirano praćenje realizacije tih planova kako bi se moglo reagirati gotovo trenutno na disharmonije između postavki utvrđenih planovima prostornog uređenja i stvarnim događanjima. Jedan od načina je da se utvrde parametri praćenja stanja u prostoru i odrede unaprijed modeli ponašanja za pretpostavljene slučajeve kako bi se svaka situacija maksimalno objektivizirala.

2. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA I UREĐENJA

Svekoliki će se razvitak temeljiti na principima tzv. **održivog razvitka**, tj. na očuvanju prirodnih razvojnih dobara i na sanaciji onih ugroženih i degradiranih.

Prostorni plan uređenja Općine Bilice izrađuje se temeljem dvije skupine ciljeva. **Prva skupina ciljeva** opisuje one zadaće i obveze koje proizlaze iz činjenice da je Općina Bilice, kao dio Šibensko-kninske županije, teritorijalna jedinica s posebnim strategijskim obvezama i sposobnostima koje djeluju na županijskoj razini. **Druga skupina ciljeva** odnosi se na poželjne promjene unutar Općine Bilice, odnosno u središtu jedinice lokalne samouprave.

Te dvije skupine ciljeva nisu potpuno autonomne već su u manjoj ili većoj mjeri, sadržajno i dinamički povezane.

2.1. Ciljevi prostornog razvitka županijskog značaja

Opći ciljevi prostornog uređenja mogu se globalno definirati:

- podizanje razine kvalitete života stanovništva, očuvanje i unaprjeđenje prirodne i kulturne baštine uz optimalno korištenje raspoloživih prirodnih i stvorenih resursa, te osiguranjem osnovne komunalne infrastrukture za svako naselje,
- jačanje gospodarstva, naročito turističkog kao osnovnog pokretača u budućnosti i mogućnost razvoja ostalih djelatnosti koje se vezuju na njega,
- skladni demografski razvoj,
- odabir prostorne i gospodarske strukture (potpunije korištenje resursa, potpunije korištenje geoprometnog položaja u regiji i na važnijim prometnim koridorima te stvaranje funkcionalnog prometnog sustava Županije, bolje korištenje kapaciteta gospodarstva),
- razvoj naselja (policentrični/racionalni razvoj sustava naselja i razvoj urbanih funkcija radi demografske stabilizacije i ravnomjernijeg razvoja cijelog područja Županije),
- obnova naselja i gospodarstva te uključivanje u razvojne sustave pod novim uvjetima (geopolitičkim, sigurnosnim), te obnova i sanacija prirodnih i kulturnih dobara,
- razvoj društvene infrastrukture razvijanjem funkcija,
- razvoj prometne infrastrukture kojim će se omogućiti bolja povezanost svih dijelova Županije s županijskim središtem, gradskim i općinskim središtima kao i svih naselja međusobno,
- razvoj komunalne infrastrukture s ciljem podizanja kvalitete života, i ukupne zaštite okoliša (otpadne vode i sl.),
- zaštita voda kao i unaprjeđenje stanja kvalitete voda realizacijom potrebnih sustava i uređaja za prikupljanje i dispoziciju otpadnih voda,
- provođenje mjera zaštite okoliša (podizanje svijesti o potrebi zaštite prostora).

2.1.1. Razvoj grada i naselja posebnih funkcija i infrastrukturnih sustava

Razvoj grada i naselja

Razvoj naselja usmjeren je na podizanje ukupne razine kvalitete života kroz unaprjeđenje slijedećih segmenata razvoja:

- odrediti sustav središnjih naselja/razvojnih žarišta koji će biti sukladan teritorijalnom ustrojstvu županije
- naselja s posebnim funkcijama osposobljavati za stvarno preuzimanje svoje planom predviđene uloge.
- afirmirati ulogu središnjeg naselja kao lokalnog razvojnog središta
- odrediti optimalni stupanj urbanizacije (urbane i razvojne transformacije naselja i prostora) primjeren društvenoj i gospodarskoj razvijenosti.
- u razvoju naselja osobitu pažnju usmjeriti na njihovu funkcionalnu strukturu.
- unaprijediti uvjeta života i povećati vrijednosti i kvalitete prostora i okoliša (kvalitetniji i ravnomjerniji razmještaj funkcija i pokrivenost prostora potrebnom infrastrukturom),
- utvrditi kriterije i mjere za utvrđivanje građevinskih područja svih tipova i veličina naselja sukladno potrebama smještaja stanovništva i gospodarskih djelatnosti u njima; racionalno koristiti prostor za izgradnju (racionalizirati građevinska područja i ograničiti izgradnju uz prometne koridore, zaštićene cjeline i vrijedne dijelove prirode, a poticati u slabo nastanjenim i nerazvijenim područjima),
- opremiti naselja nedostatnim funkcijama i stvarati uvjete za otvaranje novih radnih mjesta u cilju zadržavanja i privlačenja novog stanovništva,
- povećati udio u broju i veličini stambenih, radnih, uslužnih i rekreacijskih funkcija u manjim središtima, kako bi utjecali na povoljna demografska kretanja i cjelokupni razvitak svojeg područja;
- usmjeravati stambenu novogradnju u naselja opremljena komunalnom infrastrukturom i objektima društvenog standarda.
- osigurati čuvanje i obnovu postojećeg stambenog fonda,
- uravnoteženi razvoj gospodarstva na cijelom prostoru Županije osiguravanjem prostora za smještaj djelatnosti u općinskim središtima,
- revitalizacija i restrukturiranje gospodarstva te poticanje ulaganja u ekološki održive tehnologije,
- poticanje razvoja i ulaganja u poljoprivredu
- oživiti seosku ekonomiju temeljem kreativne integracije suvremenih potrošačkih i proizvodnih trendova, te lokalne baštine, resursa, kulture i vještine.
- oživiti seoska gospodarstva temeljem kreativne integracije suvremenih potrošačkih i proizvodnih trendova, te korištenja lokalne baštine;
- dnevne migracije koristiti kao planska mjera u usmjeravanju razvoja
- obnoviti i/ili uređivati povijesna središta naselja, kao jedinih mjesta tradicijskog graditeljskog identiteta
- utvrditi smjernice i mjere za očuvanje regionalnih odlika naselja;
- utvrditi kriterije i mjere za racionalno planiranje prostornih obuhvata građevinskih područja svih naselja, sukladno potrebama smještaja stanovništva i gospodarskih djelatnosti u njima
- voditi aktivnu politiku uređenja seoskih naselja s povećanjem stambenih, komunalnih i drugih standarda

- unapređenje postojećih djelatnosti koje po kriterijima zaštite okoliša ne odgovaraju prostoru u kojem su locirane i njihovu uspostavu na razinu prihvatljivosti

Prometna infrastruktura i komunalna infrastruktura

Razvoj prometne i komunalne infrastrukture na županijskoj razini ogleda se s jedne strane na povezivanje na državnu infrastrukturu a s druge na podizanje i ujednačavanje kvalitete prometne i komunalne infrastrukture na utvrđenu županijsku razinu i to kroz:

- Povezivanje prometnog sustava Općine u prometni sustav Županije i Države;
 - osiguravanje prostornih pretpostavki za povezivanje na autocestu A1,
 - izgradnju brze ceste Šibenik-Drniš-Knin-granica B i H i njene veze na autocestu A1,
 - obilaznice Šibenika i preko nje veze na autocestu, odnosno brzu cestu Drniš-Knin-Bih,
- planiranje infrastrukturnih koridora uz prethodno ispitivanje kapaciteta i funkcionalnosti postojećih
- izbjegavati zauzimanje površina vrijednih resursa površinama novih infrastrukturnih koridora
- osigurati prostorne pretpostavke za realizaciju infrastrukture
- osigurati prostorne uvjete za rekonstrukciju kritičnih dijelova državnih i županijskih cesta; modernizirati i korigirati loše tehničke elemente na državnim i županijskim postojećim pravcima
- osiguranje dovoljnih količina energije
- poticati korištenje dopunskih energetske izvora
- na prostoru i dalje intenzivirati izgradnju potrebne telekomunikacijske infrastrukture.
- dopunjavati mrežu TV i radio difuzije
- uskladiti planove razvoja vodoprivrede i energetike u odnosu na propisane uvjete zaštite prirode
- ostvariti uvjete za zaštitu voda od zagađenja
- pristupiti hidrogeološkim istraživanjima postojećih izvora
- izgradnje sustava i uređaja za pročišćavanje otpadnih voda, uspostava efikasnog kanalizacijskog sustava sa kontroliranim ispustom u recipijente
- stavljanje u funkciju izgrađene mrtvačnice
- uspostaviti sustav gospodarenja otpadom

2.1.2. Racionalno korištenje prirodnih izvora

Sve prirodne izvore treba maksimalno koristiti za brži razvoj, ali isključivo na principima održivog razvoja. Posebno pažljivo treba koristiti neobnovljive i ograničene izvore, te izvore u blizini ili unutar zaštićenih dijelova prirode. Svaka eventualna promjena namjene površina mora se provoditi planski nakon detaljnog preispitivanja utjecaja na ukupno stanje u prostoru.

U cilju racionalnog korištenja prirodnih izvora potrebno je:

- Racionalno koristiti i zaštititi nacionalna dobra (uspostaviti ravnotežu izgrađenih i pretežito prirodnih područja).

- Očuvati vrijedno poljoprivredno i šumsko zemljište (zaštititi od prenamjene i usitnjavanja).
- Zaštititi vrijedne prirodne i stvorene resurse (zaštita voda, tla, zraka, te rezerve pitke vode, ambijentalne cjeline).
- Provoditi mjere zaštite zaštićenih i ostalih dijelova prirode (koji imaju status zaštićenog područja kao i onih koji se predlažu za zaštitu i vrijedni dijelovi prirode koji se štite kroz ograničenja u korištenju, tj. prostorno planskim mjerama).
- Spriječiti umanjivanje vrijednosti prirodnih izvora, vode, zraka, tla i šuma
- Prirodne izvore očuvati na razini kakvoće koja nije štetna za čovjeka, biljni i životinjski svijet.
- Očuvati produktivnost tla, koristiti ga razumno, a nepovoljne učinke na tlo izbjegavati u najvećoj mogućoj mjeri.
- Izbjegavati svaki zahvat koji ima štetan učinak na biološku raznolikost, te očuvati prirodni genetski sklad i sklad prirodnih zajednica, živih organizama i neživih tvari.

2.1.3. Očuvanje ekološke stabilnosti i vrijednih dijelova prirode

- Sustavno skrbiti o okolišu (provoditi mjerenja i praćenja stanja okoliša), primjenjivati načela zaštite okoliša u prostornom planiranju.
- Očuvati izvornost, biološke raznolikosti prirodnih zajednica i ekološku stabilnost.
- Očuvati kakvoću žive i nežive prirode, te je racionalno koristiti.
- Očuvati i obnavljati kulturne i estetske vrijednosti krajolika
- Unaprijediti stanje okoliša i osigurati bolje uvjete života.
- Zaštita i korištenje voda na načelima očuvanja prirodne strukture.
- Usmjereno djelovati u segmentu energetike i industrije (uvođenje suvremenih tehnologija, alternativnih izvora energija: sunce, vjetar, pažljiv izbor lokacija i dislokacija konfliktnih sadržaja)
- sustavno zbrinjavanje otpada
- izgradnja sustava za odvodnju otpadnih voda, uključujući i uređaje za pročišćavanje otpadnih voda.

2.2. Ciljevi prostornog razvoja općinskog značaja

2.2.1. Demografski razvoj

Stanovništvo je najznačajniji čimbenik dugoročnog društveno - gospodarskog razvitka i korištenja prostora. Ono u stabilnim prilikama postupno mijenja svoje vitalne značajke, pa odatle određena sporost demografskih tijekova. Na obilježja i razvitak stanovništva djeluju biološki, društveno - gospodarski, kulturno - obrazovni, zdravstveno - socijalni, psihološki, ali i politički i drugi čimbenici.

Prethodnim analizama utvrđeni su pozitivni demografski pokazatelji na području tijekom dužeg perioda praćenja (1948.g-2001.g.).

Sve navedene prosječne vrijednosti analiziranih demografskih pokazatelja, bile su povoljnije nego one iskazane za sveukupnu Šibensko-kninsku županiju ili za Republiku

Hrvatsku u cjelini, čime se bitno ističe ovo područje u prostoru županije prema demografskim prilikama. Time se pokazivala veća privlačnost i jača društveno - gospodarska razvijenost ovog prostora, što je međutim rezultat prvenstveno položaja Bilice kao prigradskog naselja gradske aglomeracije Šibenika (veća naseljenost, useljavanje stanovništva, odnosno povoljna demografska kretanja na području vezana su na procese koji se odnose na grad Šibenik kao županijskog središta i središta rada; povoljno ocjenjene demografske prilike u naselju Bilice u velikoj su mjeri rezultat blizine županijskog središta s razvijenim radnim i uslužnim funkcijama).

Buduće demografske promjene u znatnoj mjeri zavisit će o budućem društveno - gospodarskom razvitku i nastavku suvremenih procesa preobrazbe u prostoru Šibensko-kninske županije i na području Općine Bilice, ali i u širem okruženju.

Pretpostavke o migracijama polaze od toga da će se vraćati dio mlađeg i zrelog, a ne samo starijeg iseljenog stanovništva s tog prostora u zemlji i inozemstvu te daljnje pozitivan opseg novog naseljavanja mlađeg stanovništva iz drugih krajeva u ovaj prostor.

Planirana predviđanja kroz simulacije budućih demografskih kretanja, u skladu s onim kako se kretao broj stanovnika, obzirom na sve promjene koje su se dogodile te na pretpostavke o budućem prirodnom kretanju stanovništva i o migracijama, sugeriraju da bi se i u narednom planskom razdoblju bilježila pozitivna kretanja.

U prvom razdoblju pretpostavlja se stagnacija odnosno blagi porast broja stanovnika na području, obzirom na značajno uvećanje broja stanovnika u posljednjem periodu praćenja (1991-2001.), dok se dugoročnije gledano pretpostavlja kontinuiran i stabilan rast (bez velikih oscilacija, odnosno naglih promjena kakve su uočene u prethodnom razdoblju).

Tablica: Projekcija broja stanovnika

Općina Bilice	Broj stanovnika		
	2001.	prognoza 2005.	procjena 2015.
	2 179	2200	2400 - 2600

Simulirane varijante procjene kretanja broja stanovnika pretpostavljaju:

- nastavak pozitivnih demografskih kretanja broja stanovnika na području
- za naselje određenih funkcija omogućiti predviđeni rast na cca 120% do 130% sadašnjeg stanovništva radi stvarnog preuzimanja uloge u planiranom sustavu središnjih naselja.
- prema sadašnjem stanju demografskih prilika u Hrvatskoj i moguće sagledivoj budućnosti iskazuje se potreba za davanjem prognoze samo za stanovnike u zemlji, a sve stanovnike koji žive u inozemstvu treba uključiti u dijasporu (a za koje treba stvoriti uvjete za postupan povratak u zemlju, gdje bi mogli stalno živjeti, stanovati, raditi i ulagati).

Pretpostavke o promjenama demografskih struktura temelje se na mogućim pozitivnim učincima aktivne populacijske politike i pozitivnog gospodarskog razvitka. Ako do toga dođe i nastavi se pozitivno kretanje broja stanovnika, onda se može očekivati izvjesno poboljšavanje odnosa među dobnim skupinama stanovništva, povećanje njegove aktivnosti te sve veće zapošljavanje u tercijarnim i kvartarnim djelatnostima. Očekivane

promjene u domaćinstvima trebaju biti u postepenom povećavanju njihovog ukupnog broj, proporcionalno povećanju broja stanovnika.

2.2.2. Odabir prostorno razvojne strukture

Prilikom odabira prostorno-razvojne strukture potrebno je prostor Općine adekvatno i smišljeno uklapati i povezivati s ostalim dijelovima Dalmacije, ali i širim prostornim cjelinama.

Treba ravnomjerno i usklađeno razvijati teritorij Općine, uspostaviti odgovarajući policentrični razvitak, razvijati i unapređivati urbanizirana i ruralna područja, osigurati približno isti standard života stanovništva u svim dijelovima Općine. Primarno u uređenju ovog područja je usklađivanje želja i potreba ovog područja s mogućnostima koje pruža prostor i gospodarska snaga.

Potrebno je iskoristiti brojne komparativne vrijednosti i prednosti prostora područja Općine, te pojedinih gospodarskih djelatnosti, koje imaju uvjete razvijati se na ovom prostoru, ali i predložiti rješenja kako svladati pojedine pragove ograničenja koji se javljaju u razvitku, polazeći od vrijednosti geografskog položaja, prirodnih osobina i uvjeta razvitka.

U odabiru prostorno-razvojne strukture, obzirom na prirodne resurse područja, te naslijeđeno stanje u prostoru, ključnu ulogu s gledišta korištenja prostora imaju turizam, proizvodne djelatnosti industrija i poljoprivreda.

Budući razvoj Općine treba temeljiti prvenstveno na korištenju prirodnih i stvorenih datosti uz racionalno korištenje prirodnih izvora, očuvanje ekološke stabilnosti i prirodnih vrijednosti. To znači da u budućnosti razvoj gospodarstva treba temeljiti na snažnijem razvoju turizma, razvoju poljoprivrede i na razvoju različitih proizvodnih grana suvremeno strukturiranih, prostorno preraspoređenih i ekološki prihvatljivih.

Kapaciteti i način na koji se razmještaju djelatnosti u područjima ovisi o strukturnim obilježjima, krajobraznim značajkama, dosadašnjem opterećenju prostora i okoliša. Izuzimaju se zaštićene cjeline na kojima ne vrijede opći kriteriji lociranja nego se primjenjuju posebni uvjeti korištenja i zaštite prostora. Fizionomska obilježja kao i prirodne datosti prostora nedvosmisleno su utjecali na dosadašnji razvoj i strukturu pa će i u budućnosti utjecati na odabir prostorno razvojne strukture. Ipak, planskim mjerama je moguće utjecati ali i potrebno dopunjavati prirodne datosti, nadomještati nedostatke realno i smišljeno. Stoga je prioritet zadržati sve poljoprivredne površine bez mogućnosti njihove prenamjene uz preporuku se uključivanja poljoprivredne proizvodnje u budući razvoj turističkog gospodarstva kroz koji bi trebalo osigurati plasman poljoprivrednih proizvoda proizvedenih na ovom području.

Za razvoj turističkog gospodarstva potrebno osigurati prostore za smještaj novih turističkih kapaciteta, bilo da se radi o izdvojenim turističkim zonama (Lučeva punta), bilo da se radi o smještaju ovih sadržaja u područje naselja, kao i uvjete za rekonstrukciju postojećih.

Planom treba osigurati uvjete za razvoj različitih gospodarskih sadržaja (proizvodnih i neproizvodnih) u gospodarskim zonama.

Poljodjelstvo

Potrebno je proučiti i predložiti potrebne mjere i zahvate koji će omogućiti i osigurati poboljšanje uvjeta zaštite i racionalnijeg korištenja poljodjelskog zemljišta, osobito na najboljim kategorijama tala, te osigurati bolje rezultate u poljodjelstvu i pored nastavljanja procesa deagrarizacije.

- Obzirom da prirodni resursi (poglavito veličinom, te strukturom i kvalitetom) nisu dostatni za intenzivniji razvitak velikih subjekata, njihov se razvitak temelji na malim gospodarstvima i što boljem korištenju specifičnosti prostora
- Osnovni cilj politike u poljodjelstvu je razvijanje suvremenog, djelotvornog, konkurentnog i ekološki čistog poljodjelstva, te ostvarivanje poljodjelskih proizvoda na način da se u najvećoj mjeri zaštite prirodni potencijali prostora.
- Obzirom da bi poljodjelstvo trebalo biti jedna od pratećih gospodarskih grana, te zbog rastuće potražnje za zemljištem valja štiti vrijedna obradiva zemljišta od moguće nekontrolirane izgradnje i širenja građevinskog područja. Stoga treba u najvećoj mogućoj mjeri čuvati i koristiti zemljišta za poljodjelsku svrhu, a trenutačno neobrađene i zapuštene poljodjelske površine privesti njihovoj svrsi.
- Poticati i provoditi komasaciju poljoprivrednog zemljišta.
- Obzirom na mogućnosti prirodne osnove (vode) područja potrebno je dalje razvijati i intenzivirati ribarstvo i marikulturu.
- Poticati razvitak prerađivačkih kapaciteta.

Šumarstvo

Obzirom na mali udio šumskih površina u ukupnoj površini Općine, te njihovog smanjenja zbog prenamjene površina, zapuštanja i posebno požara od posebnog je interesa zaštita šuma, te održavanje njihove višenamjenske funkcije. Na području valja u najvećoj mjeri koristiti ekološku i socijalnu funkciju šuma, čistiti protupožarne putove, a sve uništene šumske ili neobrađive površine valja obnoviti pošumljavanjem.

Industrija

Mogućnosti razvitka industrije treba ocijeniti s obzirom na raspoloživo zemljište, njegovu veličinu i kvalitetu, mogućnosti prometnog povezivanja, odnos prema prirodnim i energetske izvorima, te prema potrošačkim središtima i izvorima radne snage, odnos prema drugim korisnicima prostora, obavezu osiguranja zaštite i unapređivanja čovjekove okoline itd.

- Prednost trebaju imati one industrije koje koriste komparativne prednosti prostora: položaj, prirodne resurse (sirovine), sposobne radnike, tržište, kapital, tradiciju, znanje i drugo, sve vezano na ukupnu prepoznatljivu fizionomiju područja.
- Prostorni razmještaj proizvodnih kapaciteta temeljiti na uspostavljanju široke mreže manjih i raznolikih proizvodnih jedinica i daljnjem razvoju već formiranih gospodarskih cjelina.
- Locirati i odrediti tip i veličinu proizvodnih kapaciteta u sklopu zona mješovitih namjena.

Turizam

Potrebno je istražiti veličinu, strukturu, specifična obilježja, kvalitetu i kapacitete moguće turističke ponude značajne za razvitak Općine obzirom na raspoloživi prostor, njegovu kvalitetu, odnos prema drugim korisnicima prostora:

- Obala, vodne površine, područja pod posebnim režimima zaštite, te ruralna područja okosnica su budućeg stacionarnog turizma.
- Globalnu geoprometnu poziciju valja dugoročno valorizirati i kroz intenzivniji razvoj tranzitnog i izletničkog turizma.
- Razvoj turizma integrirati s revitalizacijom kulturnog identiteta.
- Turistički aktivirati područja pod zaštitom (vrijedni dijelovi prirodne baštine)
- U okviru načela održivog razvitka konvertirati prirodna i kulturna dobra u gospodarska dobra odnosno atrakcijske osnove turističke ponude.
- Afirmirati lovstvo i ribolovstvo, te ostale športske aktivnosti u sklopu turističke ponude (vodeni športovi i kupališta).
- Snažnije afirmirati razvitak seoskog turizma.
- Aktivirati turističku zonu Lučeva punta.

2.2.3. Razvoj naselja, društvene, prometne i komunalne infrastrukture

2.2.3.1. Razvoj naselja, društvene infrastrukture/ razvoj središnjih funkcija

- Razvijati ravnomjerno cijelo područje Općine pri čemu planiranje sustava mreže funkcija, treba biti jedan od temeljnih elemenata organizacije prostora koji treba zadovoljiti sve stanovnike područja i uklopiti se u sustav središnjih naselja Županije, te optimalno usmjeravati i regulirati procese deagrarizacije i urbanizacije
- Postići uravnoteženu strukturu i oblik razvoja naselja, prostornu raspodjelu stanovništva, radnih sadržaja i drugih funkcija te uravnotežen razvoj središnjih funkcija, u cilju zadovoljavanja raznolikih potreba stanovništva i poboljšavanja svakodnevne kvalitete života.
- Optimalna mreža treba osigurati ravnomjerniji razvoj u prostoru, smanjenje razlika u urbaniziranosti područja, unapređenje fizionomskih obilježja i sadržajne strukture naselja (sukladno s njihovom ulogom u planiranom sustavu naselja) i zaštitu vrijednosti graditeljske baštine, prirodne sredine i okoliša u cjelini.
- Potrebno je predložiti, usmjeravati i nastojati postići višefunkcionalni razvitak Općine iskorištavajući sve postojeće pozitivne prirodne i stečene vrijednosti kao garanciju bržeg, sigurnijeg i stabilnijeg razvitka.
- U planiranju mreže i funkcija središnjih naselja polaziti od važnosti tih naselja za razvoj njihovih gravitacijskih područja, kao i njihovog utjecaja na procese urbanizacije i migracija, a koji su temeljni dio optimalnog prostornog razmještaja stanovništva i sveukupnog ravnomjernijeg i usklađenijeg društveno-gospodarskog razvoja.
- treba istražiti i odrediti smjernice i mjere koje će podržavati optimalne procese deagrarizacije, urbanizacije, te isticati regionalna obilježja prostora i naselja. dnevne migracije moraju koristiti kao planska mjera u usmjeravanju razvoja naselja; moguće je ublažavati preseljavanje, te poticati razvitak i urbanizaciju područja.
- Skladniji razvoj sustava naselja postići decentralizacijom ili novim rasporedom središnjih funkcija.
- Razvitak društvenih djelatnosti, kao skupine središnjih uslužnih funkcija, treba slijediti razvitak i razmještaj njihovih korisnika, i time podizati i poboljšavati standard i kvalitetu života stanovništva.
- Prostorne uvjete za sadržaje javnih službi državne uprave te lokalne samouprave, te djelatnosti ostalih upravnih funkcija, službi i institucija od posebnog značaja treba osigurati dokumentima prostornog uređenja niže razine.

- Na temelju analize postojeće mreže središnjih funkcija te političkih i društvenih djelatnosti predložiti će se nova klasifikacija središnjih funkcija (a onda i kategorizacija središnjih naselja).
- Prostorno-strukturni model treba osigurati racionalno, ekonomično i funkcionalno korištenje i uređivanje prostora uključujući i prostor mora, te pružiti optimalne uvjete za život stanovništva.
- U brojnim društvenim djelatnostima (obrazovanje, zdravstvo, kultura, uprava, javne službe i drugo) postoje zakonske i druge prosječne norme (kriteriji i standardi) o društvenoj i gospodarskoj prihvatljivosti razvijanja širine i razine njihovih mreža u određenim skupovima središnjih naselja.
- revitalizaciju ruralnih krajeva provoditi aktivnom i pasivnom sanacijom te povezivanjem ruralnih i urbanih gospodarstava
- spriječiti svaku neplansku izgradnju.

Poticajne mjere trebaju se primjenjivati kroz razvijanje mreže i sustava državnih institucija (uprava, javne službe, financije, sudstvo, vojska, zdravstvo, socijalna skrb, obrazovanje, znanost, kulturu i drugo), kroz prostorni razmještaj gospodarskih sustava u nadležnosti županije i usmjeravanje financijskog kapitala, kroz dogradnju infrastrukturnih mreža državnog značenja (osobito prometnice) te kroz izradu razvojne studijske i prostorno-planske dokumentacije uređenja prostora u cilju privlačenja ljudi i kapitala.

2.2.3.2. Razvoj prometne i komunalne Infrastrukture

- predložiti racionalnu, ekonomičnu i funkcionalnu **prometnu mrežu**, koja će biti u skladu s cjelokupnim prostornim i društveno-gospodarskim razvitkom Općine, a zadovoljit će funkcionalne potrebe u prostoru i osigurati dobre veze s drugim krajevima.
 - unapređivanje i proširivanje prometne infrastrukture odrazit će se na bolje korištenje prirodnih resursa, na gospodarski razvitak, rast i razvoj naselja i poboljšanje demografskih prilika.
 - štititi koridore planiranih prometnica na državnoj i županijskoj razini
 - čuvati koridor u istraživanju jadranske željezničke pruge
 - prvu etapu razvoja cestovne mreže treba usmjeriti na obnovu pojedinih dionica (prioritet je uređenje postojeće trase D33).
 - u odnosu na prometno značenje i u skladu s prometnim opterećenjima potrebno je izvršiti rekonstrukciju lokalnih cesta i uklopiti ih u prometnu mrežu županije.
 - osigurati i omogućiti alternativno povezivanje naselja radi veće fleksibilnosti i sigurnosti funkcioniranja prometa.
 - u cilju efikasnijeg policentričnog razvoja nužno je podizati kvalitetu i unapređivati prometno-tehničke i sigurnosne elemente na uspostavljenoj mreži svih prometnica.
 - unaprjeđenje stanja pomorskog prometa povećanjem prometne ponude
 - osposobiti i izgraditi adekvatna pristaništa.
 - postojanje i organizacija javnog prijevoza pokazuje stupanj uređenosti prostorne i funkcionalne strukture.
- program razvoja **telekomunikacijske mreže** temelji se na unaprjeđenju već postignutog, relativno visokog stupnja razvijenosti; Treba osigurati kontinuitet dosadašnjih programa i mjera te će se i dalje primjenjivati i pratiti nove tehnologije komuniciranja

- Prioritet je unapređenje mreže odnosno povećanje i modernizacija postojećih kapaciteta
- istražiti lokaciju zemaljske satelitske stanice (TT i RTV komunikacija)
- izgraditi preostalu mrežu odašiljača
- kod izvođenja rekonstrukcija ili zamjena postrojenja, zahvate izvoditi po najvišim tehnološkim, ekonomskim, ekološkim i urbanističkim kriterijima te koristiti postojeće koridore, a stare mreže zamjenjivati.
- predložiti mrežu opskrbe **električnom** i drugom energijom koja će se uklopiti u cjeloviti energetski sustav šireg područja. U prvoj fazi treba iznaći optimalan način za povećanje proizvodnje kroz poboljšanje djelovanja postojećeg sustava. U tom cilju treba utvrditi mogućnosti korištenja najpovoljnijeg i dostupnog energenta s gospodarskog i ekološkog gledišta kao i pokrivanje potreba na kritičnim dijelovima sustava.
- za nove objekte treba izvršiti sustavnu pripremu u svim fazama (izbor lokacija, energenata i tehnologija, uz potrebna daljnja istraživanja). Prednost u lociranju imaju devastirani prostori i prostori bez drugih djelatnosti koji bi se izgradnjom sanirali.
- intervencije na postojećim energetskim prijenosnim postrojenjima treba provoditi tako da se zadrže postojeće građevine i sustavi u već izgrađenim koridorima, a kod izvođenja rekonstrukcija ili zamjena postrojenja, zahvate izvoditi po najvišim tehnološkim, ekonomskim i ekološkim kriterijima (npr. zamjena vodiča boljih svojstava kako ne bi treba proširivati koridor i drugo).
- poticati korištenje dopunskih energetskih izvora
- **vodoopskrba** ima prioritetno značenje u planovima gospodarstvenih aktivnosti koje se koriste vodom.
- opskrba vodom treba zadovoljiti planske potrebe svih korisnika (stanovnika, turista i drugih); potrebno je i dalje dograđivati i poboljšavati vodoopskrbnu mrežu.
- vodoopskrba Bilica s obzirom na kapacitete kapitalnih objekata i cjevovoda, osim u središnjem dijelu (Cari, Grubišići i Bure), pruža relativno optimalne mogućnosti; dakle potrebno je planirati izgradnju cjevovoda Bosuč-Grubišići-Cari-Bure i vodospremu Božina strana prema programu izgradnje kapitalnih objekata vodoopskrbe.
- proučiti sve potrebne hidrotehničke zahvate koji mogu doprinijeti boljem korištenju poljodjelskog zemljišta ili mogu pomoći zaustaviti devastaciju i erozivne procese.
- kod rješavanja **odvodnje** treba voditi računa o zaštiti okoliša, posebno voda.
- uspostava efikasnog kanalizacijskog sustava sa kontroliranim ispustom u recipijente
- planirati da se sve otpadne vode upuštaju nakon propisanog predtretmana
- postojeće **groblja** urediti i održavati
- stavljanje u funkciju mrtvačnice
- uspostaviti sustav gospodarenja **otpadom**.

2.2.4. Zaštita krajobraznih i prirodnih vrijednosti i posebnosti i kulturno - povijesnih cjelina

- Cilj zaštite prirode je uspostaviti cjelovitu zaštitu prirodnih vrijednosti kroz istraživanje i sustavno vrednovanje. Dosljedno provoditi mjere na zaštiti već evidentiranih prirodnih vrijednosti, po potrebi korigirati granice i kategorije zaštite gdje je to potrebno, te provesti proceduru zaštite

- osobite vrijednosti prostora, raznolikosti pojava i oblika, ako pripadaju područjima izvan neposredne zaštite, štite se mjerama u planovima prostornog uređenja na temelju stručnih i znanstvenih osnova
- posebno zaštititi vodotoke
- utvrditi zone sanitarne zaštite za izvorišta voda
- sačuvati vodotoke kao vrijedne pejzažne elemente sa svim prirodnim elementima
- Posebno štiti šume obzirom da sudjeluju vrlo malo u ukupnom korištenju zemljišta Općine
- Izgraditi odgovarajuće uređaje za pročišćavanje otpadnih voda (sustavi za sakupljanje, pročišćavanje, odgovarajuća dispozicija u recipijent)
- sanirati septičke (crne) jame, obavezni predtretmani industrijskih otpadnih voda
- izgraditi kanalizacijski sustav i uređaje za pročišćavanje otpadnih voda za naselja i pojedinačne uređaje za manja naselja/dijelove naselja, dislocirane objekte i veće radne zone
- utvrditi poljoprivredne površine kao prostorne potencijale i poljoprivrednu namjenu bez mogućnosti prenamjene
- trase infrastrukturnih objekata usmjeriti i voditi tako da se koriste zajednički koridori, te da se maksimalno isključe iz zona koje su pod posebnim režimom zaštite prirode
- očuvati dobra graditeljske baštine u neokrnjenom i izvornom stanju (definirati kontaktna područja dobara graditeljske baštine i odrediti smjernice za daljnju izgradnju)
- provoditi intenzivnu inventarizaciju, ponovno vrednovanje i kategorizacija dobara graditeljske baštine
- poticati istraživanja graditeljske baštine, a osobito arheoloških zona i lokaliteta na područjima koja se namjenjuju intenzivnom razvoju infrastrukture ili određenih djelatnosti
- zadržati postojeću visoku kakvoću zraka
- proširiti organizirano sakupljanje i deponiranje otpada, uz prethodnu primarnu reciklažu
- utvrditi sustav zbrinjavanja otpada, izraditi katastar i program sanacije svih "divljih" odlagališta, sanirati sva "divlja" odlagališta
- zbrinjavanje neopasnog tehnološkog otpada obavljati na deponijima komunalnog otpada ako je otpad sličan komunalnom, a iskoristivi otpad na izvoru reciklirati
- obavezno pristupiti organiziranju reciklaže otpada sa ciljem smanjenja ukupnog volumena, planovima odrediti lokacije za odgovarajući broj reciklažnih dvorišta
- provoditi mjere zaštite od buke (izraditi karte buke za utvrđivanje i praćenje razina buke)
- potrebno je utvrditi temeljna načela i principe zaštite prostora od nenamjenskog korištenja vezano na očuvanje karakterističnih prirodnih ljepota i vrijednosti.

2.3. Ciljevi prostornog uređenja naselja na području Općine

2.3.1. Racionalno korištenje i zaštita prostora

Racionalnim korištenjem prostora mora se postići učinkovitija funkcionalna organizacija i štednja resursa. S gledišta temeljnih odrednica prostornog planiranja, to se prioritetno odnosi na zaustavljanje nepotrebnog zauzimanja prostora za izgradnju naselja, industrijskih kapaciteta (formiranje građevinskih područja), te na gradnju obnovu, rekonstrukciju i modernizaciju infrastrukturnih mreža.

Racionalno korištenje i namjena prostora odnose se prvenstveno na određivanje prostora za izgradnju na način da se ne smanjuju šumske i kvalitetne poljoprivredne površine, da se omogući uređenje, korištenje i zaštita voda (podzemnih i nadzemnih) te tako da se poveća zaštita osobitih vrijednosti prostora i gospodarenje resursima na održiv-štedljiv način.

U slučaju nužne *prenamjene površina* osnovnih kategorija korištenja, gdje je to moguće prema važećim propisima, zahvati se moraju ograničiti i podrediti uvjetima osnovne namjene prostora, utvrditi prihvatljiva tehnologija, a negativne učinke smanjiti na dopuštenu mjeru. U prostornim planovima takove promjene moraju biti iskazane mjerljivim i usporedivim veličinama. U prijedlogu *promjene namjena* treba iskazati smanjenje-povećanje površina određene kategorije korištenja, utjecaj na promjenu stvorene i prirodne strukture te utvrditi mjere za sanaciju ako se ocijeni da će taj zahvat izazvati negativne učinke.

Ograničenja korištenja prostora odnose se na područja na kojima se ne mogu locirati određeni sadržaji ili je za to potrebno ispunjenje posebnih uvjeta, odnosno prilagodba posebnim okolnostima. Takva ograničenja se odnose na poljodjelske površine visoke kvalitete tla, područja uz obalu voda, povijesne cjeline i cjeline zaštite prirodne baštine te prostor osjetljive geološke, hidrološke, geomorfološke i biološke strukture.

Nužno je *isključivanje određenih djelatnosti* na pojedinim područjima, kao i izuzimanje nekih površina od bilo kakvog građenja, osobito u zaštićenim dijelovima prirode, na kvalitetnom poljoprivrednom zemljištu, u vodozaštitnim zonama, u koridorima prometnica i infrastrukture.

Gospodarske djelatnosti prioritetno treba locirati tamo gdje to infrastruktura omogućava, bez zauzimanja novih površina šuma, vrijednih poljodjelskih površina, a osobito prostora namijenjenog rekreaciji i turizmu. U prostornim planovima moraju se odrediti *područja vrijednih resursa* na kojima je isključena prenamjena prostora.

Postojeće djelatnosti koje po ovim kriterijima i usmjerenjima za sanaciju okoliša, ne odgovaraju prostoru u kom su locirane, postupno treba izmještatati i ne mogu se planirati proširenja na istoj lokaciji. To se na području prioritetno odnosi eksploataciju min. sirovina.

Strateški cilj je da se značajnije ne mijenja bilanca osnovnih kategorija korištenja prostora, osobito ne na štetu prirodnih resursa od osobitog značenja i vrijednosti, nego da se poboljšavaju kvalitativne značajke i racionalno koristi već angažirani prostor.

Racionalno korištenje prostora na području Općine trebalo bi se provoditi prvenstveno kroz:

- objektivno sagledavanje potreba za prostorom, uvažavanjem postojećih demografskih kretanja, procjenom budućih demografskih procesa, procjenom gospodarskih potencijala i potreba, te drugih obilježja ili posebnosti,
- precizno inventariziranje infrastrukturnih datosti (prometnice, vodovod, energetska mreža, telekomunikacije i dr.) i procjenu potrebnih (ili poželjnih) infrastrukturnih zahvata u cilju poboljšanja kvalitete i standarda življenja, kao i stvaranja pretpostavki za razvitak gospodarskih djelatnosti,
- valoriziranje kvalitete prostora i okoliša s ciljem da se zaštite i sačuvaju, odnosno da se ne obezvrijede temeljni resursi (vode, šume, poljoprivredni prostori dr.) i njihova prirodna kompozicija u širem i užem okruženju,
- procjenu vlasničkog stanja i realnih mogućnosti imovinsko pravnog sređenja,
- realnu procjenu financijskih mogućnosti pripreme i uređenja građevinskog zemljišta (lokalni proračun, sufinanciranje iz drugih izvora) kako bi se uravnotežili programi želja i potreba sa stvarnim mogućnostima.

2.3.2. Utvrđivanje građevinskih područja naselja

- Određivanje građevinskih područja treba temeljiti na stručnim argumentima i iskazu površine izgrađenog i neizgrađenog dijela građevinskog područja, uvažavajući slijedeće smjernice:
 - ispitati mogućnost gradnje (prostorne rezerve) unutar postojećeg građevinskog područja u odnosu na nedovršene dijelove i kapacitet postojeće infrastrukture,
 - prilagoditi gustoću stanovanja i gustoću stanovništva prema tipu naselja,
 - oblikovati građevinska područja primjereno geomorfološkim značajkama kao naseljsku cjelinu, odvojeno od druge takve cjeline
 - odrediti građevinska područja izvan koridora državne i županijske infrastrukture, poljoprivrednih zemljišta i bonitetne klase, zaštitnih i sigurnosnih zona voda i mora i izvan površina od posebnog značenja za obranu.
 - težiti optimalnim gustoćama stanovanja.
- Proširivanje građevinskih područja treba planirati na temelju argumentirane razvojne potrebe (porast broja stanovnika, razvoj gospodarstva), a koju trebaju pratiti i programi izgradnje i uređenja zemljišta.
- Ispitati mogućnost smanjenja građevinskog područja u dijelovima koji se ne provode svrsi.
- Ograničiti svako širenje građevinskih područja na obalnoj crti
- Spriječiti linearni rast naselja, naročito duž državnih i županijskih cesta,
- Unutar građevinskih područja naselja osigurati dovoljne površine za raznovrsne poslovne i radne sadržaje.
- Utvrditi građevinska područja unutar zaštićenog obalnog područja sukladno odredbama posebnog propisa i prostornog plana šireg područja.

2.3.3. Unaprjeđenje uređenja naselja i komunalne infrastrukture

- Uređenje prostora naselja treba planirati i provoditi na temelju utvrđenih prostornih mogućnosti i optimalnog iskorištenja prostora uz osiguranje prostora javnog interesa i opremanja infrastrukturom (javne površine i komunikacije, javne funkcije, prometna i komunalna infrastruktura).
- Odrediti mogućnost korištenja prostora u odnosu na izgrađenost: izgrađeni prostori, djelomično izgrađeni (dovršenje i interpolacije), neizgrađeni dijelovi i područja za rekonstrukciju
- izvršiti pregled potreba javnih funkcija, društvenih djelatnosti, te za njih osigurati potreban prostor,
- Kontinuirano pripremati i uređivati zemljište za izgradnju, a izgradnju treba usmjeravati u programom predviđena područja, te u tome smislu pripremiti i na vrijeme rješavati vlasničko-pravne odnose.
- Opremiti sva naselja potrebnom kvalitetnom infrastrukturom (elektroopskrba, vodoopskrba, telekomunikacije, odvodnja).
- Posebnu pažnju treba posvetiti uređenju zelenih i rekreacijskih površina naselja, uređenju državnih i županijskih cesta u naseljima kroz koja prolaze te prometnice.
- U obalnim naseljima uz obalu osigurati prostor za komunikacije, privezišta i pristaništa te utvrditi načine za njihovo uređenje.

3. PLAN PROSTORNOG UREĐENJA

3.1. Prikaz prostornog razvoja na području općine u odnosu na prostornu i gospodarsku strukturu županije

Prostorni razvoj na području Općine temelji se na sagledavanju prirodnih uvjeta i razvojnih mogućnosti cijele Općine, te njenom položaju u regiji. Na prostoru Općine razlikujemo područja različitih mogućnosti i ograničenja u razvoju u odnosu na prostornu i gospodarsku strukturu županije.

Prostorno razvojna struktura Šibensko kninske županije oslanja se na dva poprečna pravca/težišta razvitka koji su okosnice urbanizacije i na kojima treba očekivati daljnje razvijanje i jačanje: *uzdužna dalmatinska okosnica (osovina) urbanizacije* od Šibenika prema Zadru na sjeverozapadu, odnosno prema Splitu na jugoistoku, te *poprečna okosnica (osovina) urbanizacije* od Šibenika prema Drnišu i Kninu, međusobno povezujući ova i druga manja lokalna središta i njihova urbanizirana područja.

Uzdužna razvučenost relativno uskog primorskog područja Šibensko - kninske županije nameće izbor modela u usmjeravanju razvoja i urbanizacije, odnosno prostorni oblik decentralizacije urbanog razvitka u ovom prostoru. Ovaj je prostor međusobno povezan važnom i vitalnom cestovnom prometnicom Jadranskom turističkom cestom i magistralnom cestovnom prometnicom iz Šibenika prema Drnišu, Kninu i dalje u unutrašnjost, a prometno povezivanje s drugim hrvatskim i susjednim područjima upotpunjeno je izgradnjom Jadranske autoceste.

Obzirom da se središtu ovih okosnica nalazi Šibenik i njegov pripadajući prostor, te činjenica da je Šibenik ujedno i središte županije, uvjetovalo je i na neki način determiniralo budući razvitak i područja Bilica.

Područje Općine Bilice pripada širem urbanom području gradske aglomeracije Šibenik. Dio težišta razvitka ima osnovicu položenu na glavni pravac Šibenik-Drniš-Knin, odnosno tkz. poprečnu osovinu urbanizacije. U prostornom modelu razvitka veliko značenje će imati uključivanje novih prometnica visokog prometnog standarda; autocesta, planirani željeznički pravac tkz. jadranska pruga (u istraživanju), kao i planirana rekonstrukcija postojeće trasa državne cesta D 8 (planirana obilaznica Šibenika), a koji će područje Općine direktno povezati na tkz. uzdužnu dalmatinsku okosnicu.

U tom smislu ističe se posebno povoljan položaj Bilica po svojim razvojnim mogućnostima i uvažavajući činjenicu da je područje Bilica sada samostalna Općina, i kao novi nukleus razvitka, odnosno razvojno područje unutar utjecajnog područja Šibenika.

Povoljan geoprometni položaj (tranzitno prometno područje) pogoduje razvitku Općine unutar turističkog područja Županije (sa sirovinskom osnovom vlastitih resursa za razvoj djelatnosti; Prukljan, Krka i obzirom na blizinu NP Krka i morske obale).

Ustrojavanje Općine kao jedinice lokalne samouprave zahtjeva osnivanje i djelovanje potrebnih javnih funkcija i ostalih uslužnih djelatnosti potrebnih lokalnom stanovništvu, turistima-posjetiteljima i putnicima-prolaznicima, odnosno potrebna je revalorizacija prostora Općine u funkcionalnom ustroju područja Županije (revalorizacija u sustavu mreže naselja).

Transformacija prostorno gospodarske strukture Općine Bilice treba polaziti s gledišta novog geopolitičkog, geostrateškog i prometno-geografskog položaja vodeći računa o državnim, županijskim i lokalnim interesima i aspiracijama stanovništva, oslanjajući se na prirodne i stvorene resurse te na postojeće gospodarske i društvene djelatnosti. Treba optimalno valorizirati komparativne prednosti ovog područja i uskladiti razvitak ovog područja sa susjednim područjima.

Mogućnosti dugoročnog razvoja gospodarstva temelje se na razvoju postojećih gospodarskih struktura; određenih vidova proizvodnih djelatnosti, turizma i poljodjelstva, a koji su i u dosadašnjem razdoblju imale značajan udjel u gospodarskoj strukturi ovog područja, a koje su i komplementarne gospodarskoj strukturi Županije.

3.2. Organizacija prostora i osnovna namjena i korištenje prostora

3.2.1. Osnovna organizacija prostora

Osnovna organizacija prostora uspostavljena je kroz **sustav središnjih naselja i razvojnih središta**.

U cilju uspostave načela policentričnog razvitka Planom je usvojen PPŽ-om utvrđen **sustav središnjih naselja** kao sjedišta funkcija, te **razvojna žarišta** kao uporišta ravnomjernijeg razvoja u prostoru u skladu s planiranim razmjestajem i potrebama stanovništva, te gospodarskim razvojem.

Općina Bilice jedinica je lokalne samouprave u utjecajnom i gravitacijskom području **regionalnog područja Šibenika** (Šibenik je u sustavu središnjih naselja Županije utvrđen kao županijsko središte, odnosno veće razvojno središte).

Kako je područje današnje Općine Bilice do 17.12.2002.g. bilo u sastavu jedinice lokalne samouprave Grad Šibenik, u mreži naselja na području Bilice su se razvijale kao jedno od pomoćnih središnjih naselja.

Bilice, iako danas samostalna Općina, u prostornom modelu, kao prigradsko urbanizirano naselje, sastavni je dio gradske aglomeracije Šibenika s određenim funkcijama rada i uslužnim funkcijama.

Obzirom na novo teritorijalno ustrojstvo, u funkcionalnoj organizaciji prostora tek se očekuju daljnje fizionomske promjene u pravcu primanja pravih obilježja u sustavu središnjih naselja s jače zastupljenim stambenim, turističkim, rekreacijskim, proizvodno-prerađivačkim i uslužnim funkcijama, ali i drugim funkcijama koje imaju komparativne prednosti ili su potrebne stanovništvu (jačanja radnih i uslužnih funkcija lokalnog središta,

odnosno kao središta novoformirane Općine).

Obzirom da je u sastavu Općine samo jedno samostalno naselje, na području Općine će se obzirom na važnost funkcionalne organizacije prostora i razvitak centralnih i središnjih sadržaja u prostornom modelu područja definirati potencijalni prostor za središnje funkcije naselja Bilice kao lokalnog središta, odnosno središta novoformirane teritorijalno-političke jedinice Općine Bilice.

Bilice su kao središte Općine, dio osnovne demografske i razvojne mreže Županije. Kao potencijalno središte rada i uslužnih djelatnosti treba ga osposobiti za stvarnu funkciju u sustavu središnjih naselja; planirana mreža središnjih naselja osigurati će približavanje središnjih sadržaja stanovnicima i pridonijeti kvaliteti i privlačnosti prostora.

U sustavu središnjih naselja Županije **Bilice** su određene kao **lokalno središte/važnije lokalno središte** odnosno **inicijalno razvojno središte** (poželjno je da se razviju u važnije lokalno središta, ako razviju većinu središnjih funkcija za tu kategoriju središnjih naselja i ako razviju još neke gospodarske djelatnosti).

Prostornim planom Županije prihvaćeno je svrstavanje središnjih funkcija u 14 temeljnih skupina djelatnosti i to slijedeće javne funkcije sa svojim segmentima relevantnim za razinu Županije, a iznesene za razinu županije, gradova i općina:

1. Uprava,
2. Pravosuđe,
3. Udruge građana, političke stranke i druge organizacije,
4. Vjerske zajednice,
5. Prosvjeta (obrazovanje, školstvo),
6. Visoko školstvo i znanost,
7. Kultura, umjetnost i tehnička kultura,
8. Šport, rekreacija, zabava i odmor,
9. Zdravstvo,
10. Socijalna skrb,
11. Financijske i druge slične uslužne djelatnosti,
12. Prometne usluge,
13. Trgovina i ugostiteljstvo,
14. Obrt i druge usluge.

U nastavku su dati tabelarni iskazi planiranog rasporeda središnjih funkcija po središnjim naseljima.

Raspored funkcija uprave i pravosuđa

Djelatno sti	Središte županije	Središte grada (bivše međuopćinsko središte)	Središte grada/općine (važnije lokalno središte)	Manje lokalno središte (pomoćno središnje naselje)	Naselje s pojedinim funkcijama	
TEMELJNE SKUPINE (DJELATNOSTI)	UPRAVA	županijska skupština	gradsko vijeće	gradsko/općinsko vijeće	mjesni odbor	(mjesni odbor)
		županijsko poglavarstvo	gradsko poglavarstvo	gradsko/općinsko poglavarstvo	(vijeće mjesnog odbora)	
		župan	gradonačelnik	gradonačelnik/načelnik	(mjesni zbor građana)	
		upravni odjel županije	upravni odjel grada	upravni odjel gradova/općina	gradski kotar	
		županijski uredi	gradski uredi	(ispostave župan. ureda)	(tijela gradskih kotara)	
		(područne jedinice ministarstava)	(ispostava županijskog ureda)	(ispostave gradskih ureda)		
		matični ured	matični ured	matični ured	(matični ured)	
		županijska služba motrenja i obavješćivanja	gradska služba motrenja i obavješćivanja	gradska/općinska služba motrenja i obavješćivanja		
		policijska uprava (uključujući specijalnu, prometnu i graničnu policiju)	policijska postaja	(policijska postaja)		
		županijske postrojbe i stožer civilne zaštite	gradske postrojbe i stožer civilne zaštite	gradske/općinske postrojbe i stožer civilne zaštite		
		županijske vatrogasne zajednice profesionalne vatrogasne postrojbe	gradska vatrogasna zajednica (profesionalna vatrogasna postrojba)	gradsko/općinsko vatrogasna zajednica udruga dobrovoljnih vatrogasaca	udruga dobrovoljnih vatrogasaca	(udruga dobrov. vatrogasaca)
		županijski područni ured porezne uprave carinarnica	ispostava porezne uprave carinska ispostava ili carinske referade	(ispostava porezne uprave) (carinske referade)		
		postaja financijske policije	(postaja financijske policije)			
		ispostava državne revizije	(ispostava državne revizije)			
lučka kapetanija regionalni zavod za zaštitu spomenika kulturne i prirodne baštine	lučka ispostava regionalni zavod za zaštitu spomenika kulturne i prirodne baštine	(lučka ispostava) (ured za spomeničku kulturu i prirodu)	(lučka ispostava)			
dopisništvo HINA sinoptičko hidrometeorološka postaja	(dopisništvo HINA) (sinoptičko hidrometeorološka postaja)	(dopisništvo HINA) (klimatološko meteorološka postaja)	(kišomjerna meteorološka postaja)			
PRAVOSUĐE	županijski sud s okružnim zatvorom	općinski sud s zemljišno knjižnim odjelom	(općinski sud s gruntovnicom)			
	trgovački sud	prekršajni sud	(prekršajni sud)			
	županijsko državno odvjetništvo	općinsko državno odvjetništvo	(općinsko državno odvjetništvo)			
	državno pravobraniteljstvo više odvjetničkih ureda više javnobilježničkih mjesta-ureda	više odvjetničkih ureda javnobilježničko mjesto-ured	(odvjetnik) (javni bilježnik)			

Raspored funkcija udruga građana, pol. stranaka i ostalih organizacija, te vjerskih zajednica

Djelatnost	Središte županije	Središte grada (bivše međuopćinsko središte)	Središte grada/općine (važnije lokalno središte)	Manje lokalno središte (pomoćno središnje naselje)	Naselje s pojedinim funkcijama	
TEMELJNE SKUPINE (DJELATNOSTI)	UDRUGE GRAĐANA, POLITIČKE STRANKE I DRUGE ORGANIZACIJA	HGK - županijska regionalna komora HOK - područna obrtnička komora županijska turistička zajednica županijska razina raznih udruga, klubova, liga, sekcija i drugih udruženja građana županijska razina političkih stranaka županijska razina zaklada i fondacija županijska razina organizacije Crvenog križa HAK- više autoklubova više auto škola strano diplomatsko predstavništvo-konzulat	(područna obrtnička komora) udruženje obrtnika gradska turistička zajedn. gradska razina raznih udruga, klubova, liga, sekcija i drugih udruženja građana gradska razina političkih stranaka (gradska razina zaklada i fondacija) gradska razina organizacije Crvenog križa HAK - autoklub auto škola	(udruženje obrtnika) gradska/općinska turistička zajednica gradska/općinska razina raznih udruga, klubova, liga, sekcija i dr. udruženja građana gradska/općinska razina političkih stranaka gradska/općinska organizacije Crvenog križa (HAK - autoklub) (auto škola)	turističko društvo pojedinačne udruge građana - ispostave političke stranke - osnovne jedinice	(turističko društvo) (pojedinačne udruge građana - ispostava) (političke stranke - osnovne jedinice)
		VJERSKE ZAJEDNICE	županijska komisija za odnose s vjerskom zajednicom (RK biskupija) više muških i ženskih samostana ostale vjerske zajednice	(RK dekanat) samostan (ostale vjerske zajednice)	RK župa - župni ured i crkva (samostan) (ostale vjerske zajednice)	RK župa - kapel. - ured i crkva (ostale vjerske zajednice)

Raspored funkcija i ustanova odgoja, obrazovanja, umjetnosti, kulture i tehničke kultura

Djelatnost	Središte županije	Središte grada (bivše međuopćinsko središte)	Središte grada/općine (važnije lokalno središte)	Manje lokalno središte (pomoćno središnje naselje)	Naselje s pojedinim funkcijama	
TEMJELNE SKUPINE (DJELATNOSTI)	VISOKOŠKOLSTVO I ZNANOST	Župan. ustanove za društvenu brigu o djeci predškolske dobi (vježbaonica nastavnice ili više učiteljske škole) srednja umjetnička škola - glazba, ples više srednjih i strukovnih škola srednjoškolsko obrazovanje odraslih muški i ženski učenički domovi	dječje jaslice i vrtić osnovno školovanje odraslih osnovna umjetnička škola za glazbu/ples srednje škole i strukovne škole (srednjoškolsko obrazovanje odraslih) (učenički dom)	dječji vrtić (dječje jaslice) matična osnovna škola (osnovna umjetnička škola za glazbu/ples) (strukovna škola ili odjel srednje škole)	(dječji vrtić) područni razredni odjeli osnov.škole	(područni razredni odjeli osn.škole)
	ODGOJ I OBRAZOVANJE	pojedina visoka učilišta: fakulteti, umjetničke akademije, veleučilišta, visoke škole znanstvenoistraživački instituti (centri) (interuniverzitetski studij sveučilišta) (znanstvena biblioteka) Hrvatski studentski zbor - podružnica (studentski centar)	(pojedinačne znanstvene institucije) (pojedini stručni zavodi)			
	UMJETNOST I KULTURA I TEHNIČKA KULTURA	javne ustanove u kulturi kojima su osnivači ili vlasnici županija festivali galerije i izložbe specijalizirani muzeji hrvatski državni arhiv - regionalni arhiv javno kazalište HRT-lokalni studio i postaja lokalni radio i televizija lokalne tjedne novine folklorni ansambl simfonijski orkestar pjevački zbor klape manji glazbeni sastav više KUD-ova sa sekcijama otvoreno pučko učilište umjetničke organizacije zajedničke i samostalne umjetnosti ogranak Matice hrvatske zajednica i savjet tehničke kulture	javne ustanove u kulturi kojima su osnivači ili vlasnici gradovi dom kulture galerija muzej gradska knjižnica amatersko kazalište lokalna postaja (gradski orkestar) (pjevački zbor) gradska limena glazba KUD sa sekcijama otvoreno pučko učilište samostalni umjetnici ogranak Matice hrvatske zajednica i savjet udruge tehničke kulture	javne ustanove u kulturi kojima su osnivači ili vlasnici gradovi/općine dom kulture općinska knjižnica i čitaonica (amatersko kazalište) amaterska radio postaja (limena glazba) KUD (otvoreno pučko učilište) (samostalni umjetnici) (ogranak Matice hrvatske) (udruge tehničke kulture)	dvorana za kulturne i druge potrebe čitaonica (KUD)	(čitaonica)

Raspored funkcija i ustanova zdravstva i socijalne skrbi, te sporta i rekreacije

Djelatnost	Središte županije	Središte grada (bivše međuopćinsko središte)	Središte grada/općine (važnije lokalno središte)	Manje lokalno središte (pomoćno središnje naselje)	Naselje s pojedinim funkcijama	
TEMELJNE SKUPINE (DJELATNOSTI)	ZDRAVSTVO	<i>PRIMARNA ZDRAVSTVENA ZAŠTITA</i>				
		Dom zdravlja Ustanova za hmp Ustanova za zdrav.njegu u kući Ljekarne	Dom zdravlja Ljekarna	Zdravstvena stanica (ambulanta opće medicine, patronaža, zubozdravstvena zaštita) Ljekarna	Ambulanta opće medicine (bez stalnog liječnika, stalna patronažna sestra) Depo lijekova	(Ambulanta opće medicine-bez stalnog liječnika, stalna patronažna sestra) (Depo lijekova)
		<i>SEKUNDARNA ZDRAVSTVENA ZAŠTITA</i>				
		Poliklinike Opća bolnica (veća, sa svim odjelima)	Poliklinika Opća bolnica (manja, s nekim odjelima) / Specijalna bolnica			
		<i>TERCIJARNA ZDRAVSTVENA ZAŠTITA</i>				
		Županijski Zavod za javno zdravstvo od za transfuzijsku medicinu-bolnička postaja Područni ured Hrvatskog zavoda za zdrav.osiguranje	Ispostava Zavoda za javno zdravstvo Županije Ispostava PU Hrvatskog zavoda za zdrav. osiguranje			
RAD I SOCIJALNA SKRIB	Centar za socijalnu skrb dom socijalne skrbi (dom za djecu, dom za odrasle) Centar za pomoć i njegu Područna služba Hrvatskog zavoda za zapošljavanje Područna služba Republičkog fonda mirovinskog i invalidskog osiguranja	Centar za socijalnu skrb dom socijalne skrbi (dom za djecu/dom za odrasle)* Centar za pomoć i njegu Ispostava PS Hrvatskog zavoda za zapošljavanje Ispostava PS Republičkog fonda mirovinskog i invalidskog osiguranja	(Ispostava Centra za socijalnu skrb) (objekti socijalne skrbi)			
	ŠPORT, REKREACIJA, ZABAVA I ODMOR	župan.športski savezi i žup. zajednice športskih udruga i saveza veći broj športskih društava i klubova raznih razina natjecanja- državno, županijski,gradsko/općinsko državna i županijska športska natjecanja i međunarodne priredbe otvoreni športski objekti: stadion s nogometnim igralištem i atletskom stazom, stadioni za male sportove, tenis, boćanje i dr. zatvoreni športski objekti: dvorane, bazen, kuglana, streljana, hangar Veći broj objekata za rekreaciju, zabavu i odmor: rekreac. centri, zabavišta i dr.	zajednice športskih udruga športska društva i klubovi-predstavnici raznih sportova državna, županijska i gradska šport. natjecanja i priredbe otvoreni športski objekti: športska igrališta za razne vrste športova s izgrađenim gledalištem zatvoreni športski objekti: dvorana, bazen i dr. pojedinačni objekti za rekreaciju, zabavu i odmor	(zajednice športskih udruga) športska društva i klubovi Župan. i gradska/općinska šport. natjecanja i priredbe otvoreni športski objekti: športska igrališta za razne nogomet i po koji mali šport s gledalištem (zatvoreni športski objekti: školska dvorana)	pojedini športski klubovi općinska natjecanja jedno ili više otvorenih športskih igrališta (školska dvorana)	(pojedini športski klubovi) (općinska natjecanja) (športsko igrališta)

Raspored **uslužnih funkcija** po središnjim naseljima

Djelatnost	Središte županije (regionalno središte)	Središte grada (bivše međuopćinsko središte)	Središte grada/ općine (važnije lokalno središte)	Manje lokalno središte (pomoćno središnje naselje)	Naselje s pojedinačnim funkcijama	
TEMELJNE SKUPINE (DJELATNOSTI)	FINANCIJSKE I DRUGE SLIČNE DJELATNOSTI	zavod za platni promet veći broj poslovnih banaka, štedionica i mjenjačnica (sjedište ili ispostava) sjedište ili ispostava osiguravajućih zavoda ispostava hrvatske lutrije turistička agencija - sjedište ili ispostava intelektualne, knjigovodstvene i projektantske usluge	(zavod za platni promet) nekoliko ispostava poslovnih banaka, štedionica i mjenjačnica ispostava osiguravajućeg zavoda poslovnica hrvatske lutrije poslovnica turističke agencije pojedine uslužne poslovne tvrtke	poslovna banka ili mjenjačnica zastupništvo osiguravajućeg zavoda prodajno mjesto hr. lutrije (poslovnica turističke agencije)	(mjenjačnica)	
	PROMETNE USLUGE	(aerodrom) - terminal veća luka veći željeznički kolodvor veći autobusni kolodvor rent-a-car transportno špeditersko područje putničko autobusno područje glavni poštanski ured- glavna telefonska centrala	manji aerodrom –terminal manja luka manji željeznički kolodvor manji autobusni kolodvor (rent-a-car) veći poštanski ured- čvorna telefonska centrala	manja putnička luka željeznička stanica autobusna stanica poštanski ured- izvršna telefonska centrala	luka-pristanište (željeznička postaja) (autobusna stanica) pomoćni poštanski ured (automatska telefonska centrala)	(pomoćni poštanski ured- tel. govornica)
	TRGOVINA I UGOSTITELJSTVO	razna trgovinska predstavništva i zastupništva inozemnih firmi veći broj specijaliziranih veletrgovačkih i trgovačkih tvrtki više robnih kuća specijalistička skladišta, stovarišta, veća hladnjača tržnica hoteli restaurant-kavana zabavni disko klub	nekoliko trgovačkih tvrtki na veliko i malo, export- import robna kuća skladišta, specijalizirane trgovine manja hladnjača manja tržnica hotel restaurant-kavana disko klub	trgovina na veliko i malo, export-import specijalizirane trgovine (hotel) gostionica-snack	gostionica	krčma
	OBRT I DRUGE USLUGE	veći broj uslužnih centara (remontnih centara za motorna vozila i drugo) tiskara i knjigovežnica veći broj specijalističkih obrtničko- tehničkih usluga specijalni servisi za popravak i održavanje kućanskih i uredskih strojeva	manja tiskara neki specijalistički tehnički servisi veći broj obrtničkih radionica	više obrtničkih radionica i uslužnih radnji	obrtničke radionice i usluge	(pojedinačni obrti)

Kako je **Općina Bilice** novoustrojena jedinica lokalne samouprave, svojim funkcijama nema adekvatno središnje značenje. Potrebno je ciljano osposobljavanje za preuzimanje stvarne funkcije u sustavu središnjih naselja. U narednom periodu na području može se očekivati razvijanje pojedinačnih središnjih funkcija.

Potrebno je razvijati središnje funkcije primjerene položaju središta općine iz domene uprave, obrazovanja, kulture, zdravstva, socijalne zaštite ali i raznih financijskih, trgovačkih, obrtničkih i drugih institucija, odnosno treba razvijati djelovanje općinskih

središnjih funkcija definiranih prethodnim tabelarnim prikazima rasporeda središnjih funkcija.

3.2.2.Osnovna namjena i korištenje površina

Prostor je relevantan resurs kojim u polaznom momentu budućeg razvoja raspolaže Općina. Osnovnom namjenom prostora određuju se i osiguravaju prostori (površine) za daljnji razvoj stanovništva, naselja, gospodarskih djelatnosti, infrastrukturnih sustava, tako da se očuvaju prirodne datosti.

Namjena prostora ima izrazito naglašen zaštitni karakter. Namjena prostora prema prirodnoj osnovi određena je tako da se uz respektiranje potreba koje donosi razvoj maksimalno očuvaju postojeće vrijednosti prirodne osnove.

Usklađenje interesa i rješavanje konflikata u prostoru temelji se na stručnim analizama u sklopu pripreme i izrade ovog dokumenta prostornog uređenja i razvojnih programa, a uvažavajući prioritete djelatnosti područja. To se osobito odnosi na sukob:

- širenja građevinskih područja s interesima poljoprivrede i zaštite obalnih prostora,
- izgradnje novih kapaciteta turizma, industrije i energetike s ciljevima očuvanja prirodnih i neizgrađenih cjelina, osobito na obalama vodotoka i jezera,
- razvojnih potreba infrastrukture s potrebama drugih funkcija
- lociranja trasa velike infrastrukture i proizvodnih objekata s interesima očuvanja vrijednih prirodnih resursa,
- zaštite prirode s interesima turizma i potrebama stanovništva,

Prostorno planskim mjerama treba ograničiti i nadzirati daljnje građevinsko zauzimanje neposredne obale, posebno na krajobrazno osjetljivim lokacijama; očuvati mediteransku fizionomiju starih naselja, kako pažljivim smještajem novih objekata, tako i poštivanjem lokalne tradicijske arhitekture.

Usklađenjem interesa zaštite prostora i gospodarstva treba prvenstveno riješiti konkurentnost u prostoru te uskladiti kapacitete i tehnologije s gledišta funkcionalnog i ekološki prihvatljivog opterećenja prostora i okoliša. U slučaju neizbježnih kompromisa potrebno je predvidjeti mjere koje će se poduzeti u svrhu ispravljanja šteta i povrata prostora u ekološki prihvatljivo stanje. Bespravna izgradnja smatra se višestrukim sukobom sa svim aspektima gospodarstva prostorom te je nužna provjera prostornog razmještaja, dimenzija i uzroka te pojave u odnosu na planske mjere i odredbe za provođenje prostornih planova. Uz sustavnu kontrolu treba provoditi i preventivne mjere koje se odnose na pravodobno uočavanje interesa i stvaranje uvjeta za zadovoljavanje potreba izgradnje uključujući i pripremu zemljišta i ponudu lokacija.

Namjena i korištenje prostora koncipirane su tako da osiguravaju prostorne i druge preduvjete za realizaciju postavljenih ciljeva prostornog, odnosno ukupnog razvitka Općine. Planom se evidentiraju, štite i čuvaju temeljna obilježja i vrijednosti prostora, a pretpostavke za nesmetan i uravnotežen razvitak u prostoru osiguravaju se namjenom površina za pojedine kategorije korištenja prostora.

Osnovna namjena i korištenje prostora Općine Bilice temelji se na podjeli prostora na slijedeće kategorije korištenja:

- *Površine za razvoj i uređenje prostora naselja*
- *Površine za razvoj i uređenje prostora izvan naselja*

Površine za razvoj i uređenje naselja – građevinska područja naselja

Površine za razvoj i uređenje naselja određene su građevinskim područjima naselja. Unutar građevinskog područja razlučuju se neizgrađeni dijelovi predviđeni za potrebe daljnjeg širenja i razvoja naselja, te izgrađeni kompaktni dijelovi unutar kojih je predviđeno popunjavanje i dopunjavanje izgrađene strukture. Pod neizgrađenim površinama podrazumijevaju se površine građevinskog područja koje su zaposjednute sa sporadičnom izgradnjom ili bez ikakve izgradnje. Pod izgrađenosti građevinskog područja koje je prikazano u analitičkim tablicama, te informativno na kartografskom prikazu br. 1. "Korištenje i namjena površina" podrazumijevaju se izgrađene cjeline i kompaktni dijelovi naselja (iskorištenost zemljišta iznad 80%).

Površine za razvoj naselja su područja u kojima postoji ili se planira gradnja naselja ili proširenje postojećeg naselja. U građevinskom području naselja osiguravaju se uz površine za stanovanje, središnje funkcije naselja, prateće i druge sadržaje, javnu i društvenu namjenu, gospodarsku namjenu, komunalnu i prometnu namjenu, šport i rekreacije, javne i zaštitne zelene površine, šume, vodne površine i dr. Odnosno građevinska područja naselja predviđena su za pretežito stambenu izgradnju, a uz ovu osnovnu namjenu unutar građevinskih područja naselja predviđena je i izgradnja građevina drugih namjena (proizvodne, poslovne, ugostiteljsko-turističke, javne i društvene, športsko-rekreacijske, infrastrukturne, posebne namjene dr.).

U Prostornom planu na katastarskim podlogama u mjerilu 1 : 5.000, na kartografskom prikazu "Građevinska područja naselja" (kartografski prikazi 4.0) utvrđene su granice građevinskih područja svih naselja na području Općine Bilice.

Prema pokazateljima stanja u prostoru¹ postojeća građevinska područja, veličinom zadovoljavaju potrebe postojećeg stanja i uključuju rezerve prostora za eventualno buduće povećanje broja stalnih stanovnika. Međutim, s obzirom na vrijeme izrade važećih prostornih planova (Odluke o građevinskom području) kojima su regulirana građevinska područja i značajnih promjena u društvenom i političkom ustroju koje uvjetuju danas dijelom i drugačiji pristup u uređivanju prostora izvršene su određene izmjene granica građevinskih područja naselja.

Promjene u veličini građevinskih područja uglavnom su diktirane interesom za pojedina područja (ravnoteža se provodi kroz odnos proširenja-već izgrađena ili potrebna područja za proširenje i smanjenja građevinskog područja - dijelovi koji se ne privode svrsi). Ovim izmjenama građevinskih područja u građevinska područja nisu uključeni i svi objekti koji su tijekom 1993. i 1994. godine, sukladno Zakonu², legalizirani te za ta područja nisu utvrđivana nova građevinska područja. Proširenje građevinskih područja dijelom regulira i u međuvremenu nastalu bespravnu izgradnju, ali samo one dijelove koji su u skladu s

¹ *Obrađeni u poglavlju 1.1.1.2. Osnovni podaci stanja u prostoru*

² *Zakon o postupanju s objektima izgrađenim protivno prostornim planovima i bez odobrenja za građenje NN 32/92*

usvojenim ciljevima Plana i koja ne utječu na usvojenu globalnu strategiju prostornog razvitka. Također, određenim korekcijama i u dijelovima koji su u skladu s usvojenom strategijom prostornog razvitka, akceptirano je građevinsko područje utvrđeno Odlukom o izmjeni Odluke o građevinskim područjima Bilica (koja je donesena 1998.g. i stavljena van snage 2001.g.).

U postupku utvrđivanja građevinskih područja provedena je i posebna analiza građevinskog područja unutar područja ZOP-a¹ (sukladno odredbama posebnog propisa i PPŽ-a). Građevinska područja unutar područja ZOP-a (prethodnom važećom prostorno-planerskom dokumentacijom utvrđena u veličini od 77,1 ha), se sukladno odredbama Uredbe o ZOP-u, mogu zadržati u okvirima postojećih veličina (ovim Planom je izvršena samo preraspodjela istih u okvirima postojećih veličina).

Pri utvrđivanju građevinska su područja usmjerena na područja koja nisu zaštićena temeljem nekih drugih osnova ili su ocijenjena kao resurs (poljoprivredne površine, objekti prirodne i kulturne baštine i sl.) niti bi bila potrebna njihova zaštita u budućnosti.

Planom utvrđena građevinska područja prvi put se u jedinstvenom postupku određuju za cijelo područje Općine Bilice s ciljem osiguranja prostora za zadovoljavanje svih potreba i temeljem relevantnih kriterija za utvrđene veličine građevinskih područja;

- unutar površina za razvoj naselja osigurati osim površina za stanovanje i površine za druge namjene: za smještaj javnih i društvenih sadržaja, središnje funkcije, šport i rekreaciju, za komunalnu i prometnu namjenu, javne i zaštitne zelene površine te veće površine za raznovrsne poslovne prostore i kvalitetne gospodarske sadržaje;
- ciljano osposobljavanje za preuzimanje stvarne funkcije u sustavu središnjih naselja odnosno kao središta novoformirane Općine; osiguranje dovoljnih površina za razvitak radnih i uslužnih funkcija lokalnog središta (veća prostorna pričuva građevinskih područja naselja kao poticajna mjera ubrzanijeg razvoja kao općinskog središta određenih funkcija)
- planiranje i usmjeravanje procesa urbanizacije; povećanje stupnja urbanizacije naselja (razvijanje modela manjih centara rada, veći prostor za smještaj središnjih funkcija i dr.)
- uključivanje nekih izgrađenih objekata u građevinska područja naselja;
 - usklađivanje postojećeg stanja u prostoru i prostorno planerske dokumentacije (određenim korekcijama, akceptirano je građevinsko područje utvrđeno Odlukom o izmjeni Odluke o građevinskim područjima Bilica, donesene 1998. i stavljene van snage 2001.g)
 - za dijelove naselja za koja greškom prethodnim planovima nisu utvrđene granice građevinskih područja
 - reguliranje nastale bespravne izgradnju u dijelovima koji su u skladu s usvojenom koncepcijom Plana
- preraspodjela zemljišta; zamjenske površine za dijelove naselja koji se ukidaju zbog prolaza autoceste
- diktirano interesom za pojedina područja; temeljem zahtjeva za ciljano područje (smanjivanje građevinskog područja za dijelove koji se ne privode svrsi, povećanje za dijelove na kojima postoji interes za izgradnju)
- interes za izgradnju stanova za odmor (naročito domicilnog stanovništva)
- interes za izgradnju turističkih apartmana (građevine za iznajmljivanje ili apartmani za tržište)

- interes za izgradnju stanova za stalno stanovanje (useljavanje novog stanovništva); veća prostorna pričuva građevinskih područja naselja kao ciljane prostorno-planersku mjeru sukladno očekivanim pretpostavkama novog naseljavanja
- povoljne demografske prilike i projekcije:
 - povoljne demografske prilike kao posljedica prirodnog prirasta
 - izrazito pozitivna demografska kretanja kao posljedica useljavanja novog stanovništva (koje se useljava u prigradskom urbaniziranom području gradske aglomeracije Šibenika; u prostornom modelu Bilice kao prigradsko urbanizirano naselje, sastavni su dio gradske aglomeracije Šibenika)
- veće površine s ciljem očuvanja i poticanja identiteta i individualnosti:
 - osigurati površine za prostorni izraz strukture dvojnog domaćinstva; tendencija ka periferiji, izgradnja individualne građevine s okućnicom
 - sukladno uočenoj tendenciji sve većeg smanjenja broja članova po domaćinstvu odnosno smanjenja gustoće stanovanja u građevinskim područjima naselja, odnosno zauzimanja većih površina s manjim brojem stanovnika; u izgrađenoj tradicionalnoj strukturi većine naselja, uočeno je i da građevne čestice svojom dimenzijom, osobito širinom, ne zadovoljavaju današnjim uvjetima za stanovanje i rad.
 - isto tako određena privlačnost ovog područja, promjena strukture i načina izgradnje (od zgusnutog tipa, na jednu "rahliju" formu, veće parcele), promjena načina života u obitelji (svako dijete svoje domaćinstvo) nameću potrebu većih pričuva područja za izgradnju.
 - predviđena pojačana gospodarska aktivnost (malo i srednje poduzetništvo, poljoprivreda, uslužne djelatnosti) pretpostavlja i objedinjavanje stanovanja i rada na jednoj parceli prikladnije veličine.
- razvojni potencijali Općine Bilice:
 - položaj u prostoru, prometne veze, postojeća infrastruktura (lokacijske prednosti osobito za razvitak gospodarstva)
 - geoprometni položaj unutar turističkog područja Županije (sa sirovinskom osnovom vlastitih resursa za razvoj djelatnosti- turizam)
 - prostorno ograničenje raspoloživih resursa (ograničena sirovinska osnova vlastitih resursa za razvoj drugih djelatnosti, obzirom na veličinu prostora Općine i zauzeće prostora infrastrukturnim površinama)
- površine za gradnju kao resurs na području;
 - temeljno usmjerenje razvitka prema turizmu i proizvodnim djelatnostima; osiguranje dovoljnih površina za smještajne kapacitete ali i prateće sadržaje i sve ostale usluge
 - temeljno usmjerenje razvitka prema proizvodnim djelatnostima; osiguravanje većih prostora za smještaj suvremenih gospodarskih kompleksa i sl.
- područje Općine identificirano kao područje uravnoteženog razvitka i ekspanzije (prema razvojnoj osjetljivosti područje za koje se pretpostavlja mogućnost prilagodba očekivanim i planiranim promjenama).

U nastavku su predočene analitičke tablice s demografskim i osnovnim pokazateljima koji se odnose na **građevinska područja naselja**.

Tablica: Građevinska područja naselja

Građevinska područja naselja (PPUO 2004.)	*Izgrađenost građevinskog područja naselja		Broj stalnih stanovnika (Popis 2001.g.)	Indeks gustoće (stanovnika / ha građ. područja)	Gustoća stanovanja (stanovnika /ha izgrađenog dijela građ. područja)	Planirani broj stalnih stanovnika (2015g.)	Indeks gustoće (stanovnika 2015 / ha građ. područja)
	ha	ha					
326,0	154,6	47,4	2179	6,7	14,1	2600	8,0

**Izgrađenost građevinskog područja - prikazana u analitičkim tablicama, (te informativno na kartografskom prikazu br. 1. "Korištenje i namjena površina") podrazumijeva izgrađene cjeline i dijelove naselja. Pod neizgrađenim površinama koje su vidljive na rečenom kartografskom prikazu podrazumijevaju se površine građevinskog područja koje nisu zaposjednute sa izgradnjom. Izgrađeni dio građevinskog područja procijenjen je temeljem analize zaposjednutosti građevinskih područja (zračne foto skice približnog mjerila 1:20.000, HOK 1:5.000, obilazak terena).*

Napomena:

Prema obvezama i kriterijima iz PPŽ za utvrđivanje površina za razvoj naselja, odnosno građevinskih područja naselja Općine Bilice, PPŽ-om su utvrđene minimalne gustoća stanovanja; 30 st/ha u dijelovima naselja na obali; 15 st/ha u dijelovima naselja zaobalnog poljoprivrednog prostora, te da se unutar površina za razvoj naselja osiguravaju osim površina za stanovanje i površine za druge namjene, kao i da je najmanje 20% površina za razvoj naselja potrebno osigurati za smještaj javnih i društvenih sadržaja. U prethodnom tabelarnom prikazu pokazatelji se odnose na srednje vrijednosti (koeficijenti su iskazani za površinu građevinskog područja ukupno) te se uočava određena neravnoteža u odnosu na PPŽ-om utvrđene pokazatelje; međutim diferencirani po dijelovima naselja (obalni i zaobalni dio) te uzimajući u obzir i površine drugih namjena, stvarne vrijednosti gustoće stanovanja su veće od iskazanih u tabelarnom prikazu i približavaju se kriterijima utvrđenih PPŽ-om.

Površine za razvoj i uređenje izvan naselja

Površine za razvoj i uređenje izvan naselja manjim dijelom su određene za izgradnju, a većim dijelom kao negradive površine za potrebe poljoprivredne proizvodnje i gospodarenje šumama.

Odredbama članka 42. Zakona o prostornom uređenju (*Narodne novine, br. 30/94, 68/98 i 61/00*) određene su građevine koje je moguće graditi van naselja, odnosno građevinskih područja. To su infrastrukturne, zdravstvene i rekreacijske građevine, građevine posebne namjene, za istraživanje i eksploataciju mineralnih sirovina, te stambene i gospodarske građevine za vlastite potrebe i potrebe seoskog turizma, ali isključivo u funkciji obavljanja poljoprivredne djelatnosti. Dapače, neke građevine je moguće locirati isključivo izvan naselja obzirom na karakter djelatnosti koje se u tim građevinama odvijaju.

U nastavku su navedene postojeće i planirane strukture ovim Planom određene kao površine za razvoj i uređenje izvan građevinskog područja naselja.

GOSPODARSKA NAMJENA (I)

Obzirom na svoj prostorni razmještaj i kapacitete, te lokalni značaj, veće zone iste namjene; zone proizvodne namjene (I), izdvojene su kao zasebna građevinska područja u odnosu na prostor za razvoj naselja.

Radne i gospodarske zone, odnosno površine namijenjene za različito gospodarske sadržaje, a koje nisu obuhvaćene u iskazu građevinskih područja naselja, već su izdvojene kao posebne namjenske zone iskazane su u tablici;

Tablica: Građevinska područja zona gospodarske namjene

Zona	status	Utvrđeno građevinsko područje P (ha)	Izgrađenost građevinskog područja	
			P(ha)	% od uk.
1. zona HEP	post	5,8	5,8	100,0
2. zona Bilice	post*/plan	32,0	13,9	43,4
3. zona Bilice-istok	plan	16,9	0,0	0,0

Izgrađenost građevinskog područja - prikazana u analitičkim tablicama, (te informativno na kartografskom prikazu br. 1. "Korištenje i namjena površina") podrazumijeva izgrađene cjeline odnosno zauzeće gospodarskih zona. Pod neizgrađenim površinama koje su vidljive na rečenom kartografskom prikazu podrazumijevaju se površine građevinskog područja zona koje nisu zaposjednute sa izgradnjom. Izgrađeni dio građevinskog područja procijenjen je temeljem analize zaposjednutosti građevinskih područja (zračne foto skice približnog mjerila 1:20.000, HOK 1:5.000, obilazak terena).

Planom je predviđeno proširenje postojeće zone gospodarske namjene Bilice* iz razloga zauzeća postojećih zona (zonu HEP, zbog specifičnosti korištenja namjene smatramo potpuno zauzetom; postojeća zona Bilice* izgrađena je max cca 60%-tnim zauzećem terena). Ovim Planom rezerviran je i prostor za zonu gospodarske namjene Bilice-istok, na prostoru povoljne prometne dostupnosti prema autocesti. Planirana površina namijenjena za različite radno-gospodarske sadržaje je 16,9 ha.

*Postojećom zonom Bilice smatra se gospodarska zona u granicama obuhvata kao određeno Odlukom o izmjeni Odluke o građevinskim područjima Bilica, koja je donesena 1998.g. i stavljena van snage 2001.g. i za vrijeme provedbe koje je tkz. zona Bilice i izgrađena kao u postojećem stanju do max 60%; tako je ovim planom akceptirano građevinsko područje utvrđeno predmetnom Odlukom, koje se međutim u obrazloženju tretira kao postojeće stanje.

Uređenje gospodarskih zona treba provoditi temeljem Urbanističkog plana uređenja i Detaljnog plana uređenja (ukoliko se radi o jednom investitoru) uz osiguranje javnog interesa i izvedbe potrebne komunalne infrastrukture.

Zone gospodarske namjene, odnosno površine namijenjene za različite radno-gospodarske sadržaje prikazane su na kartografskom prikazu br.1. Korištenje i namjena prostora i kartografskom prikazu 4. Građevinska područja).

TURISTIČKA NAMJENA (T)

Planom je utvrđena zona ugostiteljsko-turističke namjene, kao građevinsko područje izdvojene namjene (prikazano na kartografskom prikazu br.1. Korištenje i namjena prostora i kartografskom prikazu 4. Građevinska područja) i to: turistička zona Lučeva punta (utvrđena i prethodno PP-om Nacionalnog parka Krka). Veličina zone je 15,0 ha.

Uređenje planirane zone treba provesti temeljem Urbanističkog plana uređenja (ili Detaljnog plana uređenja ukoliko se radi o jednom investitoru), uz osiguranje javnog interesa i izvedbu potrebne komunalne infrastrukture.

REKREACIJSKA NAMJENA -PLAŽA (R)

Planom se izvan građevinskog područja omogućuje uređivanje obale u svrhu formiranja i korištenja **plaže** (R3) i to prirodne ili uređene plaže.

Prirodna morska plaža je infrastrukturno neopremljena, potpuno očuvanog zatečenog prirodnog obilježja. *Uređena morska plaža* je dijelom uređenog i izmijenjenog prirodnog obilježja, te infrastrukturno i sadržajno (tuševi, kabine i sanitarni uređaji) uređen kopneni prostor. Za uređivanje obale u svrhu korištenja kao uređene plaže potrebno je izraditi Detaljni plan uređenja.

POLJOPRIVREDNA TLA ISKLJUČIVO OSNOVNE NAMJENE (P)

Planom su kao trajna namjena određene poljoprivredne površine, kategorizirane kao ostala obradiva tla te su određeni uvjeti za njihovo korištenje i zaštitu kao i posebne mjere uređenja i zaštite posebnih vrijednosti i obilježja poljoprivrednog krajobraza. Prema podjeli na proizvodne skupine poljoprivrednih tala (pedoeколоška karta) područje Općine spada u područje marginalno povoljno ili nepovoljno za poljoprivredu. Značajnija poljoprivredna površina za ovo područje je površina polja Žasvine, svrstana obzirom na obradivost u kategoriju P3 - ostalo obradivo tlo. Prekategorizacija ostalih poljoprivrednih površina u višu razrednu kategoriju moguća je nakon procjene opravdanosti i provedbe gospodarsko-ekološki opravdanih mjera. Planom su definirane i poljoprivredne gospodarske građevine koje se mogu graditi izvan građevinskog područja naselja.

ŠUME ISKLJUČIVO OSNOVNE NAMJENE (Š)

Prema namjeni šume na području su podijeljene na kategorije: zaštitne šume (Š2) i šume posebne namjene (Š3). Šumskih površina na području Općine ima malo. Šume i šumsko zemljište obuhvaćaju 3.86% površine područja Općine, od čega 88,7 ha zauzimaju zaštitne šume, a 10,3 ha šume posebne namjene.

Na području šuma, ovim planom je predviđena eventualna izgradnja infrastrukturnih građevina državnog i županijskog značaja, te građevina za potrebe športa, rekreacije, lova i obrane, ali samo ako to nije moguće iz tehničkih ili ekonomskih razloga planirati izvan šuma.

OSTALO POLJOPRIVREDNO TLO, ŠUME I ŠUMSKO ZEMLJIŠTE - PŠ

U ostale poljoprivredne i šumske površine ubrojene su manje rascjepkane obradive površine, neobradive i močvarne površine, pašnjaci, trstici i manji šumarci - gajevi, koje se ovim planom i dalje zadržavaju radi zaštite identiteta vrijednog prirodnog i kultiviranog krajolika.

VODNE POVRŠINE - V

Površinski tok na području je rijeka Krka. Najznačajnija vodna površina je Prukljansko jezero koje je slano morsko jezero. Vodne površine obuhvaćaju 20.16 % površine područja Općine. Vodne površine predviđene su za odgovarajuće korištenje i propisane su mjere zaštite.

POVRŠINE INFRASTRUKTURNIH SUSTAVA - IS

Ove površine čine linijske (trase i koridori) i površinske infrastrukturne građevine državnog, županijskog i lokalnog značaja. Unutar prostora Općine definirane su ili

rezervirane površine, koridori i lokacije za površine prometnih (kartografski prikaz br. 1.) i ostalih infrastrukturnih sustava (kartografski prikaz br. 2).

Infrastrukturni sustavi, veliki su korisnici prostora. Infrastrukturni sustavi (prometni sustav, energetska sustav, vodnogospodarstvo), razvijati će se temeljem zasebnih konceptijskih rješenja koja su sastavni dio plana.

GROBLJA (+)

Na području Općine predviđeno je razvijanje groblja unutar postojećeg prostora. Groblje je označeno na kartografskom prikazu br.1. Korištenje i namjena površina.

3.2.3. Iskaz prostornih pokazatelja za namjenu površina

O P Č I N A B I L I C E		oznaka	ukupno (ha)	% od površine Općine	stan./ha *ha/stan.
1.	GRAĐEVINSKA PODRUČJA ukupno	GP	395.7	15.41	5.5
-	izgrađeni dio	-	174.3	6.79	12,5
1.1.	građevinska područja naselja	GP	326,0	12.70	6.7
	-izgrađeni dio	-	154.6	6,02	14,1
1.2.	građevinska područja- gospodarska namjena	I	54.7	2.13	39,8
	-Izgrađeni dio	-	19.7	0.76	110.6
1.3.	građevinska područja- turistička namjena	T	15,0	0.58	145.3
2.	POLJOPRIVREDNE POVRŠINE ukupno	P	44.0	1.71	*0.020
2.1.	ostalo obradivo tlo	P3	44.0	1.71	*0.020
3.	ŠUMSKE POVRŠINE ukupno	Š	99.0	3.86	*0045
3.1.	zaštitne	Š2	88.7	3.46	*0.041
3.2.	posebne namjene	Š3	10.3	0.40	*0.005
4.	OSTALE POLJ. I ŠUM. POVRŠINE ukupno	PŠ	1515. 5	59,1	*0.70
5.	VODNE POVRŠINE ukupno	V	517,2	20.16	*0.24
OPĆINA UKUPNO		-	2566. 0	100	*1.18

Korišteni pokazatelji broja stanovnika - Popis 2001.g.

3.3. Prikaz gospodarskih i društvenih djelatnosti

3.3.1. Gospodarske djelatnosti

Općina Bilice ima uvjeta i treba temeljiti svoj gospodarski razvitak na optimalnom korištenju komparativnih prednosti područja i na odgovarajućoj disperziji gospodarskih sadržaja u prostoru uz neophodnu izgradnju infrastrukture, ozbiljno vodeći računa o zaštiti i unapređivanju okoliša.

Polazna osnova dinamičnijeg razvoja je kvalitetnija prostorna, funkcionalna i zemljopisna valorizacija ovog područja uz implantaciju novih gospodarskih sadržaja. Kriteriji za izbor razvojnih pravaca determinirani su konkretnim uvjetima, mogućnostima i ograničenjima. U izboru osnovnih pravaca prednost se daje onim djelatnostima kod kojih raspoloživi resursi omogućavaju brži razvoj

Dugoročni razvoj gospodarstva temelji se na razvoju postojećih gospodarskih struktura, razvoja poljoprivredne proizvodnje, razvoja proizvodnih grana komplementarnih u razvoju jadranskog područja, te razvoju turizma. Prostorno relevantne gospodarske aktivnosti obzirom na prirodne resurse područja, te naslijeđeno stanje u prostoru i dalje su: proizvodne djelatnosti, turizam i poljoprivreda.

Programe gospodarskog razvitka, među kojima će se isticati brojne manje inicijative vezane za pogodnosti prostora, treba podržati na čitavom području Općine i trebaju biti raznih usmjerenja.

Kao osnovni pravci dugoročnog razvoja Općine mogu se definirati:

- razvoj primarnog sektora, poljoprivrede (poljodjelstvo, akvakultura, stočarstvo) i lovstva
- razvoj sekundarnog sektora; (proizvodne djelatnosti)
- razvoj tercijarnog sektora; turizma i usluga, prometa i veza, trgovine, ugostiteljstva

Po veličini i funkciji sadržaja razlikuju se:

- Prostori namijenjeni većim proizvodnim sadržajima predviđaju se u gospodarskim zonama
- Smještaj prostora namijenjenih srednjem i malom poduzetništvu (pretežno proizvodno zanatstvo) omogućen je u zonama mješovite namjene u građevinama na izdvojenim građevnim česticama ili njihovo grupiranje u manjim ili većim gospodarskim zonama. Od posebnog značenja za lokalnu razinu je uklapanje tih sadržaja u stambene i druge dijelove naselja, ako mogu zadovoljiti uvjete pojedinih sredina u koje se uklapaju. Na taj se način nastoji pridonijeti poboljšanju slojevitosti sadržaja i broja funkcija u dijelovima naselja Općine. Prioritetnim se na ovoj razini predviđa razvoj malih i srednjih tvrtki obrtnika, programi kojih su usmjereni na razvitak i obnovu tradicionalnog zanatstva i poslovne usluge vezane uz primjenu novih tehnologija.

- Prostori u građevinama druge osnovne namjene - lokali u prizemlju pretežito stambenih građevina, etaže ili posebne građevine na česticama (pretežno trgovina, zanatstvo, uredski prostori raznih namjena).

Poljoprivreda

Poljoprivreda nema stratešku ulogu u gospodarskom razvitku, ali je značajan faktor budućeg ravnomyernog razvitka Općine. Kvalitetnih poljoprivrednih površina na području ima malo. U skladu s prirodnim obilježjima područje Općine pripada primorsko-mediteranskoj poljoprivredno-ekološkoj regiji. Prema podjeli na proizvodne skupine poljoprivrednih tala (pedoekološka karta) područje Općine spada u područje marginalno povoljno ili nepovoljno za poljoprivredu. Obzirom da prirodni resursi (poglavito veličinom, te strukturom i kvalitetom) nisu dostatni za intenzivniji razvitak velikih poslovnih subjekata, razvitak se temelji na malim gospodarstvima (obiteljska gospodarstva mješovite poljodjelske proizvodnje, s time da je moguć razvoj i gospodarstava sa specijaliziranom proizvodnjom (veličina, oblik i karakter gospodarstva ovisit će o prostornoj lokaciji) i što boljem korištenju karakteristika prostora.

Preustrojavanje poslovanja obiteljskih gospodarstva odnosi se na stvaranje profitabilnih jedinica u domaćinstvima, koja sada samo manjim dijelom posluju na tržišno opravdanim načelima. Problem usitnjenosti zemljišta vrlo je teško riješiti na terenu s ciljem okrupnjavanja zemljišta iz razloga što vlasnici nisu voljni vršiti razmjenu svog zemljišta, a ne postoje zakonske osnove odnosno pravni propisi kojima bi bila regulirana mogućnost izvršenja komasacije.

Primjena rezultata biotehnologije treba biti upotrijebljena u unapređenju postojećih i razvoju novih proizvodnih procesa, a primjena suvremenih i kontroliranih agrotehničkih postupaka (hidromelioracija, agromelioracija, komasacija i drugo) treba doprinijeti proširivanju kvalitetnih poljodjelskih površina i povećanju njihovih proizvodnih doprinosa. Agrotehničke aktivnosti treba usuglasiti s vodnim gospodarstvom i drugim relevantnim korisnicima prostora.

Afirmaciju poljoprivredne djelatnosti treba tražiti i u njenoj specifičnosti u funkciji turizma. Razvitak turizma trebao bi stimulirati ekonomski oporavak poljodjelstva i stočarstva, odnosno eko-proizvode proizvedene u zaleđu trebalo bi plasirati u turističkoj ponudi priobalja. Generalno usmjerenje temelji se na prednosti što područja raspolažu nezagađenim tlom i postoji mogućnost proizvodnje ekološki čistih poljodjelskih proizvoda. Uz razne načine korištenja tla javljaju se i mogućnosti pružanja podrške tradicijskim obrascima "održivog" gospodarenja tlom, te zaštite tla s ciljem očuvanja biološke raznolikosti i drugih ekološki povoljnih učinaka.

Transformacija poljodjelskog sektora sastavni je dio opredjeljenja u razvijanju gospodarstva utemeljenog na tržišnim načelima. Zato je temeljni cilj poljodjelske politike poticanje razvijanje suvremenog, djelotvornog, konkurentnog i ekološki čistog poljodjelstva, te učinkovitije proizvodnje poljodjelskih proizvoda, na način koji štiti prirodne potencijale zemlje. Orijentacija i prednost poljodjelstva treba biti u zadovoljavanju potreba lokalnog tržišta, uključujući i one u ponudi turističkom tržištu specifičnih primarnih proizvoda i prerađevina višeg stupnja proizvedenih na ekološki povoljan način.

Osnovne grane biljne proizvodnje bile bi: *vinogradarstvo, maslinarstvo, povrtlarstvo, voćarstvo*. Ove osnovne grane dopunjavaju se s jagodičastim voćem, cvjećarstvom, ljekovitim biljem, ratarskim kulturama i rasadničarskom proizvodnjom.

Na području Općine vrlo je teško ustrojiti proizvodne sustave koji će imati odgovarajuće komplekse oraničnih površina za ekonomski učinkovitu, intenzivnu ratarsku proizvodnju. Potrebno je poticati *povrćarske modele* proizvodnje (uzgoj na otvorenom i zatvorenom), a preporučeni modeli su obiteljska gospodarstva s 2-5 ha raspoloživog zemljišta. Preporuča se i povezivanje povrćarske proizvodnje sa stočarskom proizvodnjom radi nadopunjavanja djelatnosti. Također na ostalim površinama moguće je organizirati proizvodnju krmnih kultura, koje stvaraju dobru osnovu za stočarsku proizvodnju.

U *cvjećarstvu i rasadničarstvu* valja planirati i ulagati u staklenike i plastenike za proizvodnju presadnica povrća, cvijeća i ukrasnog drveća, te proizvodnju rezanog cvijeća i lončanica.

Vinogradarstvo ima dugu tradiciju i dobru perspektivu na području. U vinogradarstvu treba povećati proizvodnju na postojećim površinama i iskoristiti nezauzete vinogradarske položaje. Posebno treba intenzivirati proizvodnju na kamenim i suhim položajima, gdje sa 1-3 ha vinograda mogu uspješno poslovati čisti vinogradarski modeli obiteljskog gospodarstva.

Voćarstvo: Potrebno je povećati površine maslinika i poticati organizirani otkup maslina, te proizvodnju ulja u modernim uljarama manjeg kapaciteta koje bi bile vlasništvo više proizvođača. Potrebno je intenzivirati proizvodnju višanja (maraska) primjenom suvremene agrotehnike i poljotehnike jer sadašnji mali prihodi nisu ekonomski opravdani. Također postoje mogućnosti (ograničene) za uzgoj smokava, bresaka i badema.

Osnovne **stočarske** proizvodnje na ovom području su: ovčarstvo, kozarstvo, svinjogojstvo, govedarstvo, peradarstvo. Razvoj stočarstva treba temeljiti na obiteljskim gospodarstvima mješovite poljodjelske proizvodnje, s time da je moguć razvoj i gospodarstava sa specijaliziranom proizvodnjom. Veličina, oblik i karakter gospodarstva ovisit će o prostornoj lokaciji. Razvoj i unaprjeđenje stočarstva otvorilo bi mogućnosti razvoja vezanih djelatnosti. Prerađivačka industrija biti će u vezi s primarnom proizvodnjom: klaonica, pršutana, prerada kože, mljekara, sirana i sl. U skladu s dugoročnim strateškim interesima i utvrđenim razvojnim pravcima, država treba mjerama agrarne i porezne politike stimulirati djelatnosti.

U narednom razdoblju razvoj **lovstva** valja vezati uz razvoj turizma. Razvoj lovstva ima povoljne uvjete, obzirom na kvalitetna prirodna staništa za uzgoj divljači. Postoje dobri uvjeti za uzgoj lovne divljači (zec, fazan, jarebica, pa čak i krznaša kune ili lasice) što bi bio preduvjet za širenje lovnog turizma na području Općine ili pak kao usluga za potrebe nekih lovnih područja u regiji.

Stanje **marikulture** je daleko ispod proizvodnih mogućnosti područja. Intenzivnijom organizacijom marikulture djelatnosti postiglo bi se djelotvornije korištenje izuzetno povoljnih uvjeta, povećana ponuda ribe i školjkaša na lokalnom i domaćem tržištu i u

turističkoj privredi i konačno dodatna dobit i akumulacija. Kao **alternativna poljoprivredna proizvodnja** preporuča se razvitak *pčelarstva* i to kao dodatnim izvorom prihoda (30-60 košnica) ili kao potpuno učinkovita proizvodnja (preko 100 košnica). Također postoje izuzetno dobri prirodni uvjeti za *uzgoj ljekovitog i aromatskog bilja*, što sa stajališta strategije i obnove razvitka obiteljskih gospodarstava predstavlja prednost jer ne zahtjeva toliko novčanih ulaganja već dobre organizacijske mjere plasmana i distribucije na tržište.

Turizam

Turizam je gospodarska grana Općine koja se u suvremenom razvitku te djelatnosti proširuje na gotovo sva područja (u smislu prostora) i na sve ostale djelatnosti, odnosno gospodarske grane i neprijeporno predstavlja jednu od glavnih okosnica razvitka. Prednost područja zbog izdašnosti turističkih resursa i atrakcija traži da se još jače naglasi važnost integriranja prostorno-ekološke, kulturne i prometne politike s globalnom turističkom politikom.

Općina raspolaže s dobrim uvjetima za razvitak turizma. Turistički potencijali na području su Prukljansko jezero i rijeka Krka, a također veliki značaj ima blizina Nacionalnog parka "Krka" (prirodni predjeli, prethodno valorizirani i određeni teritorijalno i po funkciji, kroz sustav zaštite prostora i predstavljaju veliko nacionalno bogatstvo). Među prirodne resurse spada i krajolik, prirodni i kultivirani. Od posebne je važnosti za turističku ponudu na području realizacija kompleksa turističke zone Lučev rt.

U okviru razvitka cjelokupnog gospodarstva treba osobitu pažnju posvetiti značajkama "novog" turizma, koje su dovele do bitnih promjena na turističkom tržištu. Turistička potražnja sve se više segmentira, te se uz okosnicu redizajniranog maritimnog kupališnog turizma javljaju ostale vrste turizma. Uz boravišno-kupališni postoje predispozicije i za razvoj seoskog, izletničkog, vizitacijskog, kulturnog, eko-gastronomskog, sportsko-rekreacijskog turizma i sl., sve vezano na značajke turističke atrakcijske osnove kojom Općina raspolaže (zaštićeni krajolik, poseban rezervat u prijedlogu, krajolik i sl.).

Vizitacijski aspekt turizma dobiva ravnopravni status s onim stacionarnim. "Novi" turizam nagovještava jednake ako ne i veće gospodarske učinke dobivene od nove izvanpansionske potrošnje

Od posebne je važnosti razvoj seoskog turizma (turizam na seoskom gospodarstvu), jer osim turističkog značaja seoski turizam donosi i mnoge druge pozitivne učinke, demografske i sl.

U okviru spomenute filozofije novog turizma, zatim načela održivog razvitka, načela razvitka ruralnog prostora, spoznaje konverzijske sposobnosti održivog turizma da prirodna i kulturna, čak i nematerijalna dobra konvertira u gospodarska dobra, a da ona pri tom ne gube svoje zaštitne značajke, te dakako bogate i raznovrsne turističke atrakcijske osnove, valja tražiti koncept turističke ponude Općine.

Obalno područje, namijenjeno "novom" maritimnom kupališnom turizmu treba u smještajnom dijelu rekonstruirati prema novim standardima (što podrazumijeva obogaćivanje ponude športsko-rekreacijskom, kulturnom, edukativnom, zabavnom i

reformiranom gastronomskom i enološkom ponudom; razvijanje svih ostalih usluga potrebnih turistima i putnicima u tranzitu, pa i lokalnom stanovništvu).

Prukljansko jezero trebalo bi do proglašenja zaštite tretirati kao prostor s posebnim režimima i u tom smislu aktivirati njegovo turističko korištenje.

Motiviranjem lokalne zajednice treba stvarati uvjete za poboljšanje ukupnog životnog ambijenta i tako osigurati potreban standard i turizmu i stanovništvu. Zato će se poticati oblici ponude integrirani u ukupnu strukturu prostora-naselja, a samo iznimno formirati izdvojene komplekse.

S ciljem promoviranja turističke djelatnosti i podizanja razine i kvalitete ukupne turističke ponude, potrebno je nastaviti s aktivnostima osnivanja Turističke zajednice.

Proizvodne djelatnosti

Razvoj proizvodnih djelatnosti prvenstveno se odnosi na one djelatnosti koje su potencirane uvjetima područja, odnosno vezane uz prirodne resurse. Opći budući razvoj u sektoru zasniva se na izboru onih proizvodnih programa koji su bazirani na komparativnim prednostima domicilnih resursa i kod kojih raspoloživi resursi omogućavaju brži razvoj.

Svaka strategija razvoja proizvodnih djelatnosti mora biti u okvirima održivog razvitka, a to znači da energetska i ekološka dimenzija industrije ne smije umanjivati kvalitetu okoliša na kojoj se bazira razvoj turizma na području.

Opći budući razvoj u sektoru zasniva se na izboru odgovarajućih proizvodnih programa. Samo funkcionalni, kvalitetni i relativno jeftini proizvodi konkurentni su na tržištu. Postojeću proizvodnju treba sanirati, restrukturirati, ukinuti neracionalne proizvodne programe i razviti kooperaciju u proizvodnji pojedinih dijelova. Odrednice strukturiranja novih kapaciteta jesu potrebe domaćeg stanovništva, mogućnosti plasmana proizvoda u turizam i ostale gospodarske djelatnosti te izvozne mogućnosti. Polazište je prvenstveno u nadopunjavanju postojećih kapaciteta proizvodnih programa, te uvođenju i razvoju novih proizvoda.

S obzirom na sirovinsku osnovu područja realno je očekivati razvitak prerađivačkih kapaciteta vezanih uz poljoprivrednu djelatnost. Potrebno je poboljšanje učinkovitosti poljodjelske proizvodnje i tržišnost proizvoda. Glavna je orijentacija na proizvode čija se osnova nalazi u lokalnoj proizvodnji; proizvodnja vina, alkoholnih i bezalkoholnih pića, proizvodnja prerađevina od voća i povrća, proizvodnja mesa, mesnih prerađevina, mlijeka i dr., preradu aromatskog i ljekovitog bilja, proizvodnju eteričnih ulja, preradu maslina i proizvodnju maslinovog ulja, preradu i konzerviranje ribe i ostalih morskih proizvoda (marikultura). Također privatno poduzetništvo, interes kapitala i tržišna orijentacija nužno će oblikovati nove proizvodne programe, dosad nezastupljene u proizvodnoj strukturi gospodarstva ovog područja.

Prostorni razmještaj proizvodnih kapaciteta temelji se na uspostavljanju široke mreže manjih i raznolikih proizvodnih jedinica i daljnjem razvoju već formiranih i planiranih većih i složenih gospodarskih cjelina, a koje su od posebnog značenja za područje Općine.

Komparativna prednosti Općine pogodne za gospodarski razvitak je postojanje slobodnih površina za servisne i proizvodne sadržaje ekološki čiste industrije, te ostale proizvodne i uslužne djelatnosti, unutar već postojećih gospodarskih zona. Potrebno je razviti kampanju privlačenja investitora, te isticati prednosti postojećih lokacija za razvoj djelatnosti kroz vezu s transportnom infrastrukturom.

U prostornoj strukturi lociranja proizvodnih djelatnosti, disperzija manjih jedinica rezultirala bi aktiviranjem do sada neiskorištenih mogućnosti integriranja u strukture naselja. Mali proizvodni pogoni ne zahtijevaju velika početna ulaganja, ekologijski ne opterećuju ambijent, a ni zahtijevane koncentracije radne snage ne nadmašuju mogućnosti lokalne ponude. Posebno je povoljna okolnost što mali pogoni mogu nastati kao izraz samoorganiziranja lokalnog stanovništva ili individualne inicijative.

Ostale djelatnosti

Razvoj **trgovine** značajan je iz razloga što trgovina potiče proizvodnju novih proizvoda i time bolje korištenje prirodnih resursa, zapošljavanje prometnih poduzeća i poduzeća za razne trgovinske usluge. Trgovina se treba orijentirati na šire tržište i to prvenstveno kroz plasman lokalnih roba i proizvoda.

Na području Bilica poželjno je organizirati veletržnicu (centar za veletrgovce) koja će pored smanjenja troškova poslovanja i maksimalnog iskorištenja kapaciteta ujedno prikupljati sve proizvodne viškove s područja i eliminirati dijelom "sivu" trgovinu. Maloprodaja se mora prilagođavati uvjetima na tržištu novim organizacijskim formama koje danas prevladavaju u distribuciji roba u Evropi (maloprodajne zadruge, dobrovoljni lanci prodaje, supermarketi, diskonti i sl.).

Izgradnja infrastrukture i razvoj gospodarstva povećavaju potražnju djelatnosti **građevinarstvo i građevinska operativa**. Povećanje potražnje dovest će do povećanja broja zaposlenih u građevinskim tvrtkama i općenito do unapređenja djelatnosti.

Posebni značaj za lokalnu razinu su mogućnosti razvitka **obrtništva i malog (i srednjeg) poduzetništva**, što će omogućiti brži gospodarski razvitak, veće zapošljavanje i viši oblik zadovoljenja potreba stanovništva. Prioritetnim se na ovoj razini predviđa razvoj malih i srednjih tvrtki i obrta kojih su programi usmjereni na obnovu tradicionalnog zanatstva i poslovne usluge vezane uz primjenu novih tehnologija.

Planom je omogućen smještaj manjih uslužnih djelatnosti (npr. seoski turizam, rekreacijski centri). Također je omogućeno uklapanje manjih i srednjih sadržaja u stambene i druge dijelove naselja, ako mogu zadovoljiti uvjete pojedinih sredina u koje se uklapaju. Na taj se način nastoji doprinijeti poboljšanju slojevitosti sadržaja i broja funkcija u naseljima.

3.3.2. Prikaz društvenih djelatnosti

Osnivanje, djelovanje i daljnji razvitak društvenih djelatnosti uvjetovan je demografskim razvitkom i gospodarskim mogućnostima ostvarivanja odgovarajućeg standarda življenja. Razvitak društvenih djelatnosti, koje kao središnje uslužne funkcije imaju svoje utjecajno područje, od posebne je važnosti za razvijanje sustava središnjih naselja.

Bitna je skupina društvenih uslužnih djelatnosti usmjerena prema njezinim korisnicima, odnosno prema podizanju standarda i kvalitete života stanovnika u utjecajnom i gravitacijskom području. Ove središnje uslužne funkcije utvrđuju i izraz su političko-teritorijalnog i vjerskog ustrojstva i načina upravljanja na nekom području. Kvalitetom ovih funkcija podiže se obrazovna, kulturna i znanstvena razina, zdravstvena kultura i standard cjelokupnog stanovništva u gravitacijskom području ovih funkcija. One pridonose povećanju pružene socijalne skrbi stanovništvu radi otklanjanja postojećih socijalnih problema i razlika, osiguravaju nesmetano bavljenje športskim aktivnostima i tehničkom kulturom, ostvaruju mogućnost rekreacije i odmora stanovništva te osiguravaju ostvarenje drugih mnogobrojnih dugoročnih ciljeva.

Mreža institucija **uprave i pravosuđa** se osniva na postavkama (standardima i normativima) iz zakonske regulative. Postojeća mreža i stanje upravnih institucija i službi u Općini Bilice definirana je državnim političko - teritorijalnim ustrojstvom i zakonima koji reguliraju mjesnu nadležnost, pa je u tom smislu potrebno osigurati prostorne uvjete rada i razvoja.

Udruge građana odraz su interesa svake pojedine lokalne zajednice, odnosno posebnih strukovnih organiziranja ili raznih humanitarnih nastojanja. Zbog specifičnog karaktera ovih sadržaja javnih funkcija, smatra se da se ti sadržaji ne mogu planirati pa tako ni uvrštavati u dokumente prostornog uređenja, iako za njih treba osigurati odgovarajući prostor u lokalnim središtima.

Planiranje **vjerskih** sadržaja i objekata u domeni je katoličke crkve kao i drugih vjerskih zajednica koje se pojavljuju na ovom prostoru. Vjerski objekti locirat će se u pojedinim naseljima po potrebi i sukladno tomu očekuje se njihovo sustavno uključivanje u procese planiranja prostora na lokalnim razinama.

Temeljni kriterij za dimenzioniranje potreba u mreža institucija i ustanova djelatnosti **odgoja i obrazovanja** su demografska kretanja u pojedinim područjima.

Planiranje mreže *predškolskih ustanova* nesporno je u nadležnosti lokalne samouprave. Potrebno je planirati središta organizirane brige za predškolsku populaciju; tamo gdje nema kapaciteta potrebnih za osnivanja vrtića (a postoji interes lokalne zajednice), potrebno je razmotriti mogućnost osnivanja programa predškolskog odgoja, pri osnovnim školama, zdravstvenim, sportskim i drugim ustanovama prema važećoj regulativi.

Na području Općine planira se osnivanje predškolske ustanove dječji vrtić i jaslice (kapaciteta za cca 50 i više djece).

PPŽ-om se predlaže mreža samostalnih *osnovnih škola* u svim općinskim središtima, dok se područni odjeli samostalnih osnovnih škola osnivaju sukladno potrebama lokalnih zajednica na teritoriju jedinica lokalne samouprave te u središtima jedinica lokalne samouprave gdje nisu objektivno mogle biti osnovane samostalne osnovne škole. Minimalni standard osnovne škole trebao bi osigurati rad u jednoj smjeni, kako bi se isti prostor mogao koristiti za izvanškolske aktivnosti. Škola mora biti lako dostupna učenicima, a tamo gdje to nije moguće postići, potrebno je uključiti organizirani prijevoz učenika.

Potrebno je nastaviti s optimizacijom mreže osnovnih škola (uz suglasnost nadležnog Ministarstva) te stimulirati izvanškolske aktivnosti, vodeći računa o podizanju kvalitete kroz održavanje i suvremeno opremanje školskih ustanova.

Sukladno prethodno navedenom, planiraju se aktivnosti na osnivanju samostalne osnovne škole na području Općine, a za koju se pretpostavlja izgradnja i nove zgrade (za postojeću zgradu područne škole postoji interes korištenja kao predškolske ustanove; dječji vrtić). Ovim Planom rezerviran je prostor za izgradnju škole u sklopu zone planirane za izgradnju centralnih sadržaja (točna lokacija odredit će se kroz izradu Detaljnog plana uređenja).

Športske aktivnosti, rekreacija, zabava i odmor potreba su svih uzrasta stanovništva te preduvjet održavanja psihofizičkih sposobnosti i zdravlja. To je područje vrlo složena djelatnost često isprepletena s drugim djelatnostima (odgoj i obrazovanje, zdravstvo, zabava). Temeljni preduvjet za razvoj većeg broja sadržaja, su športske građevine, stoga je nužno nadograđivati postojeći sustav športskih objekata s ciljem uključivanja što većeg broja korisnika. Porast interesa za sadržaje športskih aktivnosti, rezultat je stvaranja novih navika, potreba i mogućnosti stanovništva. Lociranje športski sadržaja povezano je uz lokacije samostalnih osnovnih škola (školsko-športske dvorane, igrališta). Dobri uvjeti na području su i za organiziranje športova na vodi (veslanje, jedriličarstvo, surfing).

Mreža ustanova s područja **kulture** nije zadovoljavajuća. U djelatnosti kulture na lokalnoj razini najvažniji su centri kulture i knjižnice, kojima bi trebala biti opremljena sva lokalna središta u kojima bi za ovu namjenu trebalo osigurati odgovarajuće prostore u društvenim domovima ili školama.

Veći stupanj obrazovanja i kulturne razine stanovništva, moguće je postići samo daljnjim razvitkom svih područja kulturnih, umjetničkih, tehničkih i osobito informacijskih djelatnosti. U tim je djelatnostima potrebno računati s velikim brojem aktivnosti podjednako značajnim za različita interesna područja, što se već sada ogleda u djelovanju brojnih institucija, udruga, amaterskih društava, manifestacija i dr. Osnivanje i daljnje djelovanje objekata u kulturi treba se uklopiti u realne mogućnosti zajednice, no istovremeno je pokazatelj određenog standarda.

Načela, način organizacije i provođenje **zdravstvene** zaštite utvrđeno je Zakonom o zdravstvenoj zaštiti. Zdravstvena djelatnost obavlja se na primarnoj, sekundarnoj i tercijarnoj razini, a djelatnost obavljaju ustanove u državnom, županijskom i u vlasništvu fizičkih i pravnih osoba. Ustanove se osnivaju u skladu s mrežom zdravstvene djelatnosti, koja je temeljena na demografskoj strukturi, zdravstvenom stanju stanovništva, mogućnosti korištenja zdravstvenih usluga i prometnoj povezanosti. Mrežom zdravstvenih djelatnosti treba osigurati dostupnost, minimalno, primarne zdravstvene zaštite (domovi zdravlja, hitna medicinska pomoć, ustanove za njegu u kući) svim građanima. Obzirom na trenutne promjene sustava zdravstvenog osiguranja, prijedlog mreže objekata zdravstvene zaštite trebao bi se rukovoditi uspostavljenim sustavom središnjih naselja. U lokalnim središtima trebalo bi organizirati primarnu zdravstvenu zaštitu.

Razvojni programi na području Općine pretpostavljaju osnivanje ustanove primarne zdravstvene zaštite.

Socijalna skrb je djelatnost od posebnog interesa kojom se osigurava i ostvaruje pomoć za podmirenje osnovnih životnih potreba socijalno ugroženih, nemoćnih i drugih osoba koje one same ili uz pomoć članova obitelji ne mogu zadovoljiti zbog nepovoljnih osobnih, gospodarskih, socijalnih i drugih okolnosti. Prijedlog mreže ustanova socijalne skrbi na prostoru Županije predlaže da se u središtima Općina organiziraju ispostave centara za soc. skrb i objekti socijalne skrbi (domovi socijalne skrbi; domovi za djecu, domovi za odrasle) osnivaju se u skladu s potrebama koje za određeno područje utvrdi ministarstvo nadležno za poslove socijalne skrbi.

Planom se **osiguravaju prostori i uvjeti za smještaj** i razvitak sustava društvenih djelatnosti: uprave i pravosuđa, odgoja i obrazovanja, kulture, športa i rekreacije, zdravstvenih i socijalnih ustanova, udruga, političkih stranaka, te ostalih građevina javnog interesa unutar naselja. Prostori za smještaj sadržaja društvenih djelatnosti Planom se predviđaju unutar površina za razvoj naselja (građevinsko područje naselja). Prostori za športske djelatnosti mogu se planirati i izvan građevinskog područja, prvenstveno u okviru zdravstvenih i rekreacijskih sadržaja. Vrsta i broj građevina društvenih djelatnosti određuju se mrežom građevina za svaku djelatnost na osnovi posebnih zakona i standarda

3.4. Uvjeti korištenja, uređenja i zaštite prostora

3.4.1. Priroda

Od postojećih kategorija prostorne zaštite koje predviđa Zakon o zaštiti prirode (Narodne novine, broj 70/05), ovim PPUO-om su u sustav zaštite prirodnih vrijednosti uvršteni:

- **Krka krajolik – od mosta u Skradinu do ušća, dio**

Izmjenom granice Nacionalnog parka Krka (NN 13/97) sav se nizvodni dio (od Skradinskog mosta do Šibenskog mosta "vratio" u kategoriju koju je imao prije proglašenja Nacionalnog parka (obzirom da posljednjim zakonskim aktom o proglašenju nije stavljeno van snage ranije općinsko rješenje: Općinska odluka prema zakonu o zaštiti prirode iz 1976.g.). Tadašnja razina zaštite odgovara kategoriji "**značajnog krajobraza**".

- **Gvozdеноvo – Kamenar, dio**

Kako se samo manji dio područja zaštićenog u kategoriji "**značajni krajobraz**" nalazi unutar područja općine te obzirom na promijenjeno stanje u prostoru u odnosu na vrijeme zaštite potrebno je izvršiti analizu stanja i utvrditi karakteristične vrijednosti za zaštitu kao i obuhvat zaštite.

Za područje značajnog krajobraza treba sukladno posebnom propisu donijeti plan upravljanja kojim će se odrediti razvojne smjernice, način provođenja zaštite, način korištenja i upravljanja te pobliže smjernice za zaštitu i očuvanje prirodnih vrijednosti zaštićenog područja uz uvažavanje potreba lokalnog stanovništva.

Do donošenja plana upravljanja u značajnom krajobrazu nisu dopušteni zahvati i radnje koji narušavaju obilježja zbog kojih su zaštićeni:

- nije dopuštena prenamjena zemljišta koja bi utjecala na fizionomiju krajobraza,
- gradnja unutar naselja treba poštivati tradicijsku arhitekturu,
- iskope za postavljanje infrastrukture sanirati po završetku radova na način da se teren poravna, te da se sav višak materijala i otpada ukloni na propisana odlagališta te da se saniraju eventualno oštećeni suhozidi,
- gradnja se ne smije vršiti na osobito vrijednim panoramskim točkama te vrhovima uzvisina (osobito ne izgradnja i postavljanje antenskih stupova sustava mobilne telefonije),
- nije dopušteno postavljanje stupova za vjetroelektrane.

Tablica - ISKAZ POVRŠINA ZA ZAŠTIĆENE PRIRODNE VRIJEDNOSTI

redni broj	Općina Bilice	oznaka	Ukupno (ha)	% od površine Općine	ha/stan.
1.	PRIRODNA BAŠTINA uk	-	1302,5	50,7	0,60
1.1.	Krka krajolik- od mosta u Skradinu do ušća	ZK	1295,1	50,5	0,59
1.2.	Gvozdenovo - Kamenar	ZK	7,4	0,29	0,003

Prostornim planom Šibensko kninske županije (sl. vj. 11/02, 10/05 i 03/06) predložena je diferencijacija zaštite značajnog krajobraza Krka krajolik od mosta u Skradinu do ušća. Po kriteriju pejzažnih vrijednosti diferencirana je dionica Krke i njenog neposrednog priobalja od Skradinskog mosta do izlaska u Prukljansko jezero te od Prukljanskog jezera do šibenskog zaljeva te je planirano da se prostor od Skradinskog mosta do izlaska u Prukljansko jezero, te područje kanala Sv. Josipa i "Šibenski most" (po 1,5 km uzvodno i nizvodno od mosta) zadrže u kategoriji *značajni krajobraz* (uz predloženo smanjenje obuhvata), a dio Guduče i Prukljansko jezero prekategorižira u *posebni rezervat*.

Kako je u PPŽ-u naglašeno, nije sporno da jezero ima određene biološke specifičnosti, ali se radi o velikoj, za ribarsko gospodarstvo (uključujući marikulturu) značajnoj površini, pa se postavlja pitanje oportuniteta zaštite obzirom da u posebnom rezervatu nisu dopuštene radnje koje bi mogle narušiti svojstva zbog kojih je proglašen rezervatom (branje i uništavanje biljaka, uznemiravanje, hvatanje i ubijanje životinja, unošenje alohtonih vrsta, melioracijski zahvati, razni oblici gospodarskog i ostalog korištenja i slično). Stoga je utvrđeno da su potrebna daljnja biološka istraživanja prije donošenja odluke o prekategorižaciji.

Odluku o zaštiti prirodnih vrijednosti prethodno razmatranih donosi županijska skupština ali se tek po prethodno pribavljenoj suglasnosti nadležnog tijela za zaštitu prirode može provesti postupak proglašenja na županijskoj skupštini.

Tablica - ISKAZ POVRŠINA ZA ZAŠTIĆENA PODRUČJA PRIRODNE BAŠTINE PLANIRANE PPŽ-OM

redni broj	Općina Bilice	oznaka	Ukupno (ha)	% od površine Općine	ha/stan.
1.	PRIRODNA BAŠTINA uk	-	915,0	35,6	0,42
1.1.	Posebni rezervat (biološki)	PR	747,0	29,1	0,34
1.2.	Značajni krajobraz	ZK	168,0	6,5	0,08

3.4.2. Kulturna baština

Podaci o zastupljenosti i pravnoj zaštiti kulturne baštine navedeni u ovom Planu temelje se na zadnjem revidiranom popisu izrađenom za potrebe PPU Šibensko-kninske županije. Prema podacima središnje evidencije u Državnoj upravi za zaštitu kulturne baštine o kulturnim dobrima, temeljem Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara ("NN" br.69/99), na području Općine Bilice zatečena su slijedeća **kulturna dobra**:

I. Povijesni sklop i građevine

Sakralna arhitektura

- crkva Sv. Marije
- crkva Sv. Gospe s grobljem

II. Arheološki lokaliteti i zone

- pretpovijesni lokalitet Vrulje
- antički lokalitet Dedića punta
- antički lokalitet Bilice naselje
- srednjovjekovni lokalitet Bilice naselje
- lokalitet Stubica pećina.

Prostornim planom utvrđuje se za istraživanje i valorizaciju u sustavu zaštite;

- lokalitet Šuplja gomila (bunja).
- lokalitet Jerkolovac (negdašnja crkva Sv. Jere).

U Prostornom planu sva prethodno navedena kulturna dobra predstavljaju područja posebnih uvjeta za korištenja prilikom svih aktivnosti u prostoru (tj. traže prethodna primjerena istraživanja zahvata u prostoru).

Pojedinačni spomenici graditeljstva često su identifikacijski za mjesto u kojem se nalaze te ih se vrlo dugo čuva u memoriji. Upravo zato ovi spomenici su od velikog značaja, te zaslužuju punu pažnju prilikom njihove obnove ili uključivanja u tokove života. Mjere zaštite povijesnih građevina prioritetno se odnose na stručnu valorizaciju i pravnu zaštitu, suradnju vlasnika i službe zaštite, te poticajne mjere za ulaganja u obnovu i programe.

Za sve zahvate na građevini crkve sv. Marije treba ishoditi posebne konzervatorske uvjete i prethodno odobrenje, odnosno svaka građevinska intervencija, uređenje površina i sl. zahtijeva utvrđivanje konzervatorskih uvjeta i ishođenje prethodnog odobrenja Uprave za zaštitu kulturne baštine. Na takvim građevinama mogući su radovi konzervacije, uz očuvanje izvornog izgleda i oblikovanja, kao i radovi građevinske sanacije. Konzervatorske uvjete je potrebno zatražiti i za sve radove u njihovoj neposrednoj okolini kako bi se izbjegli prostorni konflikti i situacije koje narušavaju integritet spomeničkog objekta.

Pojavni oblici, rasprostranjenost i nedostatan stupanj istraženosti svrstava **arheološka nalazišta** u najugroženiju kategoriju kulturne baštine prilikom svih aktivnosti u prostoru, a u praksi osobito pri realizaciji kapitalnih infrastrukturnih investicija.

Za arheološke spomenike prvenstveni cilj trebao bi biti fizičko očuvanje ovih spomenika u prostoru. Prilikom izgradnje infrastrukturnih objekata potrebno je voditi računa da se ne trasiraju na nama do sada poznatim arheološkim lokalitetima. Ako je takvo lociranje nužno tada je potrebno izvršiti sve potrebne radnje da se lokalitet osigura u svakom pogledu dodatnim istraživanjima i dokumentacijom. Prilikom gradnje infrastrukturnih objekata planom treba predvidjeti nužnost dobivanja suglasnosti službe zaštite koja bi konstatirala eventualno postojanje spomenika na tom prostoru i mogla vršiti nužan konzervatorski nadzor i na onim prostorima na kojima nije utvrđeno postojanje spomenika kulture ali se nalazi ne mogu isključiti.

Na područjima svih evidentiranih arheoloških lokaliteta, poželjno je prilikom svih zemljanih radova planirati prethodne istražne radove odnosno obavezan arheološki nadzor Konzervatorske službe Uprave za zaštitu kulturne baštine. Treba naročito naglasiti da ukoliko bi se na bilo kojem lokalitetu na području obuhvata Općine otkrilo arheološko nalazište ili nalazi, osoba koja izvodi radove je dužna iste prekinuti te bez odlaganja obavijestiti nadležni Konzervatorski odjel, kako bi se (sukladno odredbama Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara) mogao u suradnji s nadležnim arheologom, izvršiti pregled, dokumentiranje te ocjena vrijednosti nalaza.

Potrebno je u suradnji s nadležnim stručnim službama istražiti mogućnost uređivanja arheološkog parka na području, a za što postoji interes lokalne zajednice.

Prostorna baština je novi princip zaštite, za koju je karakteristična simbioza tj. stapanje kulturne baštine i prirodnih osobitosti sredine, temeljena na načelu da je zaštita kulturne baštine čuvanje arhitektonskog tj. graditeljskog spomenika neodvojivo povezanog sa svojom okolinom i širim prostorom.

Potreba drugačijeg pristupa zaštiti kulturne baštine znači da *zaštita regionalnih obilježja i vrijednosti* uključuje ne samo čuvanje arhitekture i tipologije objekata i naselja, nego i prirodni i kultivirani pejzaž u kojem su oni nastali. Takav način pristupa omogućuje šire sagledavanje zaštite izdvajanjem većih i velikih prostornih predjela koji svojim pejzažnim, kulturno-povijesnim, estetskim i drugim vrijednostima, te po zastupljenosti i bogatstvu kulturnih dobara, istih ili različitih vrsta, čine zaokružene cjeline. U najvećoj mogućoj mjeri te vrijednosti treba valorizirati i sačuvati, te ih na odgovarajući način uključiti u zahtjeve suvremenog razvoja.

Naselja kao i pojedinačna kulturna dobra, zajedno sa svojim okolišem moraju biti na kvalitetni način uključeni u budući razvoj ali i zaštitu. To prije svega znači očuvanje i zaštitu pejzaža tj. prirodnog ili kultiviranog krajolika svih naselja, očuvanje povijesnih oblika naseljenosti u okviru njihovog prostornog okruženja, povijesne matrice, parcelacije, građevne strukture; očuvanje i obnovu primjera tradicijske arhitekture u zaseocima i povijesnih građevina spomeničkih svojstava kao nositelja identiteta prostora; očuvanje karakterističnih vizura, poštivanje tj. zadržavanje povijesnih starih oblika komunikacija; stari putovi, pješačke komunikacije. Prilikom svih planiranih radnji trebalo bi provoditi mjere očuvanja i obnavljanja sačuvanih poteza i detalja, očuvanja karakteristične urbanističke matrice i oblikovanja naselja, očuvanja vizura i krajolika u okruženju naselja, prilagođavanje nove izgradnje zatečenom mikroambijentu, upotrebom tradicijskih materijala i sl.

Prioritetne zadaće u zaštiti spomenika:

- Postupanje prema novom Zakonu o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (NN br.69/99).
- Poticanje istraživanja, osobito arheoloških zona i lokaliteta, na područjima koja se namjenjuju intenzivnom razvoju infrastrukturnih sustava ili određenih djelatnosti.
- Intenzivirati inventarizaciju te provesti vrednovanje i kategorizaciju dobara graditeljske baštine (uključujući djela suvremene arhitekture i urbanizma) i načiniti popis dobara graditeljske baštine od nacionalnog značenja.
- Definirati metodologiju planiranja u zaštićenim područjima, temeljenu na jedinstvenim osnovama vrednovanja, kategorizacije i režima zaštite.
- Izraditi odgovarajuću konzervatorsku podlogu
- Izraditi programe obnove i revitalizacije najznačajnijih, a ugroženih spomenika kulture.
- Nastaviti s realizacijom programa obnove i revitalizacije prema utvrđenim prioritetima.

Pravna i planska regulativa okvir je unutar kojega društvo i tijela državne vlasti usmjeravaju politiku prema očuvanju baštine u prostoru (strogo poštivanje zakonitosti i postupanje prema planskim projekcijama). Ujedno služe za sprečavanje onih radnji koje nepovoljno utječu na očuvanje baštine, pomažu stručnome pravorijeku u sukobu interesa i kaznenim mjerama suzbijaju nepoštovanje pravila i uništavanje baštine.

Sukladno odredbama novog Zakona kao i Pravilnika o registru kulturnih dobara Republike Hrvatske, nadležne službe Državne uprave za zaštitu kulturne baštine provesti će reviziju kulturne baštine. Napominjemo da članak 17. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara omogućuje predstavničkom tijelu grada da proglasi zaštićeno kulturno dobro od lokalnog značaja na svome području, a način njegove zaštite će utvrditi uz prethodnu suglasnost nadležne Uprave za zaštitu kulturne baštine.

3.4.3. Područja posebnih ograničenja u korištenju**Krajobraz****Prirodni krajobraz**

Osobito je važno očuvati prirodne značajke i vrijednosti nezaštićenih dijelova prirodnih prostora kao što su prirodne obale i vodne površine, prirodne šume, krajolik i dr., budući da pripadaju ukupnoj prirodnoj i stvorenoj baštini. U okviru zaštite prirode izvan zaštićenih područja i korištenja prirodnih dobara treba:

- sprječavati zahvate i djelatnosti posljedice kojih su degradacija krajolika i smanjenje raznovrsnosti biljnog i životinjskog svijeta;
- Postojeće stanje zahtijeva dosljednu akciju usmjerenu k održavanju šumskih i poljskih putova. Potrebno je održati i povećati postojeći fond šume putem očuvanja prirodnih šuma, njihove zaštite, rehabilitacije, regeneracije, pravilnog gospodarenja, te akcija pošumljavanja novih i već pošumljenih područja, kao i sadnju drveća u cilju održavanja ili pak vraćanja ekološke ravnoteže. Kako bi se ostvarila zaštita oskudnog fonda područja šuma preporuča se suzbijanje iskrčivanja. Također treba povećati zaštitu šuma od zagađivanja, požara, nametnika i bolesti te drugih negativnih utjecaja i stimulirati razvoj tako zvanog urbanog šumarstva radi ozelenjivanja područja naselja i uređenog krajolika. Gubitak vrijednih šumskih površina uslijed različitih prenamjena,

uglavnom izgradnje i zadiranja infrastrukture potrebno je zaustaviti.

- u okviru gospodarenja šumama očuvati određeni postotak starih šuma, skloništa šumske faune; u poljodjelstvu i vodnom gospodarstvu, kod eventualnih melioracijskih radova, komasacija, regulacija itd. sačuvati dio postojećih živica, šumaraka, prirodnih potoka i drugih vodenih staništa. a pri gradnji prometnica izbjegavati presijecanje ključnih staništa, te osigurati prijelaze i prolaze za faunu;
- umanjiti odnosno sanirati štetne posljedice velikih graditeljskih zahvata ili pridobivanja mineralnih sirovina (površinskih kopova), što je najčešće moguće biološkom rekultivacijom;
- pri vodnogospodarskim zahvatima voditi računa o činjenici da oni donose značajne promjene za širi prostor te predvidjeti mjere ublažavanja negativnih posljedica;
- Širenje građevinskog područja treba usmjeriti na manje vrijedne površine i pravilno planirati mrežu infrastrukture koja zadire u prirodni krajolik. Korisnike trasa infrastrukture treba usmjeravati u zajedničke koridore koji zahtijevaju pažljivo trasiranje u prirodno osjetljivim područjima vodeći računa o vizualnom identitetu i vrijednostima krajolika.
- Radi osobite osjetljivosti osiguranja cjelovitog obuhvata područja uz obale utvrđuje se obuhvat stručnog razmatranja i praćenja te posebnih odredbi (prema posebnim propisima) koji je definiran na prostoru obale do dubine od 1.000 m na kopnu, odnosno do dubine od 300 m u akvatoriju (Zaštićeno obalno područje).

Kultivirani i izgrađeni krajobraza

Osim vrijednih dijelova prirode, potrebno je, isto tako, očuvati i prirodne značajke vrijednih predjela kultiviranog krajobraza na području Općine. Vrijednije dijelove krajobraza potrebno je tretirati kao prostor koji pripada kako prirodnoj, tako i stvorenoj baštini, te gospodarskim sustavima (poljodjelstvo, vodno gospodarstvo, šumarstvo) s posebnim zahtjevima pažljivog gospodarenja.

Postojeće poljoprivredne površine potrebno je sačuvati za buduću kvalitativnu (zbog oskudnosti površine ne može se govoriti o kvantitativnoj) usmjerenu poljoprivrednu proizvodnju (proizvodnja zdrave hrane), naročito sprečavanjem prenamjene uslijed širenja građevinskih područja naselja i prodiranja infrastrukture.

Kultivirani i izgrađeni krajobraz valja sačuvati u što većoj mjeri tako da se pri izgradnji novih struktura primjereno vrednuju; zanemarena graditeljska baština, poštivanje povijesnosti prostora, uklapanje u krajolik, lokalne osobitosti, lokalno arhitektonsko oblikovanje, tradicija i vrijedna iskustva u korištenju, organizaciji i oblikovanju prostora.

Konačna **valorizacija krajobraza** područja provest će se kroz izradu krajobrazne osnove za cijelo područje Županije. Preporuka je ovog Plana, a do konačne valorizacije prostora krajobraznom osnovom, da sve zahvate treba provoditi poštujući opće preporuke i mjere:

- očuvanja čitljive geometrije morfoloških elemenata i njihovog međuodnosa
- očuvanja dominantnih prostorno-reljefnih silnica
- očuvanja karakterističnih vizura i vidikovaca
- očuvanja izbalansiranog odnosa prirodnih i antropogenih elemenata
- sprječavanje neprikladne izgradnje na vizualno istaknutim lokacijama
- sprječavanje napuštanja i propadanja naselja
- sprječavanje širenja neprikladne nove izgradnje

- sprječavanje napuštanja i zarastanja poljoprivrednih površina
- sprječavanje vođenja infrastrukturnih koridora na krajobrazu neprimjereni način.

Obalno područje

Uređenje prostora obalnog područja treba temeljiti na sljedećim osnovnim smjernicama:

- očuvati prirodne, kulturne, povijesne i tradicijske vrijednosti obalnog i zaobalnog krajolika,
- osigurati primjenu mjera zaštite okoliša na kopnu i u moru
- planirati cjelovito uređenje i zaštitu na osnovi kriterija očuvanja prirodnih vrijednosti i cjelovitosti pojedinih morfoloških cjelina,
- sanirati vrijedna i ugrožena područja prirodne, kulturne i povijesne baštine,
- osigurati slobodan pristup obali i prolaz uz obalu te javni interes u korištenju, osobitog pomorskog dobra,
- očuvati prirodne plaže i šume, te poticati prirodnu obnovu šuma i drugu autohtonu vegetaciju,
- ne planirati nova građevinska područja naselja niti njihovo međusobno povezivanje,
- ograničiti gradnju u neizgrađenom dijelu postojećih građevinskih područja naselja i izdvojenih građevinskih područja (izvan naselja) uz morsku obalu i ušća vodotoka osim za funkcije neposredno povezane uz more, morsku obalu i vodotoke,
- ograničiti gradnju proizvodnih i energetskih građevina radi zaštite i očuvanja prostornih vrijednosti,
- uvjetovati razvitak prometne i komunalne infrastrukture zaštitom i očuvanjem vrijednosti krajolika,
- planirati građevine stambene, poslovne i druge namjene tako da namjenom, položajem, veličinom i oblikovanjem poštuju zatečene prostorne vrijednosti i obilježja.

Radi osobite osjetljivosti obalnog područja posebnim propisom definirano je **Zaštićeno obalno područje** s posebnim ograničenjima u korištenju (ZOP) na prostoru obale do dubine od 1.000 m na kopnu, odnosno do dubine od 300 m u akvatoriju i određeni su posebni uvjeti i mjere za uređenje unutar područja ZOP-a. Odredbe posebnog propisa ugrađene su odnosnim dijelovima u Odredbama za provođenje ovog Plana.

3.4.4. Zaštita posebnih vrijednosti i obilježja

Očuvanje seoskih krajolika

Očuvanje, razvitak sela i seoskog prostora, treba planirati na način da se osigura usklađen socio-gospodarsko-kulturno-prostorni razvoj. Uz oživljavanje seoskog gospodarstva, biopoljoprivrede, šumarstva, obrtništva, rukotvorskih vještina, turizma, te poticanje ruralnog stanovanja kao mogućnosti izbora, nužna je izgradnja društvene i tehničke infrastrukture. U cilju očuvanju identiteta prostora pažnju treba usmjeriti prema slici naselja i kultiviranog krajolika te građevinska područja malih naselja i sela definirati na način da se očuvaju morfološke i strukturne značajke graditeljske baštine, osobito oblik parcela, smještaj građevina i tradicijski obiteljski vrt. Pri planiranju i graditeljskoj obnovi osobito voditi računa o osjetljivosti tradicijske baštine, kako se obnova ne bi svela samo na tehničke zahvate, koji će narušiti povijesnost prostora.

Oblikovanje naselja i područja

Urbanizacija i industrijalizacija u periodu nakon II svjetskog rata, te zapostavljanje *sela* i poljoprivrede značilo je rastakanje sela u smislu socijalne strukture, ali i u fizičkom smislu. Nove seoske kuće imale su za uzor prigradska naselja. Takova "nova" seoska kuća je najčešće objekt izrazito nekvalitetnih oblikovnih karakteristika i nefunkcionalne prostorne tlocrtno dispozicije stambenog prostora s najčešće nespretnim prigradnjama pomoćnih prostorija i gospodarskih objekata. Objekti se ne grade u zaseoku, nego uz cestu. Postoji realna opasnost da se tendencije negativne izgradnje nastave, te da se zapusti i rastoči i ono malo seoske baštine koja se sačuvala, odnosno da se potpuno promjeni tradicijski oblikovni identitet ruralnih prostora. Postoji opasnost i dislokacije čitavih zaseoka. Razlozi dislokacije naselja moraju biti opravdani i usmjeravani. Važno je novu izgradnju usmjeriti tako da bude na tragu tradicijske izgradnje sa svim suvremenim komforom ali primjerenom seoskom domaćinstvu. Ne treba forsirati tradicijsku kamenu kuću pokrivenu kamenim pločama, ali ju treba čuvati gdje god je to moguće.

Osobitu pažnju potrebno je posvetiti naseljima u *obalnom* području. Potrebno je strogo nadzirati izgradnju odnosno građevinsko zauzimanje neposredne obale, kako pažljivim smještajem novih objekata, tako i poštivanjem lokalne tradicijske arhitekture (očuvati mediteransku fizionomiju starih naselja). Izgradnju i uređenje prostora treba planirati i provoditi tako da se očuvaju prirodne, kulturne i tradicijske vrijednosti naselja. Potrebno je osigurati javni interes korištenje neposredne obale.

Očuvanje prostornog identiteta naselja

Očuvanje prostornog identiteta naselja treba temeljiti na poštivanju jedinstvenosti svakog naselja, njegovoj povijesnoj slojevitosti te logici njegova rasta i preobražaja. Pri planiranju, na načelima obzirnog razvitka, mora se odrediti koje je prostore nužno potpuno zaštititi (sukladno uvjetima službi zaštite graditeljske i prirodne baštine), gdje su mogući a gdje nužni zahvati u cilju poboljšanja i koje su dopustive promjene naseljske struktura a da to ne šteti trajnim povijesnim vrijednostima. Posebnu pažnju posvetiti kontaktnom području povijesnog središta i struktura suvremenih proširenja naselja, kao i rubnim područjima, osobito štiteći mjerilo, zatečene vrijednosti i graditeljsku tradiciju.

3.4.5. Područja primjene posebnih mjera uređenja i zaštite

Područja i dijelovi primjene planskih mjera zaštite

Obzirom na postojeću zaposjednutost gospodarske zone Bilice, a u svrhu kompletiranja i uređenja prostora namjenske zone u kojoj će se okupiti određeni gospodarski sadržaji, utvrđuje se obveza izrade **Urbanističkog plana uređenja** za neizgrađeni dio gospodarske zone Bilice. Granica obuhvata prikazana je na kartografskom prikazu br. 3. uvjeti korištenja, uređenja i zaštite prostora.

Napomena: granica UPU-a određena je na način da je obuhvaćeno cjelokupno područje gospodarske zone Bilice, uključivo i postojeću izgradnju sa svrhom cjelovitog uređenja zone; za postojeće izgrađeno područje dozvoljava se izgradnja/interpolacija na slobodnim parcelama i zahvati na postojećim građevinama sukladno Odredbama za provođenje ovog Plana i prethodno izradi UPU-a.

Utvrđuje se i obveza izrade **Urbanističkog plana uređenja** za novoplaniranu gospodarsku zonu Bilice-istok. Granica obuhvata prikazana je na kartografskom prikazu br. 3. uvjeti korištenja, uređenja i zaštite prostora.

Obzirom na važnost funkcionalne organizacije prostora Općine i potrebe definiranja prostora u kojem će se okupiti određene funkcije, odnosno sa svrhom kompletiranja centralnih i javnih sadržaja na području utvrđuje se obveza izrade **Detaljnog plana uređenja zone središnjih sadržaja Bilica**.

Također se utvrđuje obveza izrade **Urbanističkog plana uređenja** (ili Detaljnog plana uređenja ukoliko se radi o jednom investitoru) za zonu turističke namjene Lučeva punta. Granica obuhvata određena je na kartografskom prikazu br. 3. uvjeti korištenja, uređenja i zaštite prostora.

Sukladno posebnom propisu (Uredba o ZOP-u) Urbanistički plan uređenja obavezno se izrađuje neizgrađene dijelove građevinskih područja u ZOP-u (kao određeno na kartografskom prikazu br.3. Uvjeti korištenja, uređenja i zaštite prostora).

Urbanistički plan uređenja obavezno se izrađuje i za novoutvrđeno građevinsko područje naselja Lugovići (obzirom na veličinu novoutvrđenog građevinskog područje), granice obuhvata kojeg su određene na kartografskom prikazu br. 3. uvjeti korištenja, uređenja i zaštite prostora.

Po potrebi se pristupa izradi **detaljnih planova uređenja**, detaljnih planova uređenja s idejnim urbanističko arhitektonskim rješenjem za radne i turističke zone i središta naselja, te detaljnih planova uređenja s idejnim urbanističko arhitektonskim rješenjem obalnog pojasa ukoliko se predviđa njegovo uređenje ili izgradnja (uređena obala izgrađenih uvala, lungo mare, plaže, pristaništa, privezi i sl), a obavezno se izrađuje za:

- za sve obalne prostore u građevinskim područjima naselja (uređenje i izgradnja u obalnom prostoru)
- građevine koje se grade izvan građevinskog područja naselja u obalnom području (uređenje ili izgradnja obale, obala izgrađenih uvala, lungo mare, plaže, pristaništa, privezi i sl),
- građevine za koje je obavezna izrada Studije o utjecaju na okoliš, osim linijskih infrastrukturnih građevina,
- višestambene građevine sa 5 i više stambenih jedinica u građevini
- izgradnju građevina na ugrađeni način (izgradnju u nizu).

Preporuka je Ovog Plana, da svim značajnijim zahvatima u prostoru treba prethoditi izrada odgovarajućeg prostornog plana;

- izrada detaljnih planova uređenja, detaljnih planova uređenja s idejnim urbanističko-arhitektonskim rješenjem za središta naselja.

- izrada urbanističkog plana uređenja za neizgrađene dijelove građevinskih područja i zona izdvojene namjene većih od 3 ha, a ukoliko za iste nije utvrđena obveza izrade detaljnog plana uređenja.

Obveza **procjene utjecaja na okoliš** na području Općine utvrđuje se za građevine i zahvate u prostoru koji su određeni Pravilnikom o procjeni utjecaja na okoliš (Narodne

novine, br. 50/00), te čl.26. Odredbi za provođenje Prostornog plana Šibensko-kninske županije.

Prioritet izrade dokumenata prostornog uređenja, te komunalnog opremanja i uređivanja prostora na području obuhvata PPUO određuje se "Programom mjera za unapređenje stanja u prostoru".

Stupanjem na snagu ovoga Prostornog plana prestaju važiti Odluke o građevinskom području naselja Bilice i Bilice-Jurasi za područje Općine Bilice.

3.5. Razvoj infrastrukturnih sustava

Prometni infrastrukturni sustavi

Prometni sustav čine međusobno povezane sve prometne grane spregnute u jedinstvenu funkciju pružanja transportnih usluga. Unapređivanje i proširivanje prometne infrastrukture odrazit će se na bolje korištenje prirodnih resursa, na gospodarski razvitak, rast i razvoj naselja i poboljšanje demografskih prilika.

Kao programski okvir za prometnice državne razine poštivani su Strategija i Program prostornog uređenja Republike Hrvatske, Prostorni plan Šibensko-kninske županije i Strategija prometnog razvitka Republike Hrvatske.

Prostornim planom predviđena je mreža **cestovnog prometnog** sustava kao što je prikazano na kartografskom prikazu 1.0. Korištenje i namjena prostora. Razvrstavanje postojećih javnih cesta u državne, županijske i lokalne ceste provedeno je temeljem mjerila koja su utvrđena Uredbom o mjerilima za razvrstavanje javnih cesta (Narodne Novine, br. 63/99). Važeći popis razvrstanih javnih cesta objavljen je u Odluci o razvrstavanju javnih cesta u državne ceste, županijske ceste i lokalne ceste (Narodne Novine, br. 79/99 i 111/00). Za postojeće ceste utvrđene u PPUO-u na temelju propisa o razvrstavanju, moguće su određene promjene u funkcionalnom (promjena kategorije) i prostornom smislu (izmjena trase – rekonstrukcija). Rekonstrukcija dionice ispravkom ili ublažavanjem tehničkih elemenata ceste ne smatra se promjenom trase. U planu se zadržavaju sve dosad proglašene državne, županijske i lokalne ceste.

Područjem Općine prolaze trase državnih cesta višeg tehničkog standarda:

- autocesta A1: Zagreb (Lučko)- Bosiljevo - Split - Dubrovnik (uključivo čvor Šibenik).
- brza cesta Šibenik (čvor Vidici na postojećoj cesti D8) - Drniš – Knin (u realizaciji).

Područjem Općine prolazi trasa koridora planirane državne ceste višeg tehničkog standarda:

- nova zaobilaznica Šibenika položena po trasi koja leži cca 1,5 km sjevernije od postojeće D8,

za koju je ovim planom rezerviran koridor za izgradnju plansko-usmjeravajućeg značaja, prikazan na kartografskom prikazu br. 1. Korištenje i namjena površina. Priključak prometnog sustava Općine na predmetnu prometnicu potrebno je planirati na način da se

ostvari preko postojeće županijske ceste Ž-6091; raskrižje sa postojećom državnom cestom D33 potrebno je planirati kao cestovni prijelaz.

Od ostalih zahvata na državnim cestama predviđa se djelomične rekonstrukcije i druga poboljšanja na kritičnim dionicama postojeće trase državne ceste D33. Prioritetni zahvati unapređenja sustava županijskih (i lokalnih) cesta predviđaju kroz unaprjeđenje građevinskog stanja cesta i podizanje razine tehničkog standarda i sigurnosti, odnosno ulaganja u modernizaciju mreže.

U narednom planskom razdoblju naglasak je na kratkoročnim programima poboljšanja cestovne infrastrukturne mreže (programi rekonstrukcije i pojačanog održavanja postojećih cesta). Posebnu pažnju treba posvetiti redefiniciji prometnih terminala, odnosno izgradnji istih na području.

Pretpostavlja se modernizacija tj. stalno unapređenje sigurnosti prometa na najfrekventnijim pravcima i dionicama, a prvenstveno kroz naselja; potrebno je modernizirati suvremenim kolnikom, postupno rekonstruirati kritične dionice, upotpuniti višim standardom prometne signalizacije, te održavati u takvoj kvaliteti i sigurnosti koja će zadovoljiti zahtjeve gospodarskog razvitka, osigurati pouzdanost, udobnost i pravovremenost javnog prometa, a za individualni promet osigurati protok i sigurnost na primjerenj razini. Potrebno je razvijati najintenzivniji prometni pravac (D33), koji treba biti osposobljen za kvalitetnu razinu usluge u javnom, ali i individualnom prometu (za tranzit i za dnevne migracije, ali i u svrhu da se stanovništvu i postojećim i novim sadržajima i korisnicima sadržaja smještenim uz cestu, stvore povoljnije životni i sigurnosni uvjeti).

Za skupinu lokalnih i nerazvrstanih cesta potrebno je izraditi cjelovit program upravljanja sa naznakom prioriternih zahvata na njima. Prioritetni zahvati unapređenja ovog sustava predviđaju se kroz unapređenje građevinskog stanja cesta i podizanje razine tehničkog standarda i sigurnosti, odnosno ulaganja u modernizaciju mreže. Upravo na ovoj razini prometnog povezivanja treba uložiti najviše napora da se moderniziranim prometnicama omogući dnevna migracija stanovništva, te uspostave lokalni i razvojno-vezni pravci.

U sustavu lokalnih i nerazvrstanih cesta planiraju se značajniji zahvati izgradnje i rekonstrukcije:

- izgradnja prometnice Stubalj (L 65040)-Vrulje, i dalje via Skradin (D56)
 - izgradnja prometnice Lugovići- Slavice
 - rekonstrukcija prometnice Bosuć (L65040)-Vrulje
 - izgradnja/rekonstrukcija prometnice D33-Mihaljevići (realizacija priključka novoplanirane zone gospodarske namjene na sustav državnih cesta/ D33),
 - izgradnja/rekonstrukcija prometnice D33-Perišići-Krnići
- a sve kako je prikazano na kartografskom prikazu br. 1. 1. Korištenje i namjena površina.

Za navedene trase pretpostavlja se razvrstavanje u sustavu javnih cesta, sukladno Prometnoj studiji Općine koju je potrebno izraditi. Također se pretpostavlja prekategorizacija postojeće lokalne ceste L 65040 u županijsku cestu.

Javni prijevoz

Cestovni promet glavni je nositelj prijevoza robe i putnika. Okosnica daljnjeg razvoja javnog prijevoza putnika na području i dalje će činiti autobusni podsistem. Poboljšanja u javnom prijevozu treba tražiti kroz zadovoljavajuću razinu pokrivenosti prostora Općine linijama autobusnog prometa i učestalosti dnevnih polazaka i to i lokalnog (prigradskog) i međugradskog prometa (tranzitnog).

Potrebna je izgradnja autobusnih terminala na području (autobusna stajališta i centralna autobusna postaja/kolodvor).

Željeznički promet

Područjem Općine prolazi pravac u istraživanju tkz. jadranske pruge (mogući pravac planirane nove pruge velikog kapaciteta i velikih brzina), čiji je načelni koridor prikazan na kartografskom prikazu br.1. korištenje i namjena površina).

Pomorski promet

U pomorskom prometu potrebno je u sustavu lokalnog pomorskog prometa (plovni put/linija Šibenik-Zaton-Raslina-Skradin) redefinirati položaj područja Bilica (uređenje prometnog terminala i uključivanje područja Bilica u sustav ostalih luka; županijski ili lokalni značaj).

Poštanski promet

U organizaciji poštanskog prometa i razvoja poštanske mreže planira se osnivanje poštanskog ureda na području Općine (u realizaciji).

Javne telekomunikacije

Na području Općine u sustavu komutacijskih čvorova u nepokretnoj mreži izgrađena telefonska centrala na području Općine Bilice. Teritorij Općine pokriven je osnovnom telekomunikacijskom mrežom na način da područje pokriva centrala na području Općine Bilice (kapaciteta 3000 priključaka za područje Bilica) koja je vezana na komutacijski čvor ATC u Šibeniku.

Na području Općine potrebno je ispitati potrebu izgradnje novih građevinskih objekata (mjesne centrale) za potrebe smještaja telekomunikacijske opreme u svrhu proširenja i izmjene komutacijske opreme. Za sada se i dalje predviđa korištenje postojećeg objekata na području Općine.

Na prostoru Općine potrebno je, sukladno temeljnim ciljevima razvitka ovog sustava, razvijati suvremenu telekomunikacijsku mrežu, nastaviti sa zamjenom zastarjelih i uvođenjem suvremenih digitalnih kapaciteta, proširenjem prijenosnih sustava i mreža, s ciljem pokrivenosti prostora i potrebnog broja priključaka u svim područjima. Osvremenjivanje telekomunikacija ne predstavlja problem u prostoru, ali je poželjno objedinjavati instalacije u zajedničke infrastrukturne koridore.

Razvoj nepokretne telekomunikacijske mreže ide u pravcu razvoja HT internet mreže, ISDN mreže (Integrated services digital network- digitalna mreža integriranih usluga) i javne multiservisne ATM mreže. ISDN mreža gradi se postupno, proširenjem postojećih AXE digitalnih centrala s ISDN funkcionalnošću. Razvoj i gradnja ostalih mreža ovisit će o potrebama korisnika i financijskim mogućnostima telekomunikacijskih operatera.

U sustavu telekomunikacija u pokretnoj mreži, na području Općine za sada je instalirana jedna bazna postaja za mobilnu telefoniju (VIP). U pokretnim mrežama kao posljedicu privatizacije telekomunikacija i smanjenja monopola u toj djelatnosti treba očekivati pojavu novih operatera sa pokretnim mrežama, kao i proširenje CRONET i VIP mreže izgradnjom novih baznih stanica i povećanjem kapaciteta postojećih. Razvitak sustava bežičnih veza, tv i radio difuzije ne postavlja posebne prostorne zahtjeve i realizacija je uglavnom moguća bez posebnih prostornih ograničenja.

Elektroopskrba

Područje Općine opskrbljeno je električnom energijom koju distribuira HEP Distribucija d.o.o.-DP Elektra Šibenik. Opskrba područja vrši se dvostrukim vodom 220 kV iz pravca TS Konjsko (AIČe 3 x 360 + Awg 117)), te vodom 220 kV iz HE Zakučac (AIČe 3x 360 +ce 95). Napajanje na području vrši se iz TS 220/11/30 kV Bilice. Napajanje područja je zadovoljavajuće.

Mreža dalekovoda naponskog nivoa 35 kV i više izgrađena je pretežno zračnim dalekovodima s Al Če vodičima na čelično rešetkastim i betonskim stupovima. Dalekovodi 10 kV izgrađeni su zračnim vodičima na čelično rešetkastim i betonskim stupovima, a najdulji dio mreže izgrađen je na drvenim stupovima. Najlošiji dio mreže je niskonaponska mreža jer su niskonaponski izvodi iz trafostanica 10/0,4 kV duži od dozvoljenog sa presjecima vodiča manjim od dozvoljenog. Sve to utječe na kvalitetu opskrbe el.energijom potrošača na niskom naponu.

Najveći zahvati (interpolacije novih trafostanica 10(20)/0,4kV; povećavanje presjeka vodiča; rekonstrukcije postojećih trafostanica) predviđaju se na mreži niskog napona.

Rekonstrukcija n.n. mreže pretpostavlja se sa svrhom zadovoljenja potreba svih konzumenata, nužna je radi zadovoljenja potreba gospodarstva i domaćinstava (n.n. mreža dimenzionirana je za snabdijevanje kućanstva). Predviđa se interpolacija novih TS 10(20)/0,4 kV izgradnja novih i rekonstrukcija postojećih vodova, po mogućnosti postavljati podzemne kabele, a prioritete utvrditi u suradnji s nadležnim službama HEP-a. U okviru podizanja kvalitete elektroopskrbe na području Općine treba planirati i rješavanje javne (vanjske) rasvjete.

Planovi razvoja HEP-a predviđaju izgradnju 110 kV dalekovoda TS Bilice-TS Podi (na području Grada Šibenika).

Plinoopskrba

Područjem prolazi načelno definirana trasa plinskog sustava 59/70 BAR na pravcu Benkovac-Šibenik-Split i Šibenik-Drniš-Knin. Plinifikacija na području razvijati će se

temeljem osnovnih postavki iz PPŽ-a i studije opskrbe plinom Šibensko-kninske županije, a razrađivati će se odgovarajućom stručnom dokumentacijom.

Vodoopskrba

Područje općine opskrbljeno je vodom iz vodocrpilišta Jaruga. Na području Općine se za izgrađene kapitalne objekte (vodospreme i vodoopskrbni cjevovodi) pretpostavljaju potrebni zahvati rekonstrukcije dotrajalih vodovodnih mreža (prema prioritetima koji će biti utvrđeni od nadležnih službi).

Planirani zahvati u svrhu poboljšanja vodoopskrbe na području predviđaju izgradnju vodospreme "Božina strana" i cjevovoda Bosuč-Grubišići-Cari, a sve kakao je prikazano na kartografskom prikazu br. 2.3. Vodnogospodarstvo.

Zaštita voda

Prema Uredbi o klasifikaciji vodotoka Krka bi od izvora do ušća trebala biti I. kategorije. Zaštita površinskih voda sastoji se u provođenju raznih mjera kojima treba smanjiti pogoršanje kvalitete vode u vodotocima (i planiranim akumulacijama).

Mjere za zaštitu voda od zagađivanja utvrđene su Zakonom o vodama, a sastoje se od:

- mjera za sprječavanje i ograničavanje unošenja u vode opasnih ili štetnih tvari,
- mjera za sprječavanje odlaganja otpadnih i drugih tvari na područjima na kojima to može utjecati na pogoršanje kvalitete voda,
- mjera za pročišćavanje zagađenih voda i mjera za provođenje interventnih mjera u izvanrednim slučajevima zagađivanja.

Za efikasno provođenje mjera zaštite potrebna je evidencija o zagađivačima - katastar zagađivača, sa svrhom uspostave kontrole nad svakim evidentiranim zagađivačem. Osim naselja postoje i individualni zagađivači (farme i dr.), te kod određivanja lokacija za te korisnike treba voditi računa o vodotoku i mogućem negativnom utjecaju na nj.

Prema Državnom planu za zaštitu voda (NN8/99) Krka na području Općine spada u kategoriju osjetljivosti voda "osjetljivo područje" u kojem se ispuštanje otpadnih voda predviđa uz treći stupanj pročišćavanja.

Odvodnja

Sustav odvodnje otpadnih voda na području planiran je temeljem dugoročnog razvoja sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda na području Šibensko-kninske županije usvojenog Studijom zaštite voda na području Šibensko-kninske županije (Hidroprojekt-ing, doo Zagreb, 1999. g). Pravilno rješenje odvodnje oborinskih i otpadnih voda preduvjet je zdravog urbanog razvoja. Sve otpadne vode treba prije ispuštanja u recipijent tretirati kako bi se uklonile sve štetne posljedice za okolinu, prirodu i recipijent. Izbor sustava odvodnje treba biti proveden na osnovi tehničko-tehnološko-ekonomskih proračuna i temeljiti na uvjetima zaštite okoliša. Kriteriji za plansko/projektno rješenje svakog sustava odvodnje su:

- minimalni padovi kanalizacije koji osiguravaju tečenje u gravitacijskim sustavima s minimalnim početnim profilima kanalizacije \varnothing 250 mm,
- vodotijesne cijevi bez mogućnosti procjeđivanja,
- na područjima s disperziranom korisnicima povezati što veći broj korisnika na zajednički uređaj za pročišćavanje otpadnih voda,
- ispuštanje oborinskih voda u more i morski akvatorij isključivo putem odgovarajućih retencijskih spremnika za zadržavanje taložnog i plivajućeg otpada (iznimno direktno ako se pokaže da se time ne ugrožava kvaliteta mora),
- u naseljima uz vodotoke upuštanje kišnih preljeva u vodotoke moguće je uz praćenje kvalitete ispuštenih voda i osiguranje mogućnosti dodatnog čišćenja,
- uključenje u sustav najvećeg mogućeg broja objekata bez obzira na trenutne mogućnosti.

Sustav odvodnje treba predvidjeti takav kojim će se, prema kategorizaciji, vodotok rijeka Krke zadržati na razini zahtijevane kategorije.

Za područje Općine predviđa se kao za osjetljivo područje, ispuštanje otpadnih voda uz prethodno pročišćavanje - treći stupanj čišćenja.

Studijom zaštite voda na području Šibensko-kninske županije područje Općine spada u područje otvorenih vodotoka i kategorizirano je kao osjetljivo područje, za koje se predviđa 3. stupanj pročišćavanja otpadnih voda (ispuštanje otpadnih voda uz prethodno pročišćavanje - treći stupanj čišćenja):

- veličina područja 3000 ES
- sustav kanalizacije razdjelni
- ispuštanje u osjetljivo područje- Krka, Pukljansko jezero
- potrebni stupanj pročišćavanja: 3. stupanj
- 1.faza; do 1500-2000 ES, 2.stupanj pročišćavanja

Za planiranje sustava odvodnje i pročišćavanje otpadnih voda potrebno je izraditi idejno rješenje odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda područja, a sve u skladu sa posebnim Zakonima, pravilnicima i normama. Točna lokacija uređaja za pročišćavanje i ispusta će se odrediti nakon izrade projektne dokumentacije odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda predmetnog područja i hidrogeoloških istražnih radova (mikrozoniranja) na potencijalnim lokacijama uređaja i mjestima upuštanja.

Svi eventualni pogoni male privrede kao i farme trebaju imati svoje predtretmane otpadnih voda prije upuštanja u javnu kanalizaciju.

Svi mali zagađivači raštrkani po prostoru moraju rješavati probleme zaštite voda individualnim mjerama zaštite, odnosno na područjima gdje se neće planirati izgradnja javnog sustava, odvodnju otpadne vode kućanstava je potrebno riješiti izgradnjom vodonepropusnih septičkih jama, koje će se prazniti putem komunalnog poduzeća na izgrađene sustave odvodnje ili odvoziti sadržaj na deponij određen po sanitarnom organu općine, a prema potrebi i izgradnjom odgovarajućih tipskih (bioloških) uređaja za pročišćavanje otpadnih voda.

Područje primjene septičkih jama kao rješenja prihvata i pročišćavanja sanitarno-potrošnih otpadnih voda odnosi se na individualne stambene građevine ili grupe stambenih građevina u zonama:

- u kojima zbog male gustoće stanovanja i nepovoljnih topografskih uvjeta za izvedbu kanalizacijskih sustava nisu planirana priključenja na javni kanalizacijski sustav,
- s izoliranim i međusobno udaljenim građevinama,
- kao privremena rješenja, koja je u kasnijim fazama moguće proširiti biološkim stupnjevima čišćenja.

Koncepcija razvoja sustava odvodnje Općine (usvojena Studijom zaštite voda na području Šibensko-kninske županije) prikazana je na kartografskom prikazu br. 2.3. Vodnogospodarstvo.

Napomena: Studijom je utvrđena koncepcija sustava samo za dio prostora Općine Bilice (kako je i na kartografskom prikazu), dok su za preostali dio područja prostora Općine date smjernice za planiranje sustava, a koje su usvojene i ovim Planom; također predviđa se za dio područja Općine rješavanje u sklopu sustava grada Šibenika.

3.6. Postupanje s otpadom

Zbrinjavanje opasnog i posebnog otpada ustrojava se na jedinstvenom i cjelovitom funkcionalnom sustavu u Republici Hrvatskoj. *Zbrinjavanje komunalnog otpada* ustrojava se na županijskoj razini. Oba sustava istodobno uključuju primjenu preventivskih i sanacijskih mjera.

U sustavu zbrinjavanja *posebnog i opasnog otpada* uspostaviti će se nova mreža lokacija prikupljališta, skladišta i trajnih odlagališta otpada. Nastojat će se smanjiti broj postojećih odlagališta i gdje je god moguće koristiti postojeća, a uz primjenu prihvatljivih tehnoloških rješenja. Prioritetna zadaća je hitno saniranje sadašnjih neorganiziranih odlagališta na temelju prethodno utvrđenih prioriteta (zaštita voda, poljoprivrede, naselja i sl.). Otpad se zbrinjava na teritorijalnom i granskom pristupu, što znači, ovisno o mjestu nastajanja i vrsti otpada. Za postizanje odgovarajuće kvalitete okoliša potrebno je s otpadom postupati na sljedeći način:

1. smanjenje nastanka otpada,
2. mjere korištenja otpadnih tvari,
3. sigurno odlaganje neiskoristivog otpada sa svim prethodnim i pratećim mjerama i postupcima osiguranja od bilo koje vrste štetnog djelovanja.

Područje Županije za sada nema odgovarajuće nadzirano sanitarno odlagalište ili uređaj za obradu posebnog otpada. Problem odlaganja agresivnih otpadnih tvari treba riješiti na razini Dalmacije iznalaženjem nekoliko lokacija pogodnih za to. Na području Županije utvrdit će se 4-5 lokacija za prikupljanje i najmanje jedna za skladištenje posebnog i opasnog otpada. Lokacije za trajno odlaganje utvrdit će se na razini četiri makroregije (Osijek, Rijeka, Split i Zagreb). Izbor lokacija temeljit se na vrednovanju prostornih, prirodnih geotehničkih, tehnoloških i društvenih značajki uz osiguravanje potrebne ekološke sigurnost, a u skladu s odgovarajućim Pravilnikom i u javnom postupku, kroz procjenu podobnosti smještaja.

Na razini Županije planira se ustrojiti cjeloviti i zajednički sustav gospodarenja otpadom. Konačnim rješenjem planira se formiranje centra za gospodarenje otpadom s odlagalištem na lokaciji Bikarac, Grad Šibenik. U njemu će se osigurati obrada i odlaganje komunalnog i tehnološki neopasnog otpada, odnosno kompletno zbrinjavanje što podrazumijeva postojanje sortirnice, kompostane i odlagališta za neiskorišteni ostatak otpada. Na istoj lokaciji osigurat će se prikupljanje i skladištenje opasnog otpada za cijelu Županiju.

U prijelaznom razdoblju, do ostvarenja Županijskog centra za zbrinjavanje otpada, ulogu preuzimaju tri sanitarna odlagališta:

- sanitarno odlagalište za područje grada Knina, općina Biskupija, Kijevo, Kistanje, Civljane i Ervenik,
- sanitarno odlagalište za područje grada Drniša, općina Promina, Ružić i Unešić,
- odlagalište Bikarac za područje gradova Šibenika, Vodica i Skradina, općina *Bilice*, Primošten, Rogoznica, Murtera, Tisnog i Pirovca.

Sukladno postojećoj zakonskoj regulativi potrebno je sanirati sva postojeća odlagališta otpada, između ostalih i odlagalište Bikarac (koristi ga Općina Bilice), kao i sva divlja odlagališta.

Na području Općine organizirati će se sistem prikupljanja i odvoženja otpada na buduću za to određenu lokaciju (Bikarac). Na području općine potrebno je osigurati prostore za organizirano prikupljanje otpada i adekvatno ih opremiti, animirati stanovništvo da iste koriste i organizirati redovnu službu transporta na buduću deponiju.

3. 7. Sprječavanje nepovoljnog utjecaja na okoliš

Zaštita okoliša je cjelovito očuvanje kakvoće okoliša, očuvanje prirodnih zajednica, racionalno korištenje prirodnih izvora i energije na najpovoljniji način za okoliš, kao osnovni uvjet zdravog i održivog razvoja.

Zaštita okoliša postiže se praćenjem, sprječavanjem, ograničavanjem i uklanjanjem nepovoljnih utjecaja na okoliš, te poticanjem upotrebe proizvoda i korištenje proizvodnih postupaka najpovoljnijih za okoliš. Potrebno je imati uravnotežen odnos zaštite okoliša i gospodarskog razvoja i provoditi sanaciju već ugroženih dijelova okoliša.

Ovaj Prostorni plan utvrđuje interese koji se na području obuhvata trebaju ostvariti vodeći računa da korištenje prostora odigra sanaciju, zaštitu i unaprjeđenje stanja okoliša. Ključnim područjima djelovanja smatraju se područja koncentracija gospodarstva, korištenja prirodnih izvora, sukobljenih interesa u korištenju prostora naselja, osobito gradova s prioritetima:

- *Energetika i industrija*: prioritet u daljnjem razvoju je pažljiv izbor lokacija i tehnologija te provođenje svih mjera već u pripremljenoj fazi planiranja koje će osigurati pravilno lociranje i funkcioniranje bez šteta po okoliš.

- *Infrastruktura i komunalne djelatnosti:* modernizacija infrastrukturnih mreža - rješavanje prometnih problema naselja i problema pročišćavanja otpadnih voda, te izvedba sustava odvodnje koji garantiraju nepropusnost, i sustavno zbrinjavanje otpada (selekcija i prikupljanje korisnog otpada, posebna skrb za opasni otpad, štednja vode i energije).
- *Krajobraz:* provođenje mjera zaštite prirodne i kulturne baštine te očuvanja kulturne i prirodne fizionomije krajobraza u cjelini.
- *Poljoprivreda:* smanjenje upotrebe štetnih kemijskih sredstava, očuvanje cjelovitosti i kvalitete poljoprivrednog zemljišta.
- *Vodnogospodarstvo:* provedba mjera zaštite voda.
- *Rudarstvo:* sanacija i rekultivacija eksploatacijskih polja mineralnih sirovina.

Na lokalnoj razini i u okviru nadležstva pojedinih subjekata gospodarenja prostorom nužno je provođenje hitnih i pragmatičnih mjera koje ne zahtijevaju složene postupke i projekte niti velika sredstva a odnose se na ponašanje i red u prostoru, te organizaciju i funkcioniranje svih subjekata prema svom nadležstvu.

Prostorni plan uređenja Općine Bilice sadrži nastojanja za sprječavanje nepovoljnog utjecaja na okoliš:

Vode

Odvodnja otpadnih voda bez prethodnog tretmana utječe na kvalitetu vodnih površina i vodotoka. Brojne septičke jame, kao i neriješena odvodnja otpadnih voda naselja su direktni zagađivači vodotoka. Vode su onečišćene i procijedim otpadnim vodama. Rijeka Krka je na priobalnom dijelu obuhvata Plana onečišćena uslijed dotoka komunalnih otpadnih voda, otpadnih tvari s brodova i iz objekata za nautički turizam, te od proizvodnih pogona uzvodno Krkom. Vode su onečišćene i procijednim otpadnim vodama sa cjelokupnog šireg područja (osobito Krka). Procjeđuju se s poljoprivrednih površina neiskorištena umjetna gnojiva, pesticidi, zatim gnojnice i crne jame. Povećanjem broja stanovnika, izgradnjom turističkih objekata i razvojem gospodarstva doći će do veće potrošnje vode za piće i povećanja otpadnih voda različitog sastava.

Prema Uredbi o klasifikaciji voda (N.N., br. 77/98) vode rijeke Krke, od prvog slapa nizvodno od Knina do utoka u Šibenski zaljev je I. kategorije. Budući da je Krka posredno ili neposredno recipijent otpadnih sanitarnih, tehnoloških i oborinskih voda za područje obuhvata Plana, treba svim navedenim mjerama spriječiti unošenje u vode i tlo štetnih i opasnih tvari, te osigurati postojeću kategoriju.

Potrebno je izgraditi sustav za tretiranje voda otpadnih voda (uređaje za pročišćavanje) prije upuštanja u recipijent i izgraditi odgovarajuće sustave javne odvodnje. U svim gospodarskim, turističkim i drugim objektima koji nisu obuhvaćeni sustavom javne odvodnje treba ugraditi uređaje, ovisno o namjeni objekta, koji će osigurati propisanu kvalitetu otpadnih voda. Pojedinačne građevine za stalno i povremeno stanovanje trebaju imati izgrađene propisne septičke jame, a svi proizvodni i drugi objekti postojeći ili budući, kod kojih se uslijed djelatnosti pojavljuju onečišćene otpadne vode, obvezni su izvršiti prethodno pročišćavanje do propisane razine kvalitete prije upuštanje u sustave odvodnje.

Problematiku zaštite voda od zagađenja treba rješavati u tri osnovna smjera:

- Zaštita voda od zagađenja otpadnim vodama domaćinstava - izgradnjom sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda u naseljima s koncentriranom izgradnjom, odnosno izgradnja nepropusnih septičkih jama, bez upuštanja u tlo - za sva udaljene dijelove naselja.
- Zaštita voda od zagađenja otpadnih voda u industriji - izgradnjom sustava odvodnje i predtretmana sukladno tehnološkom procesu.
- Zaštita voda u slučaju ekscenih situacija na potencijalnim kritičnim točkama i pravcima u prostoru - zaštita od ovih vrsta zagađenja treba početi prilikom njihovog projektiranja i izgradnje (SUO).

Za zaštitu vodotoka potrebno je uspostaviti odnosno unaprijediti sustav praćenja kvalitete voda kako bi se postigla propisana kvaliteta voda te uvesti nadzor nad onečišćivačima.

Akvakultura

Ušće rijeke Krke, od utoka u more pa sve do mosta u Skradinu, predstavlja idealno područje za istovremeni razvoj raznovrsnih oblika akvakulture. Vodotok je prirodni izvor koji pruža ogromne mogućnosti zbog svojih ekobioloških karakteristika i spada u prirodno najproduktivnija područja na našoj obali.

Moguć je uzgoj školjkaša i riba, kako autohtonih, tako i alohtonih vrsta. Potrebno je izraditi Studije utjecaja na okoliš akvakulturne djelatnosti ušća rijeke Krke, što uključuje i područje unutar obuhvata Plana. Akvakulturna djelatnost ne smije se dozvoliti:

- na plovnom putu
- na manevarskom prostoru brodova koji uplovljavaju (za sve operativne obale),
- u neposrednoj blizini budućeg kanalizacijskog ispusta,
- na mjestima gdje su položene vodovodne cijevi,
- gdje su kupališta, rekreacijske zone (šport na vodi) i drugi turistički sadržaji,
- gdje je tradicionalni ribolov i
- gdje su predviđene podvodne aktivnosti.

Prilikom zauzimanja vodenog prostora za akvakulturne djelatnosti posebnu pozornost valja posvetiti pristupu kopnu.

Zrak

Kakvoća zraka na području Općine za sada nije ugrožena onečišćivačima i takvo stanje treba zadržati. Eventualna onečišćenja nastaju, od prometa, tvarima iz ložišta tijekom sezone grijanja, zatim od spaljivanja otpadaka na nekontroliranim deponijima.

Negativni utjecaj na kakvoću zraka od gospodarskih aktivnosti spriječit će se izborom, smještajem i načinom rada gospodarskih namjena. Visokom tehnologijom i kontrolom gospodarskih aktivnosti postići će se standardi kakvoće zraka sukladni Zakonu o zaštiti zraka. Uređenjem sustava prometa, orijentacijom na javni prijevoz i bezolovna goriva osigurat će se rasterećivanje naseljenih područja od intenzivnog prometa i negativnog utjecaja onečišćavanja zraka.

Lokalna samouprava treba što prije uspostaviti područnu mrežu za praćenje kakvoće zraka, izraditi program zaštite i poboljšanja kakvoće zraka s ugrađenim mjerama za sprečavanje i smanjivanje onečišćavanja zraka, te izraditi izvješće o stanju kakvoće zraka.

Za postojeće elektroenergetske uređaje (elektroprijenosna i transformatorska postrojenja 220/110 kV), obzirom na njihovu prostornu dispoziciju (poglavito prema naseljenom prostoru) i zastupljenost na području Općine, ukazuje se na potrebu provođenja određenih istraživanja njihovog mogućeg utjecaja na zdravlje ljudi.

Tlo

Očuvanost kvalitete tala najvećim dijelom zadovoljava najviše ekološke standarde. Određeni problem mogu predstavljati poljoprivredne površine na kojima se vrši intenzivnija poljoprivredna proizvodnja za koju se koriste u većoj količini i umjetna gnojiva i pesticidi koji bi mogli trajno kontaminirati tlo. Preporuča se poljoprivredna proizvodnja bez veće uporabe kemijskih sredstava koja bi mogla ugroziti vode.

Oblikovanjem građevinskih područja, prioritetno popunjavajući postojeća, uz posebna ograničenja širenja na tla pod šumom i vinogradima, te mjerama očuvanja krajobraznih vrijednosti racionalizirat će se korištenje zemljišta i sačuvati prirodne karakteristike tla.

Zaštita tla od onečišćenja štetnim tvarima treba se provoditi prioritetno u funkciji zaštite poljoprivrednog i šumskog zemljišta, radi proizvodnje hrane, zaštite zdravlja ljudi, te radi održanja prirodne ravnoteže i biološke, odnosno krajobrazne raznolikosti, a propisana je Zakonom o poljoprivrednom zemljištu, kao i sankcije za počinitelje onečišćenja.

Tlo se onečišćuje i neriješenom odvodnjom i neprimjerenim odlaganjem otpada, te naročitu pažnju treba posvetiti rješenju tih problema.

Potrebno je utvrditi i sačuvati ekološki vrijedna područja, preostala močvarna staništa, spriječiti zarastanje travnjaka ispašom i košnjom, te očuvati biološke vrste za stanišne tipove i ne unositi strane (alohitone) vrste i genetski modificirane organizme.

Buka

Područje Općine za sada nije značajnije ugroženo bukom, ali se to stanje može značajnije narušiti intenzivnijim gospodarskim razvitkom.

Mjere zaštite od prekomjerne buke provoditi će se lociranjem objekata i postrojenja koji mogu biti izvor prekomjerne buke na odgovarajuću udaljenost od naselja i njegovih stambenih i rekreacijskih zona, ograničavanjem ili zabranom rada objekata i postrojenja koja su izvor buke ili utvrđivanjem posebnih mjera i uvjeta za njihov rad, regulacijom prometa u svrhu zabrane ili ograničenja protoka vozila ili isključenjem iz prometa određenih vrsta vozila, podizanjem zaštitnih pojaseva visokog zelenila i drugim mjerama.

Potrebno je ispitati utjecaj buke u dijelovima prolaza autoceste- A1 u neposrednoj blizini naseljenih područja (naselje Lugovići), te osigurati provedbu odgovarajućih mjera zaštite u slučaju prekomjerne buke (izgradnja bukobrana; isključenje od nove izgradnje uz autocestu odnosno lociranje nove izgradnje na odgovarajućoj udaljenosti od autoceste i dr.).

Krajolik

Područja očuvane biosfere i posebnih vrijednosti prostora od osobite su važnosti za prirodni i kulturni identitet, ekološko značenje i osjetljivosti na promjene koje nastaju izgradnjom i djelatnostima u prostoru. Osobito je važno očuvati prirodne značajke

nezaštićenih dijelova prostora (prirodni vodotoci, prirodne šume, kultivirani krajolik) te ih tretirati kao prostor koji pripada ukupnoj prirodnoj i stvorenoj baštini te gospodarskim sustavima poljoprivrede, vodnogospodarstva i šumarstva s posebnim zahtjevima pažljivog gospodarenja.

Prilikom planiranja korištenja zemljišta, prirodni krajolik se nastojao očuvati u cijelosti. Izvorni ruralni krajolik (spoj antropogenih struktura i prirodne okoline) treba očuvati kao nositelja vrijednosti prostora i njegovog identiteta. To je moguće učiniti propisivanjem, odnosno standardiziranjem normativa gradnje, te revitalizacijom i zaštitom izvornih ruralnih cjelina. Nova izgradnja se mora provoditi na način da se prvenstveno popuni neizgrađeni dio građevinskog područja te se na taj način naselja zaokružuju, a komunalna infrastruktura racionalno iskoristi. Treba zadržati izvornu sliku ruralnog krajolika na način da se pojedinačno zaštite tipične seoske cjeline i zaselci, naročito vrijedne vizure i to kroz Programe koje bi za svoje područje trebao donositi Općina, a uz financijsku pomoć Države (subvencioniranje, revitalizacija i sl.).

Način upravljanja, korištenja, unaprjeđenja i zaštite prostora mora biti usmjeren očuvanju osnovnih karakteristika prostora, autentičnosti flore i faune, te izvornosti krajolika. Šumarske aktivnosti potrebno je usmjeriti na obnovu autohtone vegetacije, a pošumljavanje borovim kulturama tretirati kao pripremu tla za naseljavanja autohtonih vrsta.

U cilju očuvanja krajobraznih vrijednosti mora se izvršiti analiza krajobraza obzirom na prostornu, biofizičku i antropogenu strukturu područja, istaknuti posebnosti krajobraza, utvrditi problemska područja i trendove koji ugrožavaju krajobrazne vrijednosti.

Za planirane zahvate u prirodi koji sami ili s drugim zahvatima mogu imati bitan utjecaj ekološki značajno područje, zaštićenu prirodnu vrijednost ili prirodnu vrijednost predloženu za zaštitu treba ocijeniti njihovu prihvatljivost za prirodu u odnosu na očuvanje ekoloških i prirodnih vrijednosti.

Pri planiranju gospodarskih djelatnosti treba osigurati racionalno korištenje neobnovljivih prirodnih dobara, te održivo korištenje obnovljivih prirodnih izvora.

Prilikom vođenja infrastrukturnih koridora u prostoru potrebno ih je nastojati usuglašeno i sektorski racionalizirati i objedinjavati.

Za unapređivanje stanja u prostoru u pogledu svrhovitog gospodarenja obalnim prostorom, te zaštite i vrijednosti prostora i okoliša potrebno je definirati granicu pomorskog dobra; u prostoru se javlja problem uzurpacije i neplanskog zauzimanja pomorskog dobra.

Šume

U cilju očuvanja prirodne raznolikosti treba očuvati postojeće šumske površine, šumske rubove, živice koje se nalaze između obradivih površina te zabraniti njihovo pretvaranje u obradive površine. Potrebno je osobito štititi područja prirodnih vodotoka od neprimjerenih zahvata i radnji, revitalizirati ekstenzivno stočarstvo, te poticati obnovu zapuštenih vinograda i maslinika na tradicionalni način.

U cilju očuvanja postojeće krajobrazne raznolikosti i očuvanja i sprječavanja daljnjeg smanjenja šumskog fonda potrebno je održati postojeće stanje šumskih ekosustava te ih dalje unapređivati:

- gospodarenjem šumama na načelu prirodnog sustava i prirodne obnove svih članova šumske biocenoze, provoditi zajedničku politiku gospodarenja državnim i privatnim šumama,
- sprječavanjem smanjenja šumskih površina zabranom promjene namjene šumskog zemljišta, naročito šumaraka i živica koje se sporadično prepliću s površinama druge namjene,
- uspostavljanjem promatračke mreže radi uočavanja negativnih procesa,
- poželjnost pošumljavanja: područja uz koridore autoceste, državnih cesta, predjeli uz vodotoke, nekvalitetno poljoprivredno zemljište.
- mozaik šumskog i poljoprivrednog zemljišta u brežuljkastim ne smije se smanjivati na štetu šuma. U tim područjima šume nema proizvodne vrijednosti, ali su sve ostale općekorisne vrijednosti šuma od izuzetne važnosti.

Biljni i životinjski svijet

U cilju unapređenja zaštite biljnog i životinjskog svijeta bilo bi svrhovito pokrenuti posebne programe i akcije. Zaštitu i očuvanje postojećih prirodnih staništa unaprijediti prikladnim mjerama, kako bi zadržale prirodne značajke. Biološku i krajobraznu raznolikost biljnih i životinjskih vrsta na travnjacima i oranicama očuvati poticanjem integralnih mjera u poljoprivrednoj proizvodnji.

Kulturna i prirodna baština

Za buduće oblikovanje naselja trebalo bi unaprijediti svijest o vrijednosti postojećih lokaliteta, te pažljivo i odmjereno planirati novu izgradnju (s novim i suvremenim materijalima, značajkama i idejama) tako da bude uravnotežena s postojećom kvalitetnom izgradnjom. Sustav obnove i revitalizacije kulturno povijesne baštine treba razraditi i materijalno ga poduprijeti da bude učinkovit.

Radi očuvanja arheološke baštine i potpunijeg sagledavanja kulturno povijesnog razvoja i kontinuiteta života na prostoru Općine, tijela za zaštitu kulturnih dobara i stručnjaci trebaju odrediti odgovarajuće uvjete za očuvanje istraženih arheoloških lokaliteta i za istraživanje novih, kao i prikazivanje istraženog na odgovarajući način.

Za racionalno korištenje i upravljanje zaštićenim dijelovima prirode bilo bi potrebno uspostaviti sustav gospodarenja i aktivne zaštite kroz instituciju javne ustanove.

3.8. Mjere posebne zaštite

Kriteriji za provedbu **mjera zaštite ljudi, prirodnih i materijalnih vrijednosti** temelje se na geografskim i demografskim osobitostima, dostignutom stupnju razvoja gospodarstva, infrastrukture i svih društvenih djelatnosti, kao i na procjeni ugroženosti ljudi i područja prirodnim nepogodama, tehničko-tehnološkim i ekološkim nesrećama i povredljivosti od eventualnih ratnih razaranja. Mjere posebne zaštite sastoje se od osnovnih i specifičnih mjera i zahtjeva.

Osnovne mjere i zahtjevi zaštite i spašavanja u najvećoj mjeri sadržane su u načelima i mjerama planiranja prostora.

Specifične mjere i zahtjevi zaštite i spašavanja općenito obuhvaćaju:

- mjere kojima se osigurava zaštićenost stambenih, poslovnih i drugih građevina, smanjuje njihova izloženost i povredljivost od razaranja (određivanjem visine građevina, gustoće izgrađenosti, zelenih površina, udaljenosti između građevina i slično),
- mjere koje omogućavaju učinkovitiju evakuaciju, izmještanje, spašavanje, zbrinjavanje, sklanjanje i druge mjere zaštite i spašavanja ljudi,
- mjere koje omogućavaju fleksibilnost prometa i infrastrukture u izvanrednim uvjetima,
- mjere koje omogućavaju lokalizaciju i ograničavanje dometa posljedica pojedinih prirodnih nepogoda i drugih incidentnih – izvanrednih događaja,
- mjere koje omogućavaju funkcioniranje i obnavljanje građevina u slučaju oštećenja (protupotresno i protupožarno projektiranje i slično).

Mjere zaštite od ratnih opasnosti planiraju se da bi se otklonile ili umanjile posljedice ratnih djelovanja. Prema Pravilniku o kriterijima za određivanje gradova i naseljenih mjesta u kojima se moraju graditi skloništa i drugi objekti za zaštitu (Narodne novine 2/91) koji razlikuje I.-IV kategorije ugroženosti, za koje vrijedi obveza gradnje skloništa i drugih objekata za zaštitu stanovništva prema više kriterija (broj stanovnika, sjedište županije, lokacija tvornica, prometno čvorište) na području Općine u postojećem stanju nema prostora ovakve kategorizacije ugroženosti. Izgradnju skloništa treba prema potrebi planirati u industrijskim zonama te u područjima veće koncentracije ljudi i značajnih infrastrukturnih objekata.

Skloništa se trebaju projektirati i graditi u skladu s Pravilnikom o tehničkim normativima za skloništa (Službeni list, br. 55/83), preuzetim Zakonom o normizaciji (Narodne Novine, br. 55/96), koji propisuje sve uvjete izgradnje skloništa za zaštitu stanovništva od ratnih djelovanja. Primjena ovog pravilnika kojim se regulira pitanje izgradnje objekata za zaštitu stanovništva u cijelosti je obvezna (do donošenja novih propisa).

Sva skloništa moraju biti dvonamjenska i trebaju se koristiti u mirnodopske svrhe u suglasnosti s Ministarstvom unutarnjih poslova, a u slučaju ratnih opasnosti trebaju biti u najkraćem vremenu (24 sata) sposobna za potrebe sklanjanja. Skloništa se mogu planirati ispod građevina kao najniže etaže, dopunske zaštitne otpornosti 50 kPa i sa osiguranim pričuvnim izlazom.

Sklanjanje ljudi osigurava se izgradnjom skloništa osnovne i dopunske zaštite, te prilagođivanjem pogodnih prirodnih, podrumskih i drugih pogodnih građevina za funkciju sklanjanja ljudi.

Skloništa su namijenjena zaštititi ljudi i stvari potrebnih za preživljavanje u vrijeme autonomije skloništa, pri zaštitnom režimu sklanjanja. Planiraju se uzimajući u obzir racionalnost izgradnje, vrstu i namjenu građevine, prosječan broj ljudi koji borave, rade ili su u poslovno-uslužnom odnosu u građevini, ugroženost građevine, geološko-hidrološke uvjete građenja i slično.

Skloništa osnovne i dopunske zaštite obvezno se planiraju i projektiraju kao dvonamjenske građevine s prvenstveno mirnodopskom namjenom u skladu s opredjeljenjima i interesima investitora ili smjernicama dokumenata prostornog uređenja.

Lokaciju pojedinog skloništa ili dvonamjenskog objekta treba predvidjeti tako da je pristup omogućen i u uvjetima rušenja građevina.

Zone obvezne izgradnje skloništa i lokacija pojedinog skloništa ili dvonamjenskog objekta, utvrđuju se uz suglasnost nadležnog tijela uprave.

Na mjestima veće koncentracije ljudi, potrebno je osigurati prostore za gradnju javnih skloništa. Također je prilikom izgradnje stambenih obiteljskih građevina u naseljima na ovom području poželjno planirati prostorije pogodne za sklanjanje (podrumi). Porodična skloništa trebaju biti kapaciteta za najmanje 3 osobe.

Skloništa ne treba graditi:

- u građevinama za privremenu uporabu,
- u neposrednoj blizini skladišta zapaljivih tvari,
- u zonama plavljenja,
- u područjima s nepovoljnim geološko-hidrološkim uvjetima.

U svrhu efikasne **zaštite od potresa** neophodno je konstrukcije svih građevina planiranih za izgradnju na području Općine uskladiti sa posebnim propisima za VI seizmičku zonu. Za područja u kojima se planira intenzivnija izgradnja (veće građevine sa više etaža) potrebno je izvršiti pravovremeno detaljnije specifično ispitivanje terena kako bi se postigla maksimalna sigurnost konstrukcija i racionalnost građenja.

S obzirom na mogućnost zakrčenosti prometnica uslijed urušavanja građevina i objekata potrebno je osigurati putove za evakuaciju ljudi i materijalnih dobara.

Na inženjersko-geološko nestabilnom području potrebno je izbjegavati veće zahvate u prostoru.

Pojavljivanje olujnih i orkanskih vjetrova jačine iznad 8 bofora na ovom području moguće je očekivati tijekom zime za koju je karakterističan snažan utjecaj bure. **Mjere zaštite od olujnih i orkanskih vjetrova** pretpostavljaju primjenu propisanih uvjeta pri projektiranju i izvođenju građevina.

Područje Općine u ljetnom razdoblju karakteriziraju vrlo sušni uvjeti s visokim temperaturama i povremeno jakim vjetrovima te postoji povećana mogućnost izbijanja požara na otvorenom prostoru ljudskom nepažnjom kada dolazi do paljenja niskog raslinja i žbunja. Također postoji i opasnost izbijanja šumskih požara i to najviše na predjelima zasađenim crnogoričnim drvećem.

Uz moguće požare na otvorenom potrebno je računati i na požare unutar izgrađenih struktura u stambenim ili radnim područjima.

Mjere zaštite od požara predložene su na temelju odredbi Zakona o zaštiti od požara (Narodne Novine, br. 58/93.). Udaljenosti između građevina različitih namjena unutar

pojedinih zona i područja, u svrhu zaštite od požara i eksplozija, utvrđene su odredbama za provođenje Prostornog plana uređenja Općine Bilice, u skladu s posebnim propisima.

Osobito treba naglasiti da u svrhu sprječavanja širenja požara na susjedne građevine, građevina mora biti udaljena od susjednih građevina najmanje 4,0 m ili manje, ako se dokaže, uzimajući u obzir požarno opterećenje, brzinu širenja požara, karakteristike materijala građevina, veličine otvora na vanjskim zidovima građevina i drugo, da se požar neće prenijeti na susjedne građevine.

Alternativa u pogledu udaljenosti od susjednih građevina može biti da građevina mora biti odvojena od susjednih građevina požarnim zidom vatrootpornosti najmanje 90 minuta, koji u slučaju da građevina ima krovnu konstrukciju (ne odnosi se na ravni krov vatrootpornosti najmanje 90 minuta), nadvisuje krov građevine najmanje 0,5 m ili završava dvostrukom konzolom iste vatrootpornosti, dužine najmanje 1,0 m ispod pokrova krovišta, koji mora biti od negorivog materijala najmanje na dužini konzole.

Radi omogućavanja spašavanja osoba i materijalnih sredstava iz građevina i gašenja požara na građevini i otvorenom prostoru, građevina mora imati vatrogasni prilaz i površinu za operativni rad vatrogasaca određenu prema posebnom propisu. Prilikom gradnje ili rekonstrukcije vodoopskrbnih mreža mora se, ukoliko ne postoji, predvidjeti vanjska hidrantska mreža s osiguranim potrebnim pritiskom vode i profilom cjevovoda.

Ostale potrebne mjere zaštite od požara (šumski prosjeci, crpilišta, mjesta smještaja sredstava i opreme za gašenje požara i dr.) bit će određene Planom zaštite od požara i tehnoloških eksplozija za područje Općine (Pravilnik o sadržaju plana zaštite od požara i tehnoloških eksplozija, Narodne Novine, br. 35/94) koji se temelji na Procjeni ugroženosti od požara i tehnoloških eksplozija za područje (Pravilnik o izradi procjene ugroženosti od požara i tehnološke eksplozije, Narodne Novine, br. 35/94).

Ugroženost od **tuča** je gotovo redovita pojava, a pojava dugotrajnih **suša** moguća je tijekom ljetnog razdoblja. Posljednjih godina, uslijed globalnih klimatskih promjena (zatopljenje) suše su sve naglašenije kako na području cijele županije, tako i na području Općine. Ugroženost usjeva od jakih mrazeva također je moguća pojava.

Područje Općine treba pokrivati zaštitnim sustavom za obranu od tuče, kojeg treba usavršavati u skladu s uputama nadležne hidrometeorološke službe s kojom Općina surađuje.

Poželjno je planirati mogućnost izgradnje sustava navodnjavanja poljoprivrednih površina kako bi se smanjile štete uzrokovane sušom.

Mjere **zaštite od epidemija ljudi i životinja** treba provoditi učinkovitom i pravodobnom akcijom nadležnih zdravstvenih i veterinarskih službi.

Pojava epidemije kod ljudi može se pojaviti:

-nakon elementarnih nepogoda: dizenterija enterokolitisi, razne etiologije, tifus paratifus, hepatitis i gripa,

-iz endemskih žarišta u svijetu posebno poznate kao karantenske: kolera, velike boginje, pjegavac, kuga i sl.,
-zarazne bolesti koje se pojavljuju uz konzumiranje zaražene hrane i higijenski neispravne vode.

Stočne zarazne bolesti i epidemije mogu se pojaviti u obliku lokalnog i šireg karaktera, koje osim životinja mogu zaraziti i ljude, vezano uz konzumiranje zaraženog mesa.

Ekološka zagađenja moguća su kao posljedica nesreće u cestovnom prometu s posljedicom ispuštanja opasnih tvari. Moguće je zagađenje čovjekove okoline zbog neodgovarajućeg zbrinjavanja uginulih životinja i otpadnih dijelova, neodgovarajućeg zbrinjavanja otpada i opasnih tvari, kao i neadekvatnog zbrinjavanja otpadnih voda.

Mjere zaštite od iscrpljenja ili uništenja pojedinih prirodnih resursa i ekoloških zagađenja, a kako bi se racionalno koristili prirodni izvori, te očuvala ekološka stabilnost i vrijedni dijelovi okoliša na ovom prostoru pretpostavljaju u najvećoj mjeri štititi izvornost, biološke raznolikosti prirodnih zajednica, te održati kakvoću žive i nežive prirode. Prirodne izvore je potrebno očuvati na razini kakvoće koja nije štetna za čovjeka, biljni i životinjski svijet.

Jedan od najdragocjenijih prirodnih izvora je u svakom slučaju pitka voda. Stoga je osnovni cilj zaštititi ga i racionalno koristiti. Također, valja ograničiti korištenje otvorenih vodnih površina s obzirom na mogućnost zagađenja.

Zaštita voda sastoji se u provođenju raznih mjera kojima treba smanjiti pogoršanje kvalitete vode. Mjere za zaštitu voda od zagađivanja utvrđene su Zakonom o vodama.

Tehnološka (industrijska) nesreća je nenamjerni i neočekivani događaj koji nastaje korištenjem opasnih tvari, a koja uzrokuje štetu za život i zdravlje ljudi, imovinu i okoliš. Opasnost od tehnoloških nesreća proizlazi iz proizvodnje, prerade, skladištenja i manipuliranja opasnim tvarima. Vrste opasnih tvari i njihove granične količine navedene su u dodatku I. Zakona o potvrđivanju Konvencije o prekograničnim učincima industrijskih nesreća ("Narodne novine", Međunarodni ugovori, broj 7/99).

Izvor mogućih tehnoloških nesreća na području je pokretni (transport opasnih tvari prometnicama). Tehničko tehnološke nesreće moguće su na cestovnim koridorima kojima se prevoze opasne tvari.

Preventivne prostorno-planske mjere za sprečavanje posljedica nesreća pri transportu opasnih tvari prometnicama provode se određivanjem odgovarajućih koridora za prometnice prema njihovom razvrstavanju.